

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

І. Т. Скрипченко
О. Т. Скрипченко
К. А. Маркечко

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ПРАВООХОРОНЦЯ

Навчальний посібник

Дніпро
2022

УДК 351.74+799.3+623.44/59

С 45

*Рекомендовано до друку та використання
в освітньому процесі науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 1 від 23.09.2021)*

РЕЦЕНЗЕНТИ: **Олександр Комісаров** – професор кафедри державної безпеки Київського інституту Національної гвардії України, доктор юридичних наук, професор; **Віталій Покайчук** – завідувач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент; **Ігор Кілочек** – заступник Генерального директора з авіаційної безпеки товариства з обмеженою відповідальністю «Міжнародний аеропорт «Дніпропетровськ».

Скрипченко І. Т., Скрипченко О. Т., Маркечко К. А.

С 45 Вогнева підготовка правоохоронця : навч. посібник / І. Т. Скрипченко, О. Т. Скрипченко, К. А. Маркечко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 168 с.

ISBN 978-617-8032-54-8

Навчальний посібник «Вогнева підготовка правоохоронця» розрахований для науково-педагогічних працівників та здобувачів, які навчаються за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. До навчального посібника включено питання: роль та місце «Вогневої підготовки» в системі професійної підготовки правоохоронця, характеристика зброї, яка дозволена у використанні в охоронній діяльності, основи балістики, правила безпеки при поводженні зі зброєю, правові підстави та порядок застосування і використання зброї правоохоронцем згідно Закону України «Про охоронну діяльність», надано посадову інструкцію охоронця, представлено методику тренування охоронця з вогневої підготовки з урахуванням різних видів підготовки, використання страйкболу, пейнтболу та мультимедійних тирів в системі професійної підготовки правоохоронця, а також описано правила надання домедичної допомоги при застосуванні вогнепальної та травматичної зброї. Термінологічний словник дасть змогу тим, хто опановує дану дисципліну, розібратися у специфіці вогневої підготовки.

ISBN 978-617-8032-54-8

© Автори, 2021

© ДДУВС, 2022

ЗМІСТ

Передмова	5
Розділ 1. «ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА» У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦЯ	6
Розділ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗБРОЇ, ДОЗВОЛЕНОЇ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ В ОХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	8
Розділ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА ПАТРОНІВ ДЛЯ ТРАВМАТИЧНОЇ ЗБРОЇ	17
Розділ 4. ОСНОВИ БАЛІСТИКИ	21
Розділ 5. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ПРИ ПОВОДЖЕННІ ЗІ ЗБРОЄЮ	29
Розділ 6. ТРЕНУВАННЯ ОХОРОНЦЯ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ	33
6.1. Стійки для стрільби	33
6.2. Прицілювання	44
6.3. Розсіювання куль під час стрільби	46
6.4. Визначення середньої точки влучення	48
6.5. Методика тренування стрільби сильною та слабкою рукою	50
6.6. Методика ураження мішені з укриття	54
Розділ 7. ТАКТИКА СТРІЛЬБИ З ВИКОРИСТАННЯМ ЛІХТАРЯ	56
Розділ 8. МІСЦЕ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В СТРУКТУРІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦЯ	61
Розділ 9. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	68
Розділ 10. ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ЗБРОЇ ПРАВООХОРОНЦЕМ	72
Розділ 11. СТРАЙКБОЛ ТА ПЕЙНТБОЛ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦЯ	79
Розділ 12. ЗАСТОСУВАННЯ ІМІТАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ (МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТИРІВ) ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ	85

Розділ 13. ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ТА ТРАВМАТИЧНОЇ ЗБРОЇ	91
Глосарій	100
Тести для оцінки теоретичних знань із «Вогневої підготовки»	128
ДОДАТКИ	
Додаток 1. Посадова інструкція охоронця	144
Додаток 2. Посадова інструкція стрільця загону воєнізованої охорони служби авіаційної безпеки ТОВ «МА «Дніпропетровськ»	148
Додаток 3. Інструкція «Правила застосування та заходи безпеки при поводженні з револьвером «Safari РФ 440», калібр 94 мм, для особового складу загону ВОХОР САБ» ...	155
Додаток 4. Характеристика та обов'язки особистого охоронця	160
Додаток 5. Інструкція з охорони праці для охоронця	161
Список використаної літератури	163

ПЕРЕДМОВА

Професія охоронця приватного охоронного підприємства висуває досить високі вимоги до професійно важливих якостей її суб'єктів. Охоронці приватних охоронних компаній мають надавати широкий спектр послуг: забезпечувати особисту охорону громадян та безпеку найважливіших державних і приватних об'єктів, проводити приватні розслідування, боротися з шахраями та крадіжками, здійснювати супровід вантажів та інкасацію, забезпечувати технічне оснащення об'єктів, здійснювати моніторинг обстановки, надавати детективні послуги, підтримувати порядок тощо. Забезпечення якісних послуг стає можливим лише завдяки гарній фізичній та спеціальній фізичній підготовці, тактичній і психологічній підготовці, тобто, охоронець також повинен оволодіти і навичками вогневої підготовки. Саме такі знання та навички можна здобути під час вивчення дисципліни «Вогнева підготовка», що є однією з основних дисциплін професійної підготовки правоохоронця. Вона формує спеціальні знання нормативної бази умов і меж застосування зброї та її використання, правил і прийомів стрільби, основ тактичної стрільби, тактико-технічних характеристик травматичної зброї, її будови та призначення, балістичних характеристик тощо.

Праця приватних охоронників є складною та пов'язана з постійним ризиком виникнення раптових позаштатних ситуацій, у яких доводиться реагувати швидко, миттєво оцінюючи обстановку та реалізуючи високий рівень особистих професійних якостей. Особливо несприятливими є позаштатні ситуації, що не передбачаються відповідними нормативними документами і в яких приватним охоронцям доводиться позбавлятися стереотипних реагувань. Охоронці, які мають право на застосування під час роботи зброї, обов'язково проходять офіційну професійну підготовку, що містить у собі оволодіння навичками користування та зберігання зброї. Набуті у процесі вивчення дисципліни «Вогнева підготовка» теоретичні знання та практичні вміння мають значне прикладне значення у правоохоронній діяльності, а саме під час вирішення завдань, що пов'язані з використанням і застосуванням зброї під час виконання службових обов'язків.

Навчальний посібник із дисципліни «Вогнева підготовка» суттєво відрізняється від аналогічних посібників із підготовки поліцейських, адже ґрунтується на Законі України «Про охоронну діяльність», де чітко визначено права та обов'язки охоронців, особливості їх професійної діяльності. У навчальному посібнику містяться основні теми з дисципліни «Вогнева підготовка», що викладаються у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Розділ 1

«ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА» В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦЯ

Предметом вивчення вогневої підготовки є зброя, що знаходиться на озброєнні в охоронній діяльності, прийоми й правила безпечного поводження з нею, а також правомірного та ефективного її застосування.

Мета навчальної дисципліни «Вогнева підготовка» – виховати працівника охоронної діяльності, який володіє належним рівнем компетентностей із таких напрямків:

Загальні компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності у службовій діяльності:

- здатність у передбачених законом випадках застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми під час службової діяльності в разі отримання інформації чи безпосереднього виявлення ознак правопорушення перебуваючи на місці події та в інших службових ситуаціях, а також здатність надавати домедичну допомогу;

- здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система [27].

Програмними результатами навчання (ПРН) (нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти) є:

- працювати автономно та в команді, виконуючи посадові обов'язки та під час розв'язання складних спеціалізованих задач правоохоронної діяльності;

- застосовувати штатне озброєння підрозділу (вогнепальну зброю, спеціальні засоби, засоби фізичної сили); інформаційні системи, інформаційні технології, технології захисту даних, методи обробки, накопичення та оцінювання інформації, інформаційно-аналітичної роботи, бази даних, оперативні та оперативно-технічні засоби.

Завдання навчальної дисципліни «Вогнева підготовка»:

- навчити здобувачів вищої освіти безпечному поводженню зі зброєю;

- сформувані у здобувачів вищої освіти теоретичні знання з

матеріальної частини й тактико-технічних характеристик зброї, основ балістики, заходів безпеки поводження зі зброєю, правових підстав застосування зброї, основ, прийомів та правил стрільби зі зброї, а також особливостей техніки і тактики стрільби в різних умовах;

– сформувані у здобувачів вищої освіти стійкі навички влучної стрільби зі зброї;

– навчити здобувачів вищої освіти прийомам догляду за зброєю, приведення її до нормального бою;

– виховати у здобувачів вищої освіти стійкі психічні/психологічні якості, що давали б змогу швидко та правильно орієнтуватись у типових ситуаціях, правомірно та ефективно застосовувати зброю за наявності несприятливих факторів (психічне та фізичне навантаження);

– Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувач вищої освіти повинен:

знати:

– особливості будови, призначення, тактико-технічні характеристики зброї, що дозволено в охоронній діяльності;

– принципи, прийоми та правила стрільби зі зброї;

– основи внутрішньої та зовнішньої балістики;

– специфіку заходів безпеки при поводження зі зброєю;

– правові підстави та порядок застосування зброї в охоронній діяльності;

– порядок обліку і зберігання зброї та боєприпасів в охоронних структурах;

– основи методики та організації занять із вогневої підготовки;

вміти:

– підтримувати зброю у справному стані, проводити обслуговування зброї до стрільби;

– застосовувати знання прийомів та правил стрільби (швидко діставати зброю та приводити її у бойову готовність, приймати положення для стрільби, виконувати прицілювання та обробку спуску);

– вести влучну стрільбу з пістолета;

– підтримувати на належному рівні особисту стрілецьку майстерність;

– безпечно поводитись зі зброєю та боєприпасами під час отримання, виконання службових обов'язків, розбирання та чищення;

– визначати причини можливих затримок та самостійно усувати їх під час стрільби;

– аналізувати ситуації щодо правомірності застосування зброї на підставі чинного законодавства.

Розділ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗБРОЇ, ДОЗВОЛЕНОЇ У ВИКОРИСТАННІ В ОХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Зброя – це предмети й пристрої, конструктивно призначені та за своїми властивостями придатні для неодноразового ураження (знищення, ушкодження) живих чи інших цілей під час активного нападу чи оборони, а також ураження аналогічними способами навчальних (спортивних) цілей під час практичного відпрацювання цих дій і проведенні спортивних змагань, тренувань (далі – «для ураження цілей»), і не мають прямого господарсько-побутового, виробничого, спеціального призначення.

На рис. 1 нададо класифікацію та визначення видів зброї.

Рис. 1. Види зброї

Згідно з додатком до постанови Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2013 р. № 97 ухвалено перелік спеціальних засобів, придбання, зберігання та використання яких здійснюється суб'єктами охоронної діяльності, а саме:

- газові пістолети і револьвери та патрони до них калібру 6, 8 і 9 міліметрів, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії;
- пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів (далі

– **травматична зброя**), споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначені патрони*.

Газова зброя – це зброя несмертельної дії, що призначена для тимчасового ураження живої цілі шляхом застосування речовин сльозоточивої та дратівної дії.

Газова зброя, вироблена українсько-німецьким підприємством «Шмайсер», завдяки своїй надійності й ефективності має незмінний попит. Пістолети мають гарантований ресурс не менше 5000 пострілів. Вони дозволяють стріляти холостими чи газовими патронами й запускати сигнальні ракети діаметром 15мм.

Пістолети виробляються в різних конструктивних виконаннях і варіантах оформлення. Покриття зброї – чорне оксидне (вороніння) або хромоване.

Пістолет газовий «Ерма: – 459Г» хром.

Характеристика

Виробник: ЕРМА-Интер

Країна виробник: Україна

Модель: Ерма: – 459Г

Калібр: 9 мм

Вага, гр.: 730

Ємність магазину: 7+1

Магазин: Знімний

Висота: 128 мм

Товщина: 28 мм

Прицільні пристосування: Цілик і мушка

Ударно-спусковий механізм:

Подвійної дії

Колір: Хром

Запобіжник: є

Довжина, см: 172 мм

Матеріал: Силумин [40]

* Виключно суб'єктами охоронної діяльності, які здійснюють охорону особливо важливих об'єктів права державної власності або надають охоронні послуги із залученням власного транспорту реагування та використанням пунктів централізованого спостереження

Як боеприпаси у газових пістолетах застосовуються газові, світлошумові та холості патрони.

Газові патрони, як і бойові, складаються з гільзи, капсуля і порохового заряду. Однак у них використовується не куля, а заряд спеціальної речовини іританта – порошку, що має масу 20-220 мг. Іритантом може служити одна речовина або суміш із двох речовин – таких як, наприклад, дибензоксазепін (позначається як CR), хлорацетофенон (CN), олеорезинкапсикум (PV) – екстракт червоного перцю. Газова зброя представлена широким спектром калібрів, у тому числі 5,6 мм, 6 мм, 9 мм.

Пострілом називається викидання заряду, у цьому випадку аерозольного струменя, із каналу ствола газової зброї тиском порохових газів, що утворюється у процесі згоряння порохового заряду. Заряд пороху, або його еквівалента (ТЕРЕН-3 заряджений таким ось еквівалентом, рецептура якого зберігається в суворій таємниці), згораючи, перетворюється на гази з дуже високим тиском і високою температурою.

Під впливом температури і тиску кристалоподібний порошок активної речовини переходить із твердого стану в газо-аерозольну хмару та викидається під дією тих же порохових газів на відстань, що залежить від калібру зброї та боеприпасів, а також від пристрою розсікача.

Зазначимо, що постріл впритул із газової зброї може завдати поранення з незворотними наслідками для організму людини. Гідродинамічна струмінь на відстані до 10-20 сантиметрів може завдати тяжке поранення, поєднане з опіком і попаданням разом з елементами пластикового пижа до рани аерозольного струменя газового заряду, що викликає інтоксикацію організму (отруєння).

Згідно статистичних даних, вогневий контакт із застосуванням короткоствольної вогнепальної зброї відбувається на відстані від 5 до 10 метрів. Зазначимо, що на відстані 5 метрів концентрація газової хмари зменшується настільки, що не має такої зупиняючої дії, як, скажімо, на відстані 3-4 м.

Є стійка думка, що застосовувати газову зброю в приміщенні не можна. Проте деякі фахівці висловлюють думку, що якщо дотримуватися декількох перевірених правил, то можна дати відсіч і в закритому приміщенні газовою зброєю, завдавши собі мінімум шкоди.

Постріл газовим патроном впритул може завдати тяжке поранення з інтоксикацією організму. А струмінь газу, відбившись від вашого противника, може рикошетом вразити вас.

Є випадок, коли пострілом із газового пістолета впритул, у голову було убито підлітка. А в іншій ситуації, через порушення техніки безпеки, завдав собі важке поранення з інтоксикацією рани сам власник газового пістолета, забувши під час маніпуляцій зі зброєю витягнути газовий патрон із патронника.

Наявність у конструкції газової зброї насадки, що передбачена для стрільби сигнальними ракетами, робить газовий пістолет більш багатофункціональним, що дозволяє використовувати його не тільки як зброю самозахисту, а й як сигнальну, що застосовується для відлякування диких тварин. Вважається, що газова зброя – досить ефективний засіб самозахисту від собак, але для цього підходять не всі патрони, а лише з вмістом *капсаїцину*. Переважно, вони мають червоне маркування, тільки не потрібно плутати з Тереном-3. Хоча він, наразі, теж придатний для захисту від собак. Якщо ж це бродячі собаки, то тут вистачить холостого пострілу, для того щоб уникнути нападу тварин.

Службових собак це не стосується, тому що вони натреновані «на постріл». Тому, якщо на Вас кинувся службовий пес, не витрачайте даремно патрони, стріляючи в повітря, «бийте» прямо в голову і, якщо до собаки «не доходить», добивайте «рукояткою пістолета по носі».

Газова зброя цілком придатна для оборони своєї квартири або приміщення, що охороняється, якщо дотримуватися кількох правил. Якщо правопорушники вламуються до приміщення, відкрийте двері на ланцюжку і зробіть кілька пострілів в щілину між дверима, після чого закрийте їх. Ваші противники напевно «на справу» протигазів не брали і не захочуть далі діяти, опинившись у газовій хмарі. Відразу після того, як Ви зачинили двері, постарайтеся піти з їх отвору, оскільки є ймовірність відповідного пострілу вже з бойової зброї в двері, після чого супротивник в більшості випадків намагається сховатися.

Якщо грабіжники напали на приміщення та проникли всередину, найголовніше – не панікувати, а, відступаючи вглиб приміщення, кількома пострілами створити за собою газову хмару. Злочинці не кинуться на хмару, а намагатимуться її обійти, так що стріляйте кілька разів, щоб не дати їм Вас переслідувати.

Після чого покиньте загазоване приміщення, і, водночас, постарайтеся затримати дихання та швидко переміститись до сусідньої кімнати, щільно заклавши двері та забарикадувавшись. Потім викличте поліцію. Якщо в приміщенні присутній сльозогінний газ, довго Ваші переслідувачі тримати облогу не будуть.

Газові пістолети мають ряд переваг – із них складно нанести смертельне поранення. У небезпечній ситуації вам не потрібно думати

про те, щоб випадково не потрапити пострілом в око чи скроню й тим самим просто вбити нападника – на відміну від травматичної зброї. У той же час із газовою зброєю ви зможете в простий спосіб зупинити зловмисника. Після одного чи декількох пострілів ви створюєте свого роду завісу, що позбавляє людину зору та ускладнює дихання – на час, достатній для того, щоб ви могли затримати порушника або зникнути з поля зору нападника.

З іншого боку, для ефективного застосування газового пістолета та ураження супротивника не потрібна прицільна стрільба, і не має значення, зупинить силу заряду одяг чи ні, на відміну від тієї ж гумової кулі. Однак газові пістолети мають і свої невеликі, але недоліки. У вітряну погоду газова завіса може швидко зникнути або й зовсім «зіграти проти вас». Також має значення відстань до супротивника – якщо ви стріляєте з дистанції близько метра, заряд може пройти повз злочинця і хмара газу утвориться позаду нього.

Травматична зброя – це ручна короткоствольна вогнепальна чи газова зброя, що призначена для самооборони на короткій дистанції – до 3-5 метрів.

Травматичні пістолети або револьвери можуть бути як без обмежувачів усередині каналу ствола (службові, спецзасоби), так і з обмежувачами (газова зброя з можливістю пострілу патроном із гумовою кулею), що перешкоджають пострілу нееластичною кулею.

Травматичні пістолети і револьвери відносять до зброї несмертельної дії. Їх можуть розробляти як «з нуля», так і створювати в процесі конверсії на базі бойової зброї. Травматична зброя доступна в офіційному продажу в Україні, однак відокремлена від звичайної зброї та виведена в окремий клас – «пристрої для відстрілу патронів несмертельної дії, споряджених гумовими або аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами».

Травматичний пістолет – найбільш популярний різновид «нелетальної зброї». Завдяки своїй компактності, пістолети користуються величезною популярністю, незважаючи, що купувати і носити їх можуть за Українським законодавством лише деякі категорії населення.

Принципова відмінність травматичної зброї від традиційної вогнепальної зброї – у конструкції ствола, орієнтованого на відстріл гумових, а не свинцевих зарядів. Зазначені особливості конструкції також виключають переробку травматичного пістолета в бойовій.

Варто відзначити, що до використання травматичної зброї слід

підходити з такою ж відповідальністю, як і до застосування вогнепальної. Перш за все тому, що на малій дистанції травматик здатний завдати дуже серйозні пошкодження. І тут небезпека полягає в тому, що проконтролювати тяжкість шкоди власник травматичного пістолета практично не в змозі через специфіку самої зброї та боєприпасів до нього.

За невдалого влучення, «нелетальна» зброя цілком може перетворитися в «летальну». Саме у зв'язку з цим за кордоном травми іменуються зброєю зі зниженою «летальністю», що набагато більше відповідає дійсності.

Кращі травматичні пістолети все більш широко завойовують ринок зброї, навіть не дивлячись на те, що до цього часу подібне озброєння у нас можуть набувати тільки співробітники силових структур, журналісти та держслужбовці.

Не залишилися осторонь і вітчизняні виробники зброї. На поточний момент у продажу на території України та за кордоном можна зустріти: травматичний пістолет Форт та травматичний пістолет ВІЙ.

Пістолет «ФОРТ-17Р»

Технічні характеристики:

Калібр: 9 мм Р.А.

Довжина ствола: 95 мм

Довжина пістолета: 180 мм

Висота пістолета: 132 мм

Ширина пістолета: 34 мм

Маса пістолета з магазином без патронів:

0,68 кг

Дальність ефективної дії: 5-7 метрів

Практична скорострільність: 40 постр./хв

Початкова швидкість вильоту кулі: 320 м/с

(максимальна, для сертиф. патрона)

Місткість магазину: 13 шт. патронів

Ударно-спусковий механізм куркового типу подвійної дії (SA/DA)

Джерело:

<http://www.travmatik.com/uk/2012/07/travmatichnij-pistolet-fort-17r/>

Травматичний пістолет «Форт-17Р» є зброєю для близького бою й розрахований на ураження супротивника на відстанях до 10 метрів. Ефективна дистанція застосування влітку – до 5-ти метрів, узимку до 3-х метрів. Габарити й ергономіка травматичного пістолета «Форт-17Р» дозволяють зручно тримати зброю в руці, а великі прицільні пристрої із широкою мушкою, забезпечують комфортне прицілювання.

Пістолет оснащений самовзводним ударно-спусковим механізмом куркового типу подвійної дії SA/DA. Конструкція передбачає затворну затримку, що втримує затвор після пострілу останнього патрона в крайньому задньому положенні. Затвор вільний. Стовбур не має зчеплення із затвором, запирання каналу стовбура досягається масою затвора й силою зворотної пружини. Запобіжник травматика «Форт-17Р» прапоркового типу, розташований із лівої сторони, під час включення блокує затвор із рамкою, шепотіло з курком, ударник, шепотіло зі спусковим гачком. Конструкція пістолета «Форт-17Р» дозволяє носити пістолет зі зведеним курком і включеним запобіжником. Полімерна рамка пістолета досить міцна й довговічна, фактів її пошкодження від більших настрілів, у тому числі «посиленими патронами» не виявлене. Практично всі деталі, на які припадає основне навантаження під час стрільби, виконані зі сталі [36].

Рис. 2. Револьвер «Шмайсер AE820G» під травматичний патрон калібру 9 мм

Револьвер «Шмайсер АЕ820G» калібру 9 мм виробляється спільним українсько-німецьким підприємством «Шмайсер» із 2003 року (рис. 2).

Абревіатура «АЕ» утворена від *Alter égo* (лат. «Інше Я») – реальна або уявна альтернативна особистість людини. Тобто, револьвер АЕ820G є модифікацією бойового легкосплавного револьвера «HOLEK mod.820» чеської фірми «ALFA-PROJ».

Внутрішній діаметр ствола складає 7 мм, довжина 51 мм.

«Шмайсер АЕ820G» – це класичний компактний револьвер із цільною рамкою та відкидним лівостороннім барабаном на 6 патронів із центральним екстрактором. Барабан обертається проти годинникової стрілки. У «АЕ820G» використовуються револьверні травматичні патрони, до того ж, у якості рекомендованих зазначені патрони «ПНД-9Р», «ТЕРЕН – 3Р» і «Форт РР».

Ударно-спусковий механізм (УСМ) револьвера «Шмайсер АЕ820G» курковий, подвійної дії, ударник встановлено всередині рамки, бойова пружина розміщена в рукоятці. Запобіжника у травматичного револьвера «Шмайсер АЕ820G», як і в більшості сучасних револьверів немає, але це аж ніяк не впливає на безпеку поводження зі зброєю. Безпека гарантується внутрішнім запобіжником курка і значним зусиллям, що потрібно докласти задля здійснення пострілу. За умови не натиснутого спускового гачка спеціальна деталь не дозволяє ударнику торкнутися капсуля.

Травматичний револьвер «Шмайсер АЕ820G» обладнано простими нерегульованими прицільними пристроями – мушка на кінці ствола та цілик у формі повздовжньої канавки на верхній поверхні рамки.

Травматичний револьвер «Шмайсер АЕ820G»

Технічні характеристики:

Калібр: 9 мм

Довжина ствола: 51 мм

Довжина пістолета: 170 мм

Висота пістолета: 136 мм

Ширина пістолета: 36 мм

Маса револьвера без патронів: 0,640 кг

Маса з патронами: 0,660 кг

Дальність ефективної дії: 3.5-5 метрів

Практична скорострільність: 20 постр./хв

Початкова швидкість вильоту кулі: 300 м/с

Місткість барабана, патронів: 6 шт.

Ударно-спусковий механізм куркового типу подвійної дії (SA/DA)

Зусилля спуску попередньо зведеного курка: 1,5 кгс

Поперечник розсіювання під час стрільби на дистанції 5 м : 150 мм

Основною заслугою травматичного револьвера «Шмайсер АЕ820G» є його дуже висока надійність, що досягається за рахунок використання надзвичайно простого ударно-спускового механізму і якісних запчастин із Чехії. Рамка, вироблена із легких сплавів, забезпечує більш комфортне носіння револьвера за рахунок зменшеної загальної маси зброї.

Розділ 3

ХАРАКТЕРИСТИКА ПАТРОНІВ ДЛЯ ТРАВМАТИЧНОЇ ЗБРОЇ

Травматичний патрон «ФОРТ-Т»

Травматичний патрон «ФОРТ-Т» випускає КНВО «Форт» МВС України, що знаходиться в м. Вінниця. Основною спеціалізацією КНВО «Форт» є виробництво вогнепальної зброї та різноманітних спецзасобів для співробітників правоохоронних органів та інших силових структур.

Характеристики патрона «ФОРТ-Т»

Калібр – 9 мм РА;
Загальна довжина: 22.2 мм ($\pm 0,1$ мм);
Вага патрона: 4,2 грама ($\pm 0,05$ гр);
Матеріал гільзи: метал мідного кольору, притягується магнітом, сталь;
Тип гільзи: безвінцева, з кільцевою проточкою;
Діаметр дінця гільзи: 9,4 мм ($\pm 0,1$ мм);
Діаметр кільцевої проточки: 8,2 мм ($\pm 0,1$ мм);
Вага гільзи: 3,5 грама ($\pm 0,2$ гр);
Маркірування: «ФОРТ-Т» та «9 мм Р.А.»;
Матеріал кулі: пластизоль;
Тип кулі: еластична;
Колір кулі: чорний;
Діаметр кулі: 9,5 мм. ($\pm 0,1$ мм);
Вага кулі: 0,56 грам ($\pm 0,1$ гр);
Марка пороху: «Сильвер О», ТУ У 21111092.003-98, сіро-зелений із блиском;
Вага заряду (навіска): 0,08 грам ($\pm 0,005$ гр);
Швидкість кулі на відстані 3,5 м: 300 м/с (± 20 м/с);
Мінімальна дальність застосування: 3,5 м.

Травматичний патрон «ФОРТ-Т» складається з гільзи з капсулем, порохового заряду та кулі. Куля та гільза з'єднані в патрон шляхом завальцювання дульця гільзи.

Гумова кулька (куля) патрона «ФОРТ-Т» виготовлена із пластизолу чорного кольору. Форма кулі близька до сфери, діаметр складає 9,5 мм ($\pm 0,1$ мм). Вага кулі складає 0,56 грам, ($\pm 0,01$ г). Після відстрілу та зіткнення з перешкодою, куля сплющується, набуваючи овальної форми та тривалий час (понад 2-і години) не набуває своєї попередньої форми навіть частково. На дотик куля досить м'яка.

Навіска пороху в патронах «ФОРТ-Т» стабільна, відхилення не більше 0,002 грам. Патрон забезпечує нормальне функціонування автоматики травматичних пістолетів, у тому числі пістолетів типу «Форт-17Р».

Травматичний патрон «ТЕРЕН-3ФП»

Травматичний патрон «ТЕРЕН-3ФП» випускає підприємство ТОВ НВП «Еколог», розташоване в м. Київ, Україна. Доречі, перші травматичні патрони від ТОВ НВП «Еколог» було розроблено і представлено в 1997 році та призначалися для пістолета АЕ-790G.

Патрони «ТЕРЕН-3ФП» призначені для стрільби з пістолетів калібру 9 мм Р.А. Гільза патрона «ТЕРЕН-3ФП» сталева, біметалічна.

Травматичний патрон «Терен-3ФП» складається з гільзи з капсулем, порохового заряду та кулі. Куля та гільза з'єднані в патрон шляхом завальцювання дульця гільзи.

Гумова кулька (куля) патрона «ТЕРЕН-3ФП» виготовлена із пластизолу жовтого кольору. Із всіх присутніх на ринку України травматичних патронів, форма кулі у «ТЕРЕН-3ФП» найбільш наближена до сфери. Куля практично кругла, діаметр 9,5 мм ($\pm 0,1$ мм). Вага кулі рекордна для українських патронів та складає 0,91 г, ($\pm 0,01$ г), при чому виробник заявляє, що вага кулі може сягати 1 г.

Навіска пороху в патронах «ТЕРЕН-3Ф» стабільна, відхилення не більше 0,005 г. Патрон забезпечує нормальне функціонування автоматики травматичних пістолетів, у тому числі пістолетів типу «Форт-17Р».

Характеристики патрона «ТЕРЕН-3ФП»

Калібр: 9 мм РА;
Загальна довжина: 22,3 мм ($\pm 0,2$ мм);
Вага патрона: 5,1 грама ($\pm 0,05$ гр);
Матеріал гільзи: метал жовтого кольору, сталь, біметалічна;
Тип гільзи: безвінцева, с кільцевою проточкою;
Діаметр дінця гільзи: 9,5 мм ($\pm 0,1$ мм);
Діаметр кільцевої проточки: 8,0 мм ($\pm 0,1$ мм);
Вага гільзи: 3,6 грама ($\pm 0,2$ гр);
Маркірування: «ТЕРЕН-3» та «9 мм»;
Матеріал кулі: пластизоль;
Тип кулі: еластична;
Колір кулі: жовтий;
Діаметр кулі: 9,5 мм. ($\pm 0,1$ мм);
Вага кулі: 0,91 грам ($\pm 0,01$ гр);
Марка пороху: «Гриф О»;
Вага заряду (навіска): 0,06 грам ($\pm 0,005$ гр);
Швидкість кулі на відстані 3,5 м: 300 м/с (± 20 м/с);
Мінімальна дальність застосування: 3,5 м

Травматичний патрон Еколог «Терен-3ФР» револьверний кал. 9 мм

Патрони «Терен-3ФР» ТУ У 29.6-19485052-015-2004 розроблені та випускаються для револьверів калібру .380 /9 мм, призначених для стрільби патронами з гумовою кулею. Ефективна дальність застосування патронів «Терен-3ФР» становить від 3,5 до 15 м. Через конструктивні особливості всіх моделей револьверів, що призначені для стрільби патронами з гумовою кулею, застосування такої зброї відбувається переважно «навскидку», тобто без тривалого прицілювання. Тому необхідні регулярні тренування для придбання навичок ефективної стрільби. Слід також пам'ятати, що після стрільби

камора барабана та ствол револьвера завжди мають бути вичищені. Це дозволить уникнути можливого застрягання патрона під час перезарядки, особливо після тривалого зберігання, а чистий ствол підвищує ефективну дальність застосування патронів.

Забороняється стрільба:

- на відстанях менше 3,5 м від дулового зрізу зброї до людини;
- у голову, шию, статеві органи, молочні залози у жінок;
- патронами, що мають механічні або корозійні пошкодження, а також патронами з простроченим терміном зберігання.

Характеристики патрона «Терен-3ФР»

Калібр: 380/9 мм

Габаритні розміри: довжина, мм 17,6-1,0

Габаритні розміри: діаметр, мм 11,0-0,

Маса кулі: 0,9-1,0 г

Швидкість польоту кулі 3,5 м від дулового зрізу: 240 ± 10 м/с

Поперечник розсіювання на відстані 3,5 м: не більше 150 мм

Розділ 4 ОСНОВИ БАЛІСТИКИ

Балістика (давньогр. ἡ βαλλιστική від βάλλω «кидаю») – наука, що вивчає рух кулі.

Пóстріл – це викидання кулі чи снаряду з каналу ствола під дією порохових газів, що утворюються під час згоряння порохового заряду[3].

Наразі балістика поділяється на дві самостійні науки: внутрішню та зовнішню балістики.

Внутрішня балістика – наука, що вивчає процеси, які відбуваються під час пострілу, особливо під час руху кулі каналом ствола.

Явища, що відбуваються в каналі ствола вогнепальної зброї під час пострілу, пов'язані з високим тиском порохових газів (до 2000-3000 атм.), високою температурою (до 2000-3000°C) і відбуваються у виключно короткі проміжки часу (0,01-0,001 с.). Ці явища в каналі ствола вогнепальної зброї вивчаються внутрішньою балістикою [6].

Постріл із стрілецької зброї відбувається в такому порядку: від удару бійка по капсулю набою, що досланий і (або) замкнутий у набійнику, його ініціююча речовина, яка знаходиться між ударником і ковадлом гільзи, запалюється. Це полум'я через запальні отвори у дні гільзи потрапляє до порохового заряду й охоплює зерна пороху. Весь заряд пороху спалахує майже одночасно. Порох спочатку горить у постійному об'ємі, доки тиск газів не досягає величини, достатньої, щоб подолати зусилля відділення кулі від гільзи. Енергія порохових газів, що утворюється під час горіння пороху, витрачається на розгін снаряду від стану спокою до початкової швидкості, перетворюючись на кінетичну енергію снаряда, що набирає швидкості.

Швидкість горіння пороху впливає на тиск усередині каналу ствола зброї в момент пострілу: чим більша швидкість горіння пороху в заряді, тим вище та менш рівномірний тиск. Необхідно також відзначити, що швидкість горіння порохового заряду, загалом, залежить від таких обставин, як: виду та сорту пороху; щільності заряджання, тобто відношення ваги порохового заряду до внутрішнього об'єму гільзи, обмеженого вставленою кулею (за умови більшої щільності заряджання порох горить швидше); дії капсуля [6].

Найважливішою характеристикою пострілу є тиск, що розвивається пороховими газами в каналі ствола зброї в результаті згоряння порохового заряду. Від тиску в каналі ствола зброї на момент пострілу залежить результат дії кулі на дистанцію її польоту. Для проведення судово-балістичних досліджень тиск має важливе значення, оскільки він визначає рух снаряда в каналі ствола та його деформації у момент пострілу, від чого залежить його контакт із поверхнею каналу ствола, а, отже, відтворення як загальних, так і окремих ознак у слідах на стріляних снарядах.

Тиск порохових газів при різних пострілах навіть із однієї і тієї ж самої зброї не постійний. Він змінюється залежно від набоїв (виду та сорту пороху; кількості, вологості й давності пороху; щільності заряджання і якості капсуля; ваги, щільності та розміру кулі, виду та якості її кріплення у гільзі), від стану зброї (наявності сторонніх частинок у каналі ствола; ступеня зношеності каналу ствола тощо) і від зовнішніх умов пострілу (температури повітря, вологості тощо).

Таким чином, тиск у каналі ствола зброї на момент пострілу значно варіюється, залежить від багатьох чинників, що переважно є непостійними. Цим, значною мірою, пояснюється варіативність слідів від каналу ствола на стріляних із тієї ж самої зброї кулях. Проте більшість чинників залежать від застосованих для стрільби набоїв. Отже, маємо зробити важливий практичний висновок: під час проведення експериментальної стрільби, для отримання найбільш сприятливих для порівняльного дослідження снарядів (куль, шроту, картечі, клейтухів- концентраторів) – зразків, треба ретельно підбирати набой [6].

У процесі згоряння порохового заряду близько 25-35% енергії витрачається на надання кулі поступального руху (основна робота); 15-25% енергії – на реалізацію другорядних функцій (врізання і подолання тертя кулі під час руху каналом ствола; нагрівання стінок ствола, гільзи та кулі; переміщення рухомих частин зброї, незгорілих частин пороху); близько 40% енергії не використовується і втрачається після вильоту кулі з каналу ствола.

Завдання порохового заряду та ствола – розігнати кулю до потрібної швидкості та додати їй забійну бойову енергію. Постріл відбувається за дуже короткий проміжок часу (0,001-0,06 с.) – залежно від калібру та довжини ствола.

Під час пострілу виділяють чотири послідовні періоди: попередній; перший (або основний); другий; третій (або період післядії газів).

Попередній період триває від початку горіння порохового заряду до повного врізання оболонки кулі у нарізи ствола. Впродовж цього періоду в каналі ствола створюється тиск газів, необхідний для того, щоб зрушити кулю з місця і подолати опір її оболонки врізанню у нарізи ствола.

Перший, або основний період, триває від початку руху кулі до моменту повного згоряння порохового заряду. Протягом цього періоду горіння порохового заряду відбувається в об'ємі, що швидко змінюється. На початку періоду, коли швидкість руху кулі каналом ствола ще невелика, кількість газів збільшується швидше, ніж об'єм закульного простору (простір між дном кулі та дном гільзи), тиск газів швидко підвищується та досягає найбільшої величини. Цей тиск називається максимальним тиском. Він створюється в стрілецькій зброї під час проходження кулею 4-6 см шляху. Потім, унаслідок стрімкого зростання швидкості руху кулі, приріст об'єму закульного простору суттєво перевищує обсяг притоку нових газів. Тиск починає падати, до кінця періоду він становить близько $2/3$ максимального тиску. Швидкість руху кулі постійно зростає та до кінця періоду досягає близько $3/4$ початкової швидкості. Пороховий заряд повністю згорає незадовго до того, як куля вилетить з каналу ствола [5].

Другий період триває від моменту повного згоряння порохового заряду до моменту вильоту кулі з каналу ствола. З початком цього періоду надходження порохових газів припиняється, проте сильно стиснуті та нагріті гази розширюються, тиснуть на кулю та збільшують швидкість її руху. Спад тиску в другому періоді відбувається доволі швидко та біля дульного зрізу – дульний тиск – становить у різних зразків зброї 300-900 кг/см², швидкість кулі в момент вильоту її з каналу ствола (дульна швидкість) дещо менша початкової швидкості.

У деяких видах стрілецької зброї, особливо короткоствольної (наприклад, пістолет), другий період відсутній, оскільки повного згоряння порохового заряду до моменту вильоту кулі з каналу ствола фактично не відбувається.

Третій період, або період післядії газів, триває від моменту вильоту кулі з каналу ствола до моменту припинення дії порохових газів на кулю. Протягом цього періоду порохові гази, що виходять із каналу ствола зі швидкістю 1200-2000 м/с., продовжують впливати на кулю та надають їй додаткову швидкість. Найбільшої (максимальної) швидкості куля досягає в кінці третього періоду на відстані декількох десятків сантиметрів від дульного зрізу ствола. Цей період закінчується в той момент, коли сила тиску порохових газів на дно кулі буде

врівноважена опором повітря.

Іноді після удару бійка по капсулю пострілу не відбувається або він відбудеться з деяким запізненням. У першому випадку має місце осічка, а в другому – затяжний постріл. Причиною осічки найчастіше буває зволоження ударного складу капсуля або порохового заряду, а також слабкий удар бійка по капсулю; причиною затяжного пострілу – проблеми з ініціюючим складом, або порохом зарядом, викликані, у більшості випадків, неправильним або дуже тривалим зберіганням набоїв.

Затяжний постріл є наслідком повільного розвитку процесу запалювання або згорання порохового заряду. Тому після осічки не варто відразу відкривати затвор, оскільки можливий затяжний постріл [5].

Під час пострілу з нарізної стрілецької зброї відбуваються такі процеси.

Під час згорання порохового заряду утворюється велика кількість сильно нагрітих газів, що створюють у каналі ствола високий тиск на дно кулі, дно і стінки гільзи, а також на стінки ствола і затвор. Цей тиск газів створює розтягування завширшки стінок гільзи (за умови збереження їх пружної деформації), і гільза щільно притискається до стінок набійника, перешкоджаючи, як обтюратор, прориву порохівих газів назад до затвора. У результаті тиску газів на дно кулі вона зрушується з місця і врізається в нарізи. Обертаючись по нарізах, куля просувається каналом ствола з безперервно зростаючою швидкістю і виштовхується назовні у напрямку осі каналу ствола. Тиск газів на протилежні стінки ствола та набійника також викликає їх незначну пружну деформацію і взаємно врівноважується. Тиск газів на дно гільзи, замкнутої затвором набою, викликає рух зброї (ствола) назад. Це явище називається віддачею. Згідно із законами механіки віддача зростає зі збільшенням порохового заряду, ваги кулі та із зменшенням власної ваги зброї.

Одночасно в процесі пострілу виникає коливальний рух (вібрація) ствола та відбувається його нагрівання. Розжарені гази та частинки незгорілого пороху, що вилітають із каналу ствола вслід за кулею, при зустрічі з повітрям породжують полум'я й ударну хвилю; остання є джерелом звуку під час пострілу [5].

Особливість пострілу з гладкоствольної зброї полягає в тому, що порохіві гази не діють на снаряд безпосередньо, як у нарізної зброї, а передають енергію через клейтух. Прорив газів через клейтух до снаряду вважається порушенням нормального пострілу, що призводить до оплавлення снаряда, зниження його початкової швидкості та

балістичних характеристик.

Під час пострілу з гладкоствольної зброї кулею під дією порохових газів, що тиснуть на клейтух, відбувається її розгін із стану спокою до початкової швидкості. До того ж, вона долає сили інерції спокою, тертя й опору руху. Рушничні кулі під час пострілу, як правило, не деформуються, але, маючи високу кінетичну енергію (240 кг/м – початкова і 35-48 кг/м – на дистанції 400 м), часто деформуються і навіть руйнуються під час влучення у перешкоду. Постріл відбувається у дуже короткий проміжок часу (при стволі завдовжки 750 мм і початковій швидкості 380 м/с $\sim 0,004$ с).

Постріл шротом, у принципі, не відрізняється від пострілу кулею: відбувається розгін шроту від стану спокою до початкової швидкості. Камера згорання пороху відокремлена від снаряда клейтухом, що передає рух порохових газів, які розширюються, снаряду і впродовж всього процесу пострілу забезпечує нормальну обтюрацію. Отже, безпосереднього тиску на снаряд не відбувається, він лише породжує силу, що діє на нього. За ділянкою ствола, де створюється максимальний тиск порохових газів, розташований ще один максимум. На цій ділянці (перші 10 см.) за 0,001 с. швидкість снаряда зростає від нульової до 200 м/с. Це ділянка максимального прискорення снаряда в каналі ствола [5].

Прискорення викликає дію сили інерції, що на зазначеній ділянці каналу ствола також досягає максимуму та створює велике перевантаження, що діє на шротовий снаряд у каналі ствола. На даній ділянці вона більш ніж у 1000 разів перевищує масу шроту, що призводить до його деформації, унаслідок чого утворюються контактні плями і сліди каналу ствола. Отже, деформація шроту (поява на ньому контактних плям і слідів каналу ствола) є не результатом безпосередньої дії на снаряд тиску порохових газів, а наслідком перевантаження, викликаного найбільшим прискоренням снаряда на даній ділянці каналу ствола.

Сили, що призводять до деформації шроту на початку його руху, продовжують діяти на шріт і поступово у дульного зрізу зростає швидкість, отже, продовжує діяти прискорення, що не ослабляє дію сил на снаряд. Снаряд набуває великої кінетичної енергії, достатньої не тільки для того, щоб зняти тонкий шар свинцю у каналі ствола, але і повністю зруйнувати сам снаряд або ствол рушниці. Не зважаючи на це, додаткової сили, здатної виштовхнути шротину з нижнього або середнього шару до верхнього, немає. Перебудову в напрямі клейтуха виключено, оскільки клейтух передає снаряду рух порохових газів, що

розширюються. Опір руху снаряда в каналі ствола збільшується за рахунок явища розклинення. Отже, через канал ствола снаряд проходить стиснутим із зусиллям, що перевищує межу його пружності, і для нього чокове звуження і дульний зріз є ділянками остаточного слідоутворення. Під час проходження через дульне звуження на снаряді залишаються сліди дульного звуження та циліндрової частини ствола, якщо глибина слідів, що утворилися за умови проходження циліндрової частини ствола, більше половини різниці діаметрів циліндрової частини ствола і чока [7].

Процеси, що відбуваються у каналі ствола нарізної вогнепальної зброї, призводять до зношення лише полів нарізів у каналі ствола, а у гладкоствольній зброї до зношення всієї поверхні каналу ствола. Після проведення певної кількості пострілів, різної для різних систем зброї, ствол перестає задовольняти тактико-технічним вимогам і стає непридатним до подальшого успішного використання за цільовим призначенням. Процес зношення стволів стрілецької зброї різних видів неоднаковий і залежить від її калібру, темпу, режиму стрільби та догляду за вогнепальною зброєю [8].

Як зазначалось вище, постріл – це складний процес, що полягає у запаленні порохового заряду, виникненні високого тиску газів, які утворюються у процесі, і перетворенні енергії порохових газів на кінетичну енергію снаряда.

Взаємодія частин зброї з набоем, а потім снаряду з перешкодою, призводить до зміни первинного стану об'єктів, тобто до утворення різних слідів. Механізм утворення слідів на гільзах і кулях обумовлений конструкцією та якісним станом зброї й набоїв, а також їх приналежністю один до одного (штатні набої або набої-замінники).

Зовнішня балістика – це наука, що вивчає рух кулі після закінчення впливу на неї порохових газів.

Після вильоту з каналу ствола куля, отримавши певну початкову швидкість надалі летить за інерцією (за балістичною траєкторією). За відсутності дії на кулю сторонніх сил, вона мала б рухатися рівномірно та прямолінійно. Однак під час руху в повітрі куля піддається дії двох сил: сили ваги та сили опору повітря. Під дією сили ваги куля безупинно знижується, а опір повітря, що спрямований назустріч руху кулі, безупинно зменшує швидкість її польоту. У результаті дії на кулю цих двох сил її політ відбувається не прямо, а за кривою нерівномірно вигнутою лінією, що називається траєкторією польоту. Усі точки траєкторії знаходяться нижче лінії кидання [4].

Траєкторія складається з двох гілок: початкової, або висхідної, і

кінцевої – низхідної, між якими знаходиться вершина траєкторії. Довжина висхідної гілки відноситься до низхідної приблизно як 3:2. Несиметричність траєкторії виникає в результаті дії на кулю сили опору повітря, що значно знижує швидкість польоту кулі.

У зв'язку з тим, що всі точки траєкторії знаходяться нижче лінії кидання, для того щоб куля долетіла до цілі, потрібно ствол зброї направити вище цілі під певним кутом. Чим більша відстань до цілі, тим більшим має бути цей кут і тим крутішою стає траєкторія.

Із ручної вогнепальної зброї можна вести вогонь на різні відстані. Так, із гвинтівок ведуть прицільну стрільбу на дальність від 100 до 800 м, а з пістолетів до 25-50 м. Визначеній дальності стрільби з даного зразка зброї відповідає визначений кут узвишся. Однак збільшення кута узвишся буде призводити до збільшення дальності тільки до певної межі. Цей максимальний кут різний для кожного зразка зброї і кожної партії набоїв. У безповітряному просторі найбільша дальність польоту кулі для усіх видів зброї була б досягнута при куті узвишся в 45° . У повітрі ж цей кут завжди менше 45° і для ручної вогнепальної зброї знаходиться в межах 30° - 35° . За інших рівних умов дальність польоту кулі залежить від її початкової швидкості. Чим більше швидкість кулі, тим більше і дальність її польоту.

Пропорційний приріст дальності зі збільшенням швидкості польоту кулі спостерігається до певної межі. Як тільки швидкість кулі перевищить швидкість звука, опір повітря зростає пропорційно другого і навіть третього ступеня швидкості.

Під час стрільби на великі дистанції висота траєкторії досягає дуже значних розмірів. Так, у процесі стрільби з гвинтівки на 800 м висота траєкторії досягає майже 3 м, а на 2200 м вона дорівнює 88 м, тобто на лінії стрільби може стояти будинок, що не перешкоджає кулі досягти цілі [20].

Обертання кулі. Куля, стріляна з нарізної зброї, швидко обертається, чим і забезпечується стабільність її польоту. У безповітряному просторі куля зберігала б під час польоту положення, що отримала на момент вильоту зі ствола. За великих кутів узвишся вона летіла б із піднятою головною частиною і на кінці льоту торкнулася б землі денцем, а не кінчиком. Однак під час польоту в повітрі обертова куля не зберігає початкового положення і завжди вдаряється в перепону своєю головною частиною.

Це пояснюється тим, що куля, швидко обертаючись, набуває характеристик гіроскопа, основна властивість якого полягає в тому, що він не тільки зберігає положення своєї осі в просторі, але і певним

чином чинить опір зовнішнім силам, що прагнуть змінити його положення.

Під впливом зовнішньої сили гіроскоп змінює положення своєї осі, рухаючись завжди, по-перше, під прямим кутом до напрямку дії зовнішньої сили, по-друге, убік свого обертання.

Куля під час польоту в повітрі прагне зберегти положення своєї осі в просторі, однак сила ваги змушує її опускатися від лінії кидання, у результаті чого траєкторія вигинається. Якби вісь кулі збігалася з дотичною траєкторією, опір повітря був би рівномірним на всій поверхні головної частини кулі, але у зв'язку з тим, що куля вилітає зі ствола з піднятою головною частиною, то посиленому опорі повітря в перший момент піддається поверхня кулі, звернена донизу. Куля відповідає на цей тиск як гіроскоп, вона повертається своєю головною частиною під прямим кутом до того напрямку, за котрим діє сила, у бік свого обертання, тобто повертається вправо.

За цього положення тиск повітря на кулю буде великим зліва і куля знову повернеться, але вже донизу. Потім таким же способом вона повернеться вліво, далі – вгору та ін. Таке послідовне відхилення кулі вправо, униз, уліво, вгору називається повільним конічним обертанням (на відміну від швидкого обертання кулі навколо своєї осі). У результаті повільного конічного обертання куля, увесь час описує коло біля своєї траєкторії, летить головною частиною вперед і в такому ж положенні падає на землю або зустрічається з перпоною.

Розділ 5

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ПРИ ПОВОДЖЕННІ ЗІ ЗБРОЄЮ

Правила безпеки під час застосування зброї забезпечується точним виконанням установлених вимог, а також правильною організацією практичних стрільб та дисциплінованістю їх учасників.

Зброя, бойові припаси до неї, пристрої та зазначені патрони, що належать громадянам, мають зберігатися в металевих ящиках, сейфах, спеціально виготовлених для зберігання зброї, у розібраному (якщо це можливо), розрядженому стані.

Зброя має зберігатися окремо від боєприпасів (капсулів, пороху).

Під час перевезення чи перенесення вогнепальна, пневматична, холодна зброя має бути заохленою, у розібраному вигляді (якщо це можливо) і розрядженою.

У процесі огляду зброї потрібно перевірити:

1. Наявність патрона в патроннику.
2. Відповідність номерів на затворі, запобіжнику та магазинах, номеру на рамці.
3. Відсутність на металевих частинах нальоту іржі, бруду, подряпин, тріщин, стан та наявність змазки.
4. Справність та роботу затвору, магазину, ударно-спускового механізму, запобіжника та затворного затримувача.
5. Справність мушки та цілика.
6. Утримання магазину в основі рукоятки (для пістолета).
7. Чистоту каналу ствола.

Під час огляду патронів слід перевірити:

– відсутність на гільзах іржі й зеленого нальоту, особливо на капсулі, вм'ятин, подряпин, що перешкоджають входженню патрона до патронника;

– чи не витягується куля з гільзи рукою, чи не виступає капсуль вище поверхні дна гільзи;

– відсутність учбових патронів серед бойових.

Заходи безпеки під час застосування вогнепальної зброї у процесі несення працівником служби – забороняється під час несення служби розбирати зброю, без потреби вимикати запобіжник, досилати патрон до патронника, виймати магазин із рукоятки пістолета та патрони – з магазину.

Категорично забороняється:

1. Під час застосування зброї без підстав направляти ствол у бік людей, транспорту, будинків й інших будівель і споруд. У разі необхідності зброя має бути направлена вниз до землі або під кутом 45-60 градусів.

2. Залишати зброю де б це не було, а також передавати її іншим особам.

3. Користуватися чужою зброєю.

4. Проводити чищення зброї бензином або за допомогою інших легкозаймистих матеріалів, палити під час чищення.

5. Ставити палець на спусковий гачок (спуск) без необхідності.

6. У всіх випадках, не пов'язаних зі стрільбою, запобіжник має знаходитися у ввімкнутому положенні.

7. Затикати або закрити чим-небудь канал ствола з метою попередження роздуття або розриву ствола під час стрільби.

8. Під час маніпуляцій із патронами не допускати пошкоджень, берегти від ударів, вологи, забруднення тощо.

9. Забороняється стріляти та знаходитися із зарядженою зброєю ближче ніж за 200 м від населеного пункту. Не можна стріляти в напрямі людей або домашніх тварин, навіть якщо відстань до них і буде, на ваш погляд, значною. Під час заряджання зброя має бути направлена вгору або до землі.

10. За осічки не можна відкривати зброю раніше, аніж через 8-10 секунд, оскільки порох, особливо димний, може загорятися повільно, унаслідок чого станеться затяжний постріл, що при відкритій зброї може призвести до нещасного випадку.

11. Забороняється силою заганяти патрона до патронника. Його слід акуратно замінити.

Перед тим, як зарядити патрона кулею, необхідно заміряти її діаметр (без направляючих ребер), що має бути за діаметром на 1 мм менше, аніж діаметр каналу ствола в дульному звуженні. Категорично не можна стріляти сталевими кулями.

12. Перед використанням зброї потрібно протерти стволи від змазки, одночасно перевіривши можливість знаходження до них сторонніх предметів (ганчірки, шматка гільзи, пижа тощо), що може призвести до роздуття чи розриву стволів. Обов'язково слід перевірити стволи, якщо ви впали чи упустили зброю, від потрапляння до них землі, снігу, камінців.

13. Дуже небезпечно стріляти круглою кулею, що сильно рикошетить під час зіткнення з твердими предметами (каменем,

мерзлою землею, льодом тощо).

14. Забороняється користуватися зброєю в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння [24].

5.1. Правила зберігання зброї

Травматична чи мисливська зброя має зберігатися у сейфі, що замикається або в металевій шафі (рис.3). Допускається також зберігання в ящиках, що виготовлені з надміцного металу чи дерева, що оббите залізом.

Рис. 3. Сейф для зброї

Забороняється зберігання зброї у відкритих сейфах.

Сейфові замки бувають:

1. Механічними (відкриваються та закриваються після введення певної кодової комбінації цифр).

2. Ключовими.

3. Електронними, що можуть відкриватися після ідентифікації біометричних даних, наприклад, відбитків пальців або малюнка сітківки очей власника сховища зброї. Деякі електронні замки також можна відкривати за допомогою використання безконтактних кодових або магнітних ключів.

4. Комбінованими, що включають 2 або 3 замки різних типів.

Товщина стінки сейфа має складати не менше 2 мм. Сейфи, шафи та ящики, де буде знаходитись зброя, необхідно встановлювати:

- на відстані мінімум 1,5 м від вхідних дверей,
- на відстані не менше 0,5 м від віконних прорізів.

Коробки з патронами повинні перебувати на відстані не ближче 1 м від опалювальних приладів. Розміщення сейфів і шаф не має перешкоджати відкриванню дверей у приміщенні, де зберігається зброя.

Громадянам, які мають зброю, також необхідно дотримуватися режиму роздільного зберігання таких об'єктів:

1. Патронів. Слід упорядкувати патрони з піротехнічними складниками, що містять сльозогінні та подразнюючі речовини, і патрони, що дають осічку. Усі вони поміщаються до окремих упаковок.

2. Зброї.

3. Художньо оформленого зброї, яка (що?) містить дорогоцінні метали і камені.

4. Пороху.

Зброя та набой зберігаються за місцем проживання або місцем перебування громадянина.

Зберігання та використання травматичної зброї без ліцензії може стати причиною притягнення до адміністративної або навіть до кримінальної відповідальності.

5.2. Техніка передачі зброї

В окремих випадках стрільцю необхідно вміти передавати зброю. Ручну короткоствольну зброю необхідно передавати рукояткою вперед та стволом донизу.

Пальці руки лежать на спусковій скобі, для запобігання можливості партнеру випадково доторкнутися до спускового гачка. Це досить безпечний варіант, за умови дотримання якого випадковий постріл якщо і не виключений повністю, то може статися лише через механічне поломку/пошкодження, а не помилку людини.

Стрелець, який приймає зброю, повинен брати рукоятку не зверху, а знизу з боку спускової скоби в роз'єм між великим і вказівним пальцями. У цьому випадку його вказівний палець лягає не на спусковий гачок, а поперек бокової поверхні затвора.

Найбезпечніший варіант передачі зброї – це коли передача зброї здійснюється з затвором, що поставлений на затворну затримку, нарізно з обоймою з патронами.

Розділ 6

ТРЕНУВАННЯ ОХОРОНЦЯ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ

6.1. Сійки для стрільби

Погляди фахівців значно рiзняються щодо визначення найкращої стрiлецької сійки. Проте варто розумiти, що якоїсь унiверсальної сійки на всi життєвi випадки просто не iснує, але у кожної з них є свої переваги i недолiки. Отримання знань i вмiнь застосовувати рiзні сійки стануть хорошою/ вiдчутною перевагою перед потенційним правопорушником. У цьому роздiлi буде розкрито спецiалiзованi прийоми ведення прицiльної стрiльби з пiстолета, що сприяють правильному застосуванню зброї в екстремальних ситуацiях службової дiяльностi.

Стрiльба з пiстолета ведеться з кiлькох положень: стоячи, з колiн, лежачи на животi, лежачи на боку, сидячи, з руки чи з двох рук, з упору, а також пiд час руху на автомобiлi тощо. Усi прийоми стрiлець має виконувати швидко, не припиняючи спостереження за цiллю. Стрiльба з пiстолета складається з виконання таких послiдовних дiй: прийняття положення для стрiльби, заряджання зброї; виконання пострiлу (прицiлювання та оброблення спуску), припинення стрiльби (припинення натискання на хвiст спускового гачка, ввiмкнення запобiжника, розряджання пiстолета).

Виконання влучного пострiлу залежить вiд прийняття правильного положення для стрiльби, утримання зброї (хватки), прицiлювання, затримки держання та спуску курка. Цi елементи тiсно пов'язанi мiж собою. Для влучного пострiлу, перш за все, необхідно забезпечити найбільшу сійкiсть зброї.

Прицiльний пострiл – це викидання снаряда в строго/конкретно/чiтко визначеному напрямку для ураження цiлi.

Пiдготовка до стрiльби – це прийняття положення (пози) для стрiльби, заряджання зброї.

Розглянемо основнi сійки, що найчастiше використовуються пiд час стрiльби з травматичної зброї [21].

СТРiЛЬБА З УПОРУ. Стрiльба iз застосуванням упору може

вестися з різних положень. У реальних умовах службової діяльності слід завжди, якщо дозволяє ситуація, прагнути до використання упору.

Упори можуть бути м'які або жорсткі (рис. 4). У якості м'якого упору можуть бути використані скатки з верхнього одягу чи будь-які інші підсобні предмети. Звичайно, розраховувати на те, що вони будуть у потрібному місці в потрібний час не доводиться, але не виключені й ситуації, що дозволяють підготувати упор завчасно. М'який упор покращує умови ведення прицільної стрільби.

Рис. 4. Використання упору забезпечить надійне ураження цілі навіть у найбільш незручному для стрільця положенні

Під час стрільби з упору слід керуватися такими настановами :

- вкрай бажана фіксація положення голови в нерухомому стані шляхом торкання підборіддям;
- чим далі від ока віддалено прицільне пристосування пістолета, тим точніше прицілювання. Під час стрільби з пістолета, що має коротку прицільну лінію (відстань від цілини до мушки), неточності положення мушки в прорізі призводять до відриву у випадках стрільби по мішені, або промахів у процесі стрільби по цілям невеликого розміру. При застосуванні упору в усіх випадках слід прагнути того, щоб рука, що утримує зброю, перебувала в повністю розпрямленому положенні.

СТРІЛЬБА СТОЯЧИ. Під час стрільби стоячи, за відсутності відповідних сторонніх предметів, що можуть бути використані в якості упору, а також у випадках раптової ситуації цілком надійним є використання в якості упору лівої руки стрільця (рис. 5).

Також можливі два варіанти:

а) лікоть лівої руки спирається на м'язи живота, а кисть підтримує праву руку під лікоть;

б) кисть лівої руки підтримує праву руку поряд із зап'ястям. Плечова частина лівої руки або «відірвана» від тулуба, утримується у висячому положенні, або спирається на грудну клітку.

Рис. 5. За відсутності стороннього упору як останній використовується ліва рука стрільця

У першому варіанті стрільцю значно легше довго зберігати позу напogотові, а в разі необхідності зберігати загрозу пострілу.

У другому варіанті краще закріплюється зап'ястний суглоб, що сприяє надійності ураження цілі. Однак тривалий час перебувати в цьому положенні важко, а загальні коливання руки зі зброєю збільшуються.

На наш погляд, доцільно відпрацювати обидва положення, використовуючи їх залежно від ситуації.

В обох варіантах рука зі зброєю має бути повністю розпрямлена, що сприяє керуванню зброєю в разі необхідності виконання не одного, а серії пострілів і перенесення вогню на нову ціль. Фронтальна стійка.

Ця стійка, допомагає стрільцю використовувати переваги тулуба (хребта). Голова тримається прямо, ноги – на ширині плечей. Спина

рівна, плечі перпендикулярні до напрямку вогню. Деякі стрільці висувають голову трохи вперед (рис. 6). Потрібно злегка зігнути в попереку й нахилити тіло трохи вперед, щоб зробити стійку більш «агресивною».

Рис. 6. Фронтальна стійка стрільця

У цій стійці ноги стрільця розташовані на одному рівні та трохи ширше плечей. Однією з причин її популярності є те, що у такому положенні тіло стрільця повернуто фронтальною стороною до загрози, що є дуже важливим, якщо використовується бронезилет. У фронтальній стійці руки формують трикутник і штовхають пістолет вперед.

Також вона підходить для тих, у кого сильна рука права, а провідне око – ліве, і навпаки.

Один із недоліків такої стійки – це те, що у стрільця менша вертикальна стабілізація. Дехто ставить дещо вперед ногу, що розташована на боці слабкої руки, отримуючи таким чином більше мобільності та підтримки.

Стойка Вівера. Цю стійку в 1950-х роках придумав заступник шерифа та професійний стрілець Джек Вівер. Ця стійка схожа на лівосторонню боксерську, коли тіло трохи нахилиється уперед. Нога зі сторони слабкої руки трохи зігнута в коліні, а друга – майже випрямлена (рис. 7).

У стійці Вівера слабка рука тягне пістолет до тіла, вага тіла переміщена вперед.

Рис. 7. Стойка Вівера

Хват пістолета – класичний, сильна рука розташована високо на рукоятці, а слабка охоплює сильну. Сильна рука трохи зігнута в лікті, слабка – зігнута сильно, і її лікоть дивиться униз. Далі найскладніше – сильна рука має штовхати пістолет вперед, а слабка – назад, у напрямку до тіла. Такий протилежний рух м'язів допомагає стабілізувати пістолет

і впорається із силою відбою. Такий прийом погано працює під час стрільби з напівавтоматичного пістолета.

Перевагою даної стійки є те, що стрілець отримує стабільну платформу для пострілу, недоліком – ця стійка є неприродною, а також, її потрібно довго відпрацьовувати.

Є також модифікована стійка Вівера, або стійка Чепмена, коли м'язи більш розслаблені: слабка нога стає ближче до тіла, а сильна рука – висувається вперед. Така стійка більше підходить для тих, у кого провідне око – ліве та навпаки.

Center Axis Relock. У стійці Center Axis Relock пістолет розташований близько до тіла стрільця (рис.8).

Агресивний кут нахилу пістолета допомагає тримати його близько до тіла без необхідності згинати зап'ястя. Разом із тим зображення на прицілі у правші вирівнюється перед лівим оком.

У цій стійці сильна рука витягнута вперед наполовину, або на 2/3, а цілик – розташовується на відстані 30-40 см від ока. Пістолет нахилено в сторону слабкої руки, що допомагає розташувати приціл навпроти лівого ока і краще впоратися з відбійником завдяки рівному зап'ястю.

Рис. 8. Стійка Center Axis Relock.
У такій стійці використовується інший хват пістолета – сильна рука штовхає його в долоню допоміжної

Із переваг – зброю розміщено близько до тіла, стрілець стає більш маневреним у замкнутому просторі та прискорює прицілювання. Йому також легше буде відбитися від супротивника, який намагається відібрати зброю.

Ноги розташовуються як у боксерській стійці. Така стійка допомагає швидше прицілюватися, адже приціл розташовано навпроти одного ока і стрільцю не потрібно фокусувати обидва ока на прицілі та мішені.

Стойка «Ствол спрямовано в напрямку до мішені» (рис.9). Зазвичай, усі починають із цієї стійки, адже ніколи не знаєш, звідки будеш стріляти – із-за стовпа, із укриття чи на ходу. Тут неважливо, чи стоять ваші ноги паралельно, чи одна з них виступає вперед. І не є суттєвим, якщо руки формують не трикутник, а трапецію. Тут найголовніше – не відхилятися назад, а все інше набувається з практикою.

Рис. 9. Стойка «Ствол спрямовано в напрямку до мішені».

У реальній сутичці охоронець буде зосереджений не на ідеальній стійці, а хвилюватиметься щодо необхідності виживання.

СТРІЛЬБА В ПОЛОЖЕННІ ЛЕЖАЧИ

Підготовка до стрільби в положенні лежачи може отримати широке застосування в оперативній обстановці. Її відмінності:

- порівняно легке освоєння різних варіантів наготові;
- стійке положення зброї, що забезпечує надійну поразку/ураження мети/цілі;
- можливість швидкого прийняття «наготові до стрільби» в умовах раптового нападу;
- підвищення особистої безпеки співробітника в умовах вогневої протидії з боку кримінальних елементів;
- легке пристосування до місцевих предметів, що можуть бути використані як упор [3].

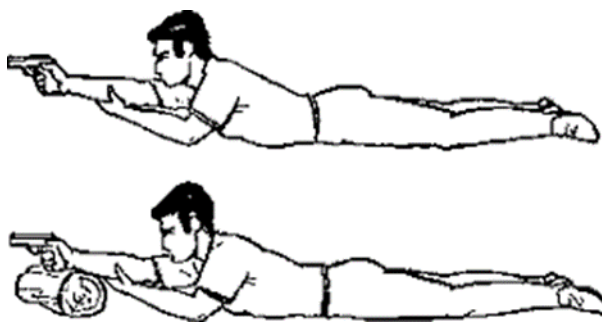

Рис. 10. Стрільба в положенні лежачи має бути визнана в службовій практиці. Використання упору підвищує ймовірність ураження цілі

Стрільба з пістолета в положенні лежачи може вестися за умови, що попереду стрільця немає сторонніх предметів, які закривають ціль або перешкоджають польоту кулі (камені, кущі, лавки, урни для сміття тощо). Слід урахувувати, що саме незначні перешкоди, які знаходяться на шляху польоту кулі (гілочка дерева), можуть значно відхилити її траєкторію в інший бік.

За відсутності упору (заасфальтована порожня площадка), у якості останнього використовується ліва рука. Її лікоть спирається на землю, а кисть підтримує праву руку, що витягнута в напрямку стрільби в зап'ясті чи лікті. (рис.10)

СТРІЛЬБА В ПОЛОЖЕННІ СИДЯЧИ

Можна припустити, що в реальних умовах службової діяльності більш вірогідними є ситуації, що обумовлюють ведення вогню з пістолета на висоті середнього рівня (у напрямку стрільби знаходяться кущі, перешкоди тощо). Положення для стрільби «з коліна» у такій ситуації не рекомендується, хоча воно й описане в деяких рекомендаціях. Виготовлення до стрільби з коліна дуже нестійке, вимагає тривалого звикання, перш ніж стати зручним. Під терміном «виготовлення» розуміється певне положення тіла стрільця, його рук, ніг і голови, під час здійснення пострілу. Значно більше підходить виготовлення до стрілянини в положенні сидячи, що забезпечує високу стійкість зброї навіть без застосування стороннього упору:

а) сісти на землю майже віч-на-напрямку стрільби. Права рука повністю распрямлена, витягнута в напрямку стрільби. Лікоть лівої руки спирається в м'язи живота, а кисть підтримує праву руку під лікоть;

б) сісти на землю так, щоб в напрямку стрільби проходила лінія плечей. Підтягнути коліна й обхопити їх плечовою частиною лівої руки. Права рука, що утримує зброю, лягає в районі ліктьового суглоба на

ліву, що служить для неї упором. Це положення дуже стійке, виготовлення приймається дуже швидко, може довго зберігатися без відчуття втоми. До його недоліків відносяться менша віддаленість прицілу від очей, кілька ускладнює уточнення прицілювання, і напружене становище м'язів шиї;в) положення сидячи в ситуації очікування, що може дозволити завчасну підготовку вогневої позиції. Сісти спиною до стіни, (можна використовувати стілець, ящик, колоди) так, щоб рука зі зброєю могла бути витягнута в напрямку очікуваної появи цілі. Використовуючи місцеві предмети, підготуйте упор для руки. Він не має сповзати, гойдатися або вібрувати. Голова має потилицею торкатися стіни, що дозволить зберігати її в нерухомому стані. У цьому положенні можна перебувати довго, не відчуваючи втоми (рис. 11).

Рис. 11. Стрільба в положенні сидячи з успіхом замінить стрільбу в положенні лежачи, коли ведення останньої перешкоджають прилеглі предмети

СТРІЛЬБА ПО РУХОМІЙ ЦІЛІ

Якщо вона рухається по прямій, наближаючись або віддаляючись, то дії стрільця не відрізняються від стрільби по нерухомій цілі. Слід тільки враховувати дистанцію стрілянини, що може бути більше звичною. У стані емоційного збудження забезпечити нерухомість мушки в прорізі, необхідну для ураження цілі на такій відстані, навіть за умови використання упору, буває проблематично.

Стрільба по цілі, що рухається фронтом або під деяким кутом до стрільця, може вестися або з випередженням, виносом точки прицілювання і здійсненням пострілу, коли ціль наблизиться до нього, або шляхом супроводу (рис. 12). У першому випадку надійність влучання забезпечується за умови правильного здійснення спуску, що виключає «смикання». Якщо відстань до цілі невелика, а габарити ділянки прицілювання досить великі, то можна знехтувати швидкістю переміщення цілі та часом польоту кулі й робити постріл по передньому краю ділянки прицілювання. Стрільба із супроводом цілі вимагає деякої додаткової підготовки та належної стійкості руки, що може бути полегшено вмiлим застосуванням упору.

Рис. 12. У ситуації очікування збереження напозотові не має стомлювати стрільця. Доцільна фіксація голови шляхом торкання потилицею стіни

СТРІЛЬБА В РУСІ

Стрілянина в русі: під час ходи, під час бігу – припускає ситуацію переслідування злочинця. Надійна поразка цілі в русі одиночним прицільним пострілом можлива тільки в кіно!

За необхідності стрільби на ураження під час переслідування слід зупинитися поряд із будь-яким предметом (деревом, спинкою лавки, купою колод), що може бути використаний як упор і робити постріл із його застосуванням (рис.13). Слід ураховувати, що стрілянина/стрільба на ураження по злочинцю є припустимою лише в разі попереднього збройного нападу з його боку, що спричинило тяжкі наслідки.

Рис. 13. У ситуації переслідування стрільбу на ураження слід здійснювати, зупинившись біля відповідного упору

СТРІЛЬБА В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОЇ ВИДИМОСТІ

Реальні ситуації службової діяльності можуть зажадати/вимагати застосування зброї в умовах обмеженої видимості, у сутінковий або нічний час, у погано освітлених приміщеннях. Використання в цих умовах прицільного пристосування вкрай утруднено, а нерідко є неможливо.

Ведення прицільного вогню в умовах обмеженої видимості – складний вид діяльності та не може бути освоєний швидко, а тим більше, досконало. Не слід розраховувати, що співробітник, який пройшов рекомендований курс підготовки, буде стріляти в темряві так влучно, як на світлі. Навіть самий підготовлений/найпідготовленіший стрілець не може гарантувати точність попадання кожного пострілу, що зроблений ним у темряві. Водночас, співробітник, який отримав таку підготовку, буде озброєний досвідом, що сприяє успішному вирішенню службових завдань.

Багато керівників під приводом вдосконалення вогневої підготовки співробітників проводять тренування у стрільбі з пістолета з лівої руки (для правшів).

Тренування у стрільбі з пістолета з лівої руки можна було б вважати корисним, але за однієї неодмінної умови, що стрільба з правої руки вже освоєна на найвищому рівні.

У реальних умовах службової діяльності ситуації, що змушують співробітника до ведення стрільби з лівої руки, можуть виникати в двох випадках:

- 1) поранення або травма правої руки, отримані під час даної операції;
- 2) потреба ведення стрільби з лівого боку укриття в умовах вогневої протидії з боку злочинців.

Зазначене дозволяє зробити висновок, що обидва ці аргументи на користь тренування у стрільбі з лівої руки відносяться до теоретично можливих випадків, а не до фактів реального життя. Водночас, тренування у стрільбі з лівої руки займає значну частину тренувального часу, матеріальних засобів і зусиль, що з більшою користю могли б бути спрямовані на вдосконалення стрільби правою рукою. Необгрунтований перехід до тренувань у стрільбі з лівої руки може привести до того, що співробітник так і не навчиться стріляти ні з правої, ні з лівої руки.

Дихання. Від постановки дихання стрільця залежить результат кожного пострілу та вправи в цілому. Відомо: під час дихання здійснюється рух грудної клітки, живота, плечового поясу, що викликає зміщення та коливання зброї. Стрільцю потрібно затримувати дихання. Людина може без будь-яких зусиль затримати дихання на 12-15 сек. Цього часу достатньо, щоб здійснити влучний постріл [3].

На точність пострілу суттєво впливає положення пальця на спусковому гачку, як це видно на рис. 14.

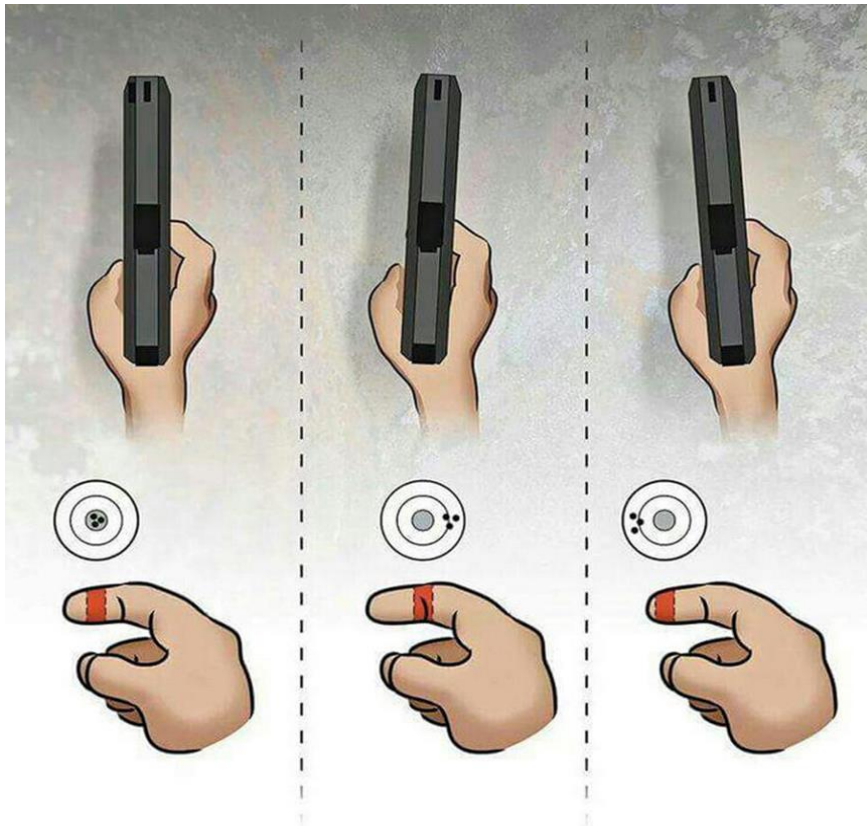

Рис.14. Правила натискання на спусковий гачок

Правильне утримання пістолета – це впевнений контроль зброї та одна із запорок влучного пострілу (рис. 15).

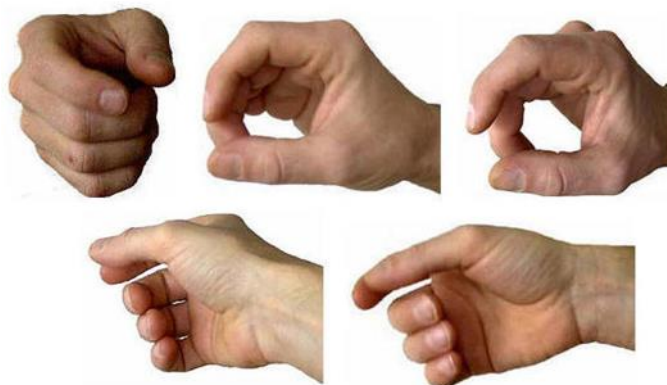

Рис. 15. Положення пальців при утриманні пістолета

6.2. Прицілювання

Перед початком виконання стрільби слід визначити домінуюче око (прицільне). Для цього потрібно утворити трикутник вашими великими і вказівними пальцями обох рук. Витягнути руки перед собою і подивитися крізь цей трикутник двома очима на який-небудь віддалений предмет. Потім, не відриваючи погляду від цього предмета, по черзі прикрити праве та ліве око. Око, перед яким збережеться чітке зображення віддаленого предмета, буде домінуючим, а інше – «слабким».

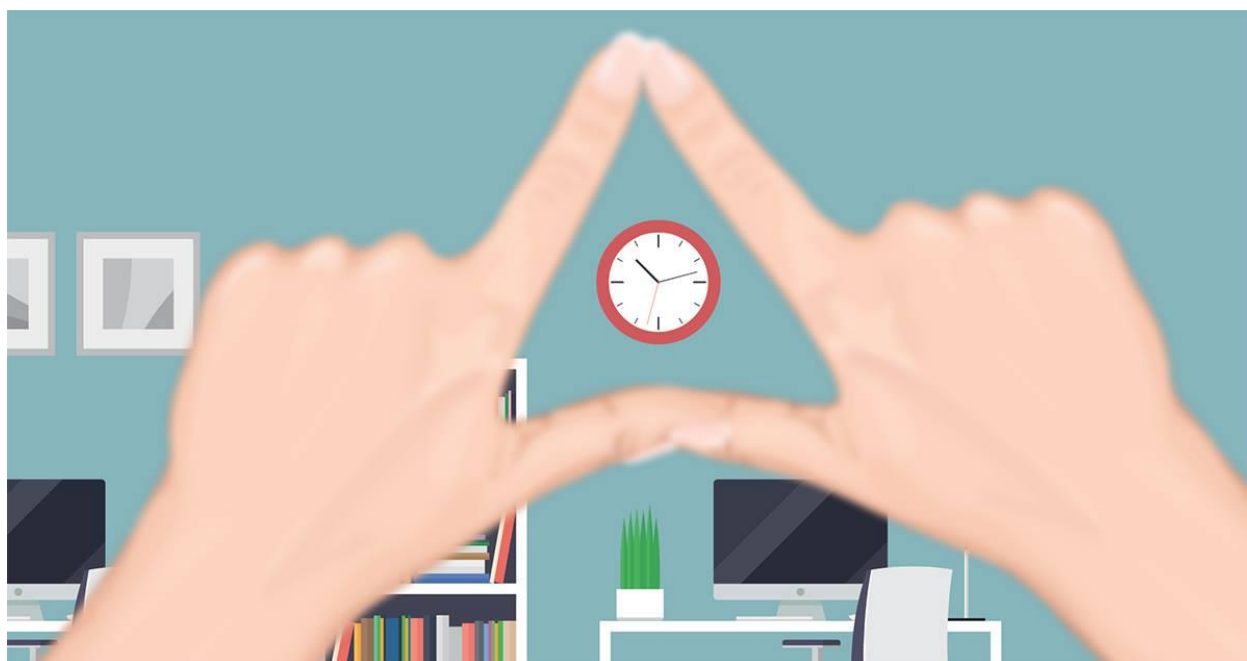

Рис. 16. Визначення домінуючого ока

У більшості людей існує домінуюча рука, особа може бути правою чи лівою (шульгою), а дехто є обоєрукими амбідекстерами (коли однаково розвинені обидві руки). На жаль, не виявлено прямого зв'язку між домінуванням руки та очей. Стрілець-правша може відчувати, що прицілюватися йому потрібно лівим оком. Усе це не означає, що у вас якась проблема із зором, це просто спосіб, яким ваші очі посилають повідомлення вашому мозку.

Цікаво, що набагато більший відсоток жінок, порівняно з чоловіками, має невідповідність між домінуючою рукою і оком. До того ж, у підлітковому віці проходить формування домінуючого ока, тому не

слід спішити робити висновки, якщо особа занадто юна.

Існує три способи такої перевірки: метод із отвором в листівці (рис. 17), указування пальцем та прицілювання незарядженою рушницею.

Широко відкрити обидва ока, подивіться крізь отвір у листівці діаметром у 0,5 см, що необхідно утримувати на витягнутих руках. Подивіться на віддалений об'єкт через цей отвір, потім піднесіть листівку до ока. Отвір наблизиться до Вашого домінуючого ока, або, можливо, до кінчика Вашого носа, якщо у Вас немає домінуючого ока

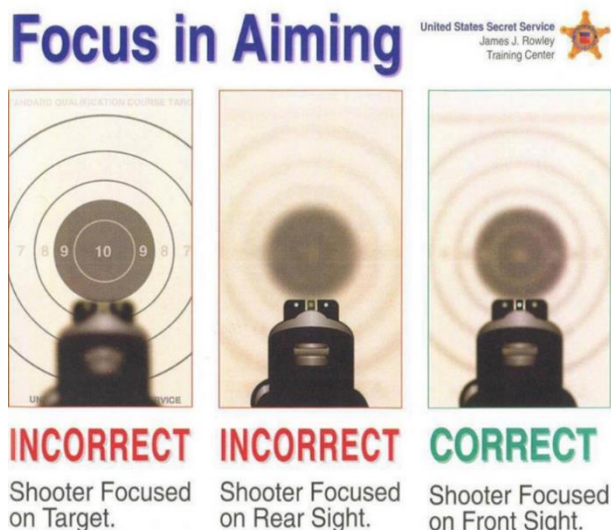
Рис. 17. Метод визначення домінуючого ока з отвором у листівці

Прицілюватися завжди потрібно двома очима, якщо не заважають особливості зору. Установлено, що під час прижмурюванні/примруження одного ока гострота зору другого ока зменшується на 15–20%. Очі працюють в парі. Закрите око спричиняє зайву напругу у відкритому.

Рис. 18. Прицілювання обома очима

Щоб спочатку «слабке» око не заважало, потрібно наклеювати на скло окулярів перед зіницею «слабкого» ока в секторі бачення ним прицільних приспособлень зброї полосу затемнюючого скотчу (рис. 18). Це дасть змогу прицілюватися без примруження «слабкого» ока. Через деякий час почне розвиватись необхідний навик, і скотч можна буде відклеїти [24].

Методика прицілювання

Найчастіше новачки не знають на чому слід фокусуватися під час прицілювання.

Тренувальним центром Секретної служби США було випущено плакат, де вказується як правильно прицілюватися.

1. Неправильно, стрілець при прицілюванні фокусується на мішені.

2. Неправильно, стрілець при прицілюванні фокусується на цілику.

3. Правильно, стрілець при прицілюванні фокусується на мушці.

Коли цілитися з пістолета, то потрібно буде подивитися на цілик, мушку та на ціль. Звичайно, дивитися відразу на всі три предмета фізично неможливо. Тому слід зосередитися головним чином на мушці та цілику. До того ж, рекомендується фокусуватися на мушці (ближче до дульного зрізу пістолета). Ціль має виглядати дещо розмитою. Потрібно буде в змозі бачити її, але вона повинна перебувати на задньому фоні та бути менш чіткою, ніж мушка і цілик. Більш конкретно слід маєте концентруватися на мушці. Вона допоможе визначити відносне положення пістолета до цілі.

6.3. Розсіювання куль під час стрільби

Під час стрільби з однієї й тієї ж справної зброї, при ретельному дотриманні точності та одноманітності прицілювання пострілу кожна куля внаслідок ряду випадкових причин описує свою, відмінну від інших, траєкторію.

Це явище називається *природним розсіюванням* куль або розсіюванням траєкторій.

Розсіювання виникає через низку причин, вплив яких неможливо врахувати заздалегідь під час прицілювання. Наприклад, як би точно не виготовлялися патрони, у них завжди мається деяка розмаїтість у вазі зарядів і куль, у формі та розмірах куль і гільз, якості пороху тощо. Ця розмаїтість веде до коливань у початковій швидкості, а від величини початкової швидкості залежить форма траєкторії. Розмаїтість у формі та

розмірах куль призводить до коливань величини сили опору повітря, від якої також залежить форма траєкторії. Окрім того, під час кожного пострілу буде мати місце деяка неточність у прицілюванні, розмаїтість в умовах руху кулі в повітрі тощо [5].

У результаті дії всіх цих причин / Унаслідок дії вищезазначених факторів утвориться сніп траєкторій та пробоїни на поверхні, що уражається, займають певну площу. Площа, на якій розташовуються пробоїни, називається *площею розсіювання*.

На площі розсіювання можна знайти таку точку, що буде середньою по відношенню до всіх пробоїн. Зазвичай цю точку знаходять як умовний центр маси пробоїн. Уявимо собі, що пробоїни є матеріальними точками, причому маси їхні рівні між собою. Знайшовши центр мас цієї системи матеріальних точок, ми можемо, таким чином, визначити положення середньої точки попадання.

Середньою точкою влучення (СТВ) називається положення умовного центра мас всіх пробоїн.

Вертикальна та горизонтальна прямі, проведені через СТВ, називаються *осями розсіювання*.

Кожна з осей розсіювання ділить число пробоїн навпіл. Цією властивістю можна скористатися для нанесення осей розсіювання на мішені. Наприклад, для проведення горизонтальної вісі розсіювання треба відрахувати зверху (або знизу) половину пробоїн і провести горизонтальну пряму лінію. Це і буде горизонтальна вісь розсіювання. Аналогічно проводиться вертикальна вісь розсіювання.

Уявна чи дійсна траєкторія, що проходить через СТВ, називається середньою траєкторією. Середня траєкторія за умови правильного бою зброї та за нормальних атмосферних умов збігається з табличною траєкторією.

Точка перетину табличної траєкторії з мішенню називається *контрольною точкою (КТ)*. Звичайно КТ є та точка, на яку стрілець проводить прицілювання, тобто точка прицілювання.

КТ не збігається з точкою прицілювання у випадку, коли установка прицілу не відповідає дальності стрільби.

У методичних рекомендаціях для оцінки влучності за видами зброї встановлено норми припустимого відхилення СТВ від КТ та припустимої величини розсіювання під час стрільби в певних умовах (в умовах бою). Бій зброї вважається влучним, якщо отримані результати не виходять за допустимі межі.

Отже, для оцінки влучності стрільби треба вміти оцінювати величину розсіювання та знаходити положення СТВ.

Оцінка величини розсіювання визначається за радіусом кола, що включає всі пробоїни, або за радіусом кола, що включає кращу половину пробоїн. Нормальні значення радіусів кіл наведені в порадиниках зі стрілецької справи.

Для оцінки величини розсіювання потрібно знайти розміри радіусів кіл і порівняти їх з табличними. Сутність цього методу полягає в тому, що для кожного зразка зброї узаконені визначені умови, за яких виконується перевірка бою. Ці умови викладені в порадиниках зі стрілецької справи для різних зразків [4; 6].

6.4. Визначення середньої точки влучення

Для оцінки влучності стрільби потрібно вміти вимірювати величину розсіювання і знаходити положення СТВ.

Найбільш легко СТВ визначається за допомогою графічного способу (Рис.19) [13].

Існують два графічних способи знаходження СТВ: а) послідовне ділення відрізків; б) за перетином осей розсіювання.

Для визначення СТВ за пробоїнами потрібно/слід/маємо:

– з'єднати прямою лінією дві найближчі пробоїни та відстань між ними розділити навпіл;

– отриману точку з'єднати з третьою пробоїною та відстань між ними розділити на три рівні частини;

– точку розділу, найближчу до двох перших пробоїн, з'єднати з четвертою та відстань між ними розділити на чотири рівні частини.

Точка розділу, найближча до перших двох пробоїн і буде середньою точкою попадання, якщо усі чотири пробоїни не вміщуються у вказаний габарит, СТВ дозволяється визначати за трьома найбільш купчасто розташованими пробоїнами, за умови, що четверта віддалена від середньої точки попадання трьох пробоїн більш ніж на 2,5 радіуси кола, що описує ці пробоїни.

Знаходження СТВ послідовним діленням відрізків виконується при малому числі пробоїн і описане в порадиниках зі стрілецької справи кожного зразка зброї.

Метод послідовного ділення відрізків можна застосовувати для будь-якого числа пробоїн. Однак за наявності великого числа пробоїн цей метод стає громіздким і займає багато часу. Тому, якщо число пробоїн понад 8-10, СТВ знаходять за перетином осей розсіювання.

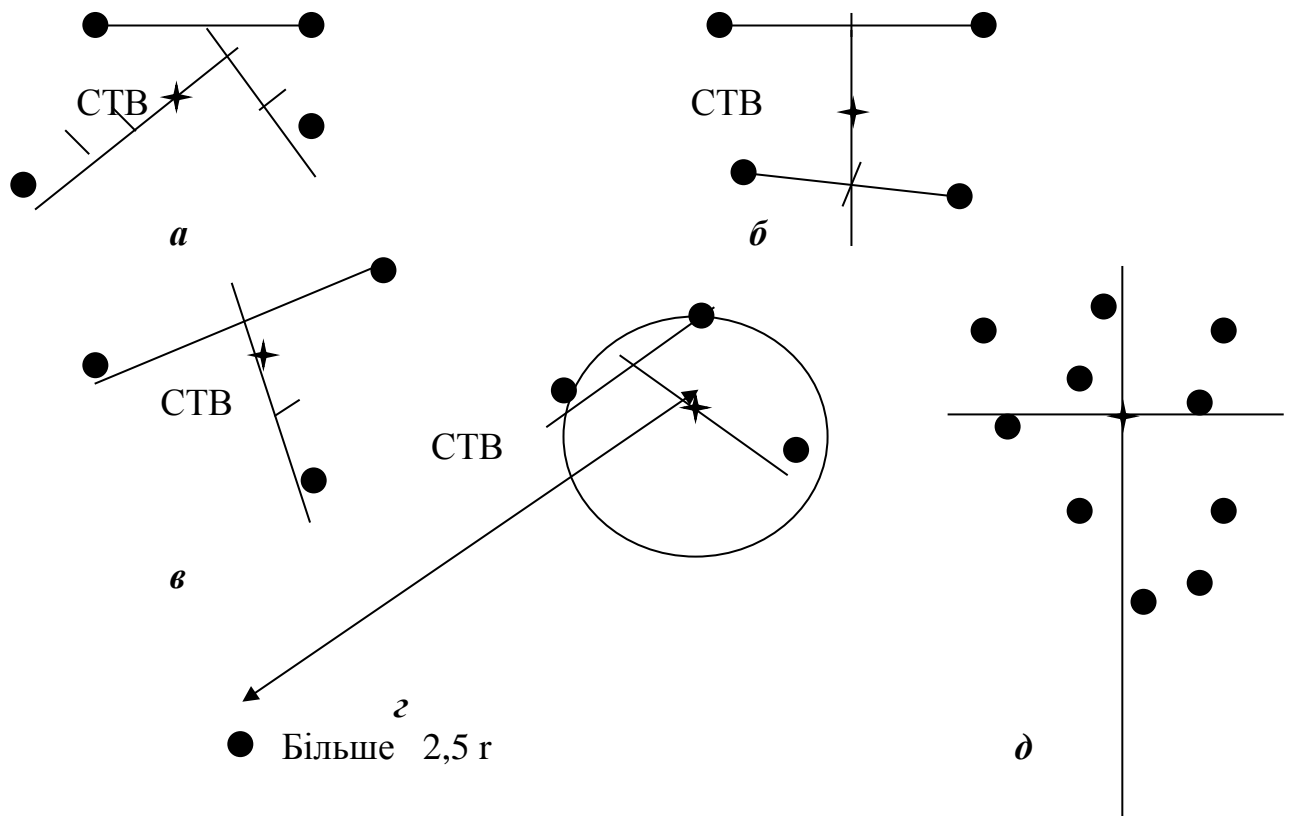

Рис. 19. Визначення середньої точки влучення:
a, б – за чотирма пробоїнами; *в* – за трьома пробоїнами; *г* – пробоїна, що явно відірвалась; *д* – під час стрільби автоматичним вогнем

На мішені відраховують зверху чи знизу половину пробоїн і проводять/креслять/наносять горизонтальну вісь розсіювання рівновіддалену від найближчих пробоїн. Після цього відраховують праворуч або ліворуч половину пробоїн і аналогічно проводять/креслять/наносять вертикальну вісь розсіювання.

Точка перетину осей розсіювання і є СТВ. Окремі пробоїни, що знаходяться на великій відстані від центра групування інших пробоїн, за цих умов вважаються такими, що вочевидь відірвалися і у рахунок не приймаються.

6.5. Методика тренування стрільби сильною та слабкою руками

Отже, кожен стрілець опановує стрільбу правою рукою. Проте іноді у професійній діяльності охоронця трапляються ситуації, коли з будь-яких причин (виконання тактичних операцій, травма, поранення тощо) неможливо використати праву руку. Тоді доводиться використовувати ліву руку. Тому в практичній підготовці неабияке місце має бути відведене тренуванню стрілянини/стрільбі з лівої руки та нестандартних положень.

Навчання використанню слабкою руки підвищує рівень спритності під час/у процесі маніпулювання предметами, що використовуються одночасно зі зброєю. Наприклад, у ситуації, коли охоронець використовує тактичний ліхтар і зброю одночасно. Тренування слабкою руки дозволить уникнути мимовільних рухів, коли потрібно виконувати всі рухи лише однією сильною рукою, на той час, як інша має залишатися інертною. Насамперед, в умовах стресової ситуації може статися так, що, натиснувши на кнопку включення ліхтаря, слабка рука автоматично натисне на спусковий гачок пістолета.

Відпрацювання деяких вправ дозволить навчитися передавати пістолет із однієї руки до іншої, не забуваючи водночас всі правила техніки безпеки, вихоплювати зброю з кобури, а також робити постріл. (табл. 1)

Таблиця 1

Тренувальні вправи для «сильної» та «слабкої» руки стрільця

Тренувальні вправи «сильною рукою»	Тренувальні вправи «слабкою рукою»
Вихоплювання пістолета	
Стартова позиція. Стрілець стоїть, розслабившись, віч-на-мішені. Розряджений пістолет у кобурі, запобіжник включений. Руки опущені.	
Процедура виконання. Стрілець не поспішаючи вихоплює пістолета, наводить його на мішень і робить постріл. Потім ставить на запобіжник і поміщає до кобури. Приймає початкове положення і повторює вправу. Всі рухи безперервні і плавні.	Процедура виконання. Стрілець не поспішаючи вихоплює пістолет сильною рукою, перекладає його до слабкої, наводить на мішень і робить постріл. Потім перекладає зброю в сильну руку, ставить на запобіжник і поміщає до кобури. Двосторонній запобіжник вимикається великим

<p>Завдання стрільця – 10 разів спокійно та технічно правильно вихопити пістолет та зробити постріл.</p> <p>Вправу рекомендується виконувати перед початком тренування в якості «розігріву». Мішень розташована на відстані 10 – 15 м.</p>	<p>пальцем слабкою руки. Односторонній - великим пальцем сильної руки.</p> <p>Завдання стрільця – 10 разів спокійно, технічно правильно вихопити пістолет і зробити постріл. Якщо відчули, що вправа виходить, то повторіть вихоплення 5 разів вже швидше. Слідкуйте, щоб збільшення швидкості не зашкодило якості. Якщо у вас пістолет подвійної дії, то стріляйте самозводом. Мішень має бути розташована на відстані 8-10 м.</p> <p>При ураженні мішені слабкою рукою, зручніше трохи нахилити пістолет в сильну сторону</p>
<p>Виконується вхолосту. Без таймера.</p> <p>Після того як вихопив зброю 15 разів, міняєте стартову позицію. Виконайте цю вправу зі стартової позиції «руки вгорі».</p>	
<p style="text-align: center;">Вихоплювання і постріл</p> <p>Стартова позиція. Стрілець стоїть, розслабившись, віч-на-мішені. Заряджений пістолет в кобурі, патрон у патроннику на запобіжнику. Руки опущені.</p> <p>Процедура виконання. Стрілець встановлює таймер в положення «Random» – випадкове включення (якщо є така функція). Це означає, що таймер після натискання кнопки «Старт» буде видавати звуковий сигнал у проміжку часу між 2 і 5 с.</p> <p>Стрілець заряджає пістолет – вставляє магазин і досилає патрон до патронника. Якщо пістолет подвійної дії, то потрібно зняти курок із бойового взводу, включити запобіжник і помістити зброю в кобуру.</p>	

Процедура виконання

Перший постріл у вправі в серійному класі пістолета має бути зроблений самовзводом. Стрілець приймає стартову позицію, натискає кнопку таймера. Після звукового сигналу, не поспішаючи, вихоплює пістолет сильною рукою і робить постріл у мішень. Вихоплення, прицілювання та постріл стрілець робить, ретельно контролюючи всі етапи виконання, згідно з розділом «вихоплення пістолета при стрільбі сильною рукою». Після пострілу стрілець знімає курок із бойового взводу, включає/вмикає запобіжник, поміщає пістолет до кобури та приймає стартову позицію. Вихоплення проробляється 5 разів у повільному темпі, потім 5 разів у швидкому темпі, але з акцентом на якість виконання. Після 10 пострілів стрілець розряджає пістолет. Вставляє новий магазин, досилає патрон у патронник, ставить на запобіжник і поміщає пістолет до кобури. Потім стає в стартову позицію 2.

Стартова позиція 2. Стрілець стоїть, розслабившись, віч-на-мішені. Заряджений пістолет у кобурі, патрон у патроннику на запобіжнику. Руки підняті. Кисті вище плечей. Процедура виконання. Стрілець робить 10 пострілів в стартовій позиції 2. Під час /у процесі занять стрілець сам вирішує, скільки патронів йому використовувати на кожную стартову позицію. Після тренування потрібно зробити по п'ять тестових пострілів після гонгу в кожній стартовій позиції.

Процедура виконання

Стрілець приймає стартову позицію, натискає кнопку таймера. За звуковим сигналом, не поспішаючи, вихоплює пістолет сильною рукою, перекладає до слабкої та робить постріл у мішень. Вихоплення, прицілювання та постріл стрілець робить ретельно контролюючи етапи виконання. Після пострілу стрілець знімає курок із бойового взводу (якщо пістолет подвійної дії), ставить пістолет на запобіжник, поміщає до кобури та приймає стартову позицію.

Вихоплення виконується 5 разів у повільному темпі, потім 5 разів у швидкому темпі, але без шкоди для якості виконання.

Виконавши 10 пострілів, стрілець розряджає пістолет, вставляє новий магазин, досилає патрон у патронник, ставить на запобіжник і поміщає пістолет до кобури. Потім стає в стартову позицію 2.

Стартова позиція 2.

Стрілець стоїть, розслабившись, віч-на-мішені. Заряджений пістолет у кобурі, патрон у патроннику на запобіжнику. Руки підняті. Кисті вище плечей.

Процедура виконання. Стрілок робить 10 пострілів у стартовій позиції 2.

Під час /у процесі занять стрілець сам вирішує скільки патронів йому використовувати на кожную стартову позицію.

Після тренування потрібно зробити по п'ять тестових пострілів після гонгу в кожній стартовій позиції.

Виконується з патронами і з таймером. Результати записувати в таблицю для порівняння. В якості мішені краще використовувати гонг - тарілку розміром 30 см, розташовану на відстані 10-15 м. Стрілець повинен мати з собою 2 магазини із 10-ма патронами.

Передача пістолета з однієї руки в іншу

Стартова позиція. Стрілець стоїть, розслабившись, віч-на-мішені. Руки опущені.

Розряджений пістолет у кобури, на запобіжнику.

Процедура виконання. За звуковим сигналом стрілець вихоплює пістолет, знімає із запобіжника і, прицілившись, імітує постріл сильною рукою. Потім перекладає пістолет із сильної руки до слабкої й імітує постріл слабкою рукою. Після цього перекладає пістолет назад до сильної руки та ще раз імітує постріл. Так проробляє вправу кілька разів. Відчувши втому, стрілець включає / вмикає / перемикає запобіжник і поміщає пістолет до кобури. Під час /у процесі перекладання пістолета з однієї руки в іншу намагайтеся, щоб пістолет проробляв якомога менше коливань. Пістолет має залишатися на місці, лише руки міняються. Виконується вхолосту. Без таймера. Відпрацювання техніки передачі пістолета з однієї руки до іншої з ураженням мішені кожною рукою.

Заряджений пістолет у кобури, патрон у патроннику на запобіжнику.

Процедура виконання. За звуковим сигналом стрілець вихоплює пістолет, знімає із запобіжника та, прицілившись, робить постріл сильною рукою. Після цього, перекинувши до слабкої руки, робить постріл. Після цього перекладає пістолет назад, до сильної руки та робить ще раз постріл. Пістолет переміщується з однієї руки до іншої доти, поки не закінчатся патрони в магазині. Після цього стрілець розряджає пістолет і поміщає до кобури.

Вправа виконується з патронами, із таймером. Відпрацювання техніки передачі пістолета з однієї руки до іншої з ураженням мішені кожною рукою. Стрілець зобов'язаний мати магазин, споряджений 10 патронами.

Необхідно/слід, потрібно встановити дві мішені на дистанції 10-15 м. Відстань між мішенями складає 2-3 м.

«Крок-постріл»

6.6. Методика ураження мішені з укриття

Вправу, яку ми розглянемо, призначено для відпрацювання вміння вражати мішень із укриття подвійним хватом, «слабкоюю» і «сильною» руками. Вона виконується з патронами і з таймером. Така вправа більше підходить для досвідчених стрільців, проте її також можна використовувати на тренуваннях і без патронів, використовуючи приціл [16].

Перед стрільцем на відстані витягнутої руки знаходиться укриття у вигляді вертикальної стінки висотою 2 м і шириною 1 м. Поряд із краями укриття на землі, під кутом 90 градусів, закріплено дерев'яні бруски 40х40 мм. Зовнішня грань бруска має бути врівень із краєм укриття. Бруски є штрафними лініями (рис. 20).

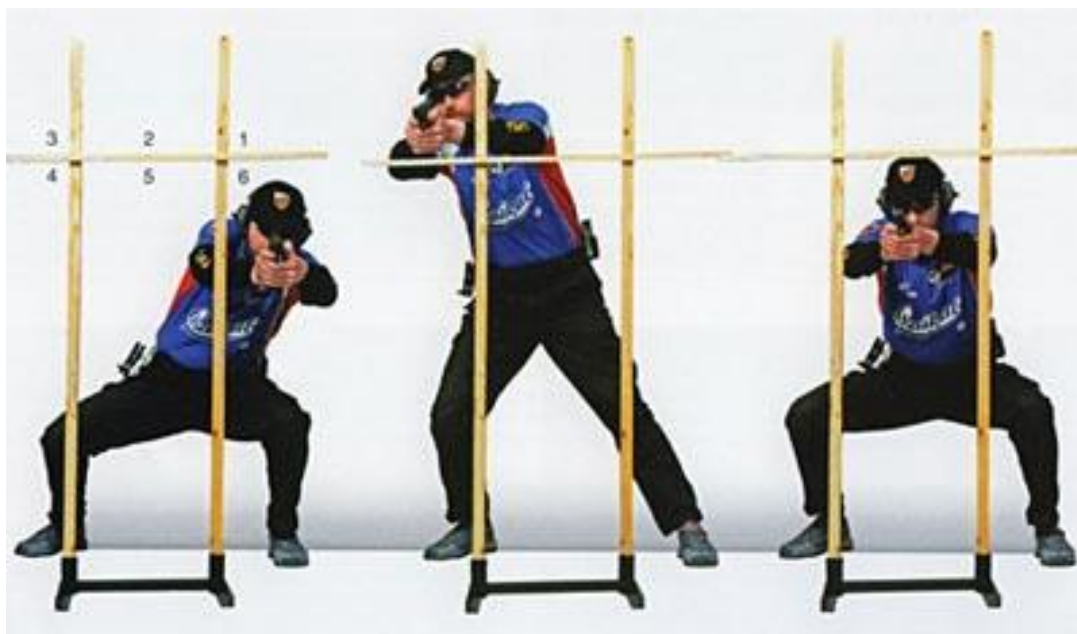

Рис. 20. Використання стрільком усіх шести портів на стійці для відпрацювання стрільби з незручних положень.

На відстані 15 м від укриття встановлюється мішень – гонг діаметром 30 см.

Стартова позиція. Стрілець стоїть у звичайній стійці обличчям до мішені. Заряджений пістолет – у кобурі.

Процедура виконання. За стартовим сигналом стрілець вихоплює зброю і вражає мішень двома пострілами праворуч від укриття, утримуючи пістолет подвійним хватом. Не затримуючись, стрілець

перекладає пістолет у ліву руку та, перемістивши корпус, вражає мішень двома пострілами зліва від укриття, утримуючи пістолет тільки лівою рукою. Потім переміщує корпус управо, одночасно перекладаючи зброю до правої руки. Побачивши мішень справа, стрілець негайно вражає її двома пострілами, утримуючи пістолет правою рукою. Не затримуючись, стрілець переміщує корпус уліво, одночасно формуючи подвійний хват. Побачивши мішень зліва, стрілець вражає її ще двома пострілами, утримуючи пістолет подвійним хватом. Після цього стрілець ставить пістолет на запобіжник і поміщає до кобури. Якщо стрілець промахнувся, то він зобов'язаний повторити постріл і вразити мішень. І лише після цього продовжувати далі. Стопи мають упиратися в бруски штрафних ліній і весь час залишатися нерухомими. Переміщається тільки корпус. Закінчивши етап, стрілець може зафіксувати в робочому зошиті час виконання вправи, для порівняння з наступними тренуваннями.

Після придбання достатнього досвіду, можна урізноманітнити цю вправу, помінявши черговість зміни рук і збільшивши кількість мішеней [24].

Звернемо увагу на характерні помилки, що можуть виникнути під час виконання цієї вправи:

ПОМИЛКА 1. Під час стрільби з низьких стійок стрілець сильно нахиляє корпус вперед. Це ускладнює прицілювання та перенесення. Потрібно стежити за положенням корпусу. Можете зробити невеличкий експеримент. Подивіться вгору, потім підніміть руки з уявним пістолетом і прицільтеся у зеніт. Якщо вам зручно цілитися, то можете нахилити корпус під час стрільби стрільбі в низькій стійці. Якщо незручно, то розпряміть корпус до розумних меж.

ПОМИЛКА 2. Під час стрільби з-за укриття деякі початківці встають навшпиньки, коли ціляться у мішень. Краще прийняти більш стійку низьку стійку та спиратися на землю всією стопою.

Розділ 7

ТАКТИКА СТРІЛЬБИ З ВИКОРИСТАННЯМ ЛІХТАРЯ

Професійна діяльність правоохоронця здійснюється у різних умовах та час доби. У нічний час темрява стає однією з переваг противника та загрожує безпеці правоохоронця, тому слід знати прийоми суміщення зброї та ліхтаря, щоб дати гідну відповідь. У світі налічується не так вже й багато подібних технік.

Тактичний ліхтар – це ліхтар, що використовується зі зброєю для прицільного освітлення. Також, за допомогою ліхтаря можна тимчасово засліпити ворога або дезорієнтувати супротивника в різних екстремальних ситуаціях. Окрім того, це гарний засіб для самозахисту.

Тактичні ліхтарі мають різноманітні особливості, що роблять їх комфортними у використанні та безпечними. Найбільш важливими критеріями для тактичного ліхтаря є:

- надзвичайно яскравий і потужний світлодіод;
- великий світловий потік;
- постійна яскравість;
- обмежений час роботи;
- робота за низьких і високих температур;
- ергономічний і міцний корпус;
- найвищий стандарт пило- та вологозахищеності.

Важливою відмінністю тактичного ліхтаря від ручного – є здатність витримувати віддачу під час стрільби. Тобто, тактичний ліхтар має бути стійкий до віддачі, сильної тряски, занурення до води та різних інших впливів. Окрім того, завдяки зручному розташуванню на зброї тактичний ліхтар відіграє роль покажчика цілі.

Ліхтар є обов'язковим предметом для правоохоронних органів. Він може бути зафіксований на зброю (наприклад в спецназі) або використовується як ручний ліхтар, що застосовують окремо від зброї. Спочатку кріплення ліхтаря було різним для кожної моделі зброї, проте за останні два десятиліття спостерігається тенденція до уніфікації кріплення. Впровадження стандартів кріплення ліхтаря відбувалося в збройних силах різних країн, а згодом уніфікація кріплень перейшла і на ринок цивільної зброї.

Наприклад, до видів зброї, що оснащені універсальним кріпленням (планка Пікатінні або планка Вівера) за допомогою спеціальних

кріплення можна прикріпити будь-який тактичний ліхтарь. Кріплення встановлюються на планку. Саме кріплення це, як правило, роз'ємне кільце, яке надійно утримує ліхтар на зброї.

Ліхтарі для правоохоронних органів мають бути компактними, із міцною основою ім тілом, з ударостійким сталевим безелем і Стробом (рис. 21).

Рис. 21. Види тактичних ліхтарів

У таблиці 2 представлено основні прийоми поєднання ліхтаря і зброї в темряві, що розроблені досвідченими фахівцями. Кожен із цих прийомів рекомендований або прийнятий на озброєння різними спецслужбами й арміями світу. Їх успішне застосування вплинуло на назву техніки.

Наведені прийоми показують різноманітність застосування світлодіодних ліхтарів для вирішення тактичних завдань. Кожен із цих прийомів розроблений під певну ситуацію: техніка ФБР допомагає під час проникнення до приміщення, так як/оскільки дезорієнтує противника, але вона не підійде для атаки з укриття. Айуб розробив найшвидший спосіб стріляти з обох рук. Техніка Харріса є зручною в обох випадках. У житті досконале володіння лише однією технікою не завжди допоможе правоохоронцю вижити та провести успішну операцію. Чим більшою кількістю хватів володіє співробітник охоронного агентства, тим більше у нього шансів на перемогу. Але вирішальним, як завжди, є людський фактор. Тому у світі провідні інструктори зі стрільби акцентують увагу на вихованні у своїх підлеглих сміливості та ініціативності [39].

Таблиця суміщення ліхтаря і зброї за різними техніками

Захват	Фото	Техніка виконання
<p>1. Техніка ФБР</p>		<p>Пістолет утримують в основний руці, ліхтар беруть в іншу руку. Руку з ліхтарем повністю випрямляють і відводять в сторону/убік, щоб ліхтар був якомога далі від стрільця – це дезорієнтує противника. Ліхтар тримають у руці вгорі або внизу. Ця техніка є зручною в ситуації застосування засліплюючих потужних ліхтарів і там, де потрібно освітити велику територію.</p>
<p>2. Техніка: FI/CCI</p>		<p>Ліхтар (бажано невеликого розміру) притискається до скул/вилиць або до шиї, у цьому положенні він висвітлює не тільки ціль, але і мушку пістолета, щоб стрільцю було зручніше цілитися і вести вогонь у темних приміщеннях. Недолік цього способу – віддача, стрільцю потрібно мати міцну руку, щоб зменшити віддачу, а також вміти влучно стріляти з однієї руки.</p>
<p>3. Техніка застосування ліхтаря Чапмена-Роджерса</p>		<p>Ліхтар утримують на бічній поверхні корпусу зброї. Ліхтар охоплюють великим і вказівним пальцями вільної руки (у якій немає зброї), іншими пальцями охоплюються пальці основної руки (у якій утримують зброю) – зброя з ліхтарем нібито зливається в єдиний механізм. Даний прийом допомагає під час контролю віддачі й тим самим зменшує підскакування пістолета під час пострілу на</p>

		<p>відміну від стрільби з однієї руки. Ця техніка розрахована на застосування ліхтаря з бічною кнопкою</p>
<p>4. Прийом четвертий: Захват Харриса</p>		<p>Під час захоплення ліхтар утримують не основний рукою, відбивач спрямований у бік мізинця. Зап'ястя за таких умов схрещуються, рука зі зброєю знаходиться над рукою з ліхтарем, лікоть руки з ліхтарем опускається вниз. Не варто сильно спиратися основною рукою на другу, стійкість в цьому захопленні забезпечується саме за рахунок рівномірного розподілу навантаження на не основну руку. Для ефективної роботи в цьому захопленні стрілець спочатку має винести вперед руку з пістолетом, а вже потім підвести до неї руку з джерелом світла, але ніяк не навпаки, тому що рука у цей момент знаходиться перед стволом, а це порушує техніку безпеки. Ця техніка працює тільки з класичною технікою Вивера, тобто рука, що тримає ліхтар, має бути зігнута трохи більше ніж рука, що утримує зброю.</p>

<p>5. Прийом п'ятий: Техніка Роджерса</p>		<p>Для цього хвата необхідний невеликий компактний ліхтарик. Захоплення передбачає розміщення ліхтаря між середнім і вказівним пальцями, а кнопка натискається великим пальцем – це дає можливість вмикати та вимикати ліхтар за необхідності. Пістолет тримають у звичайному захопленні, а останні фаланги двох або трьох пальців другої руки лягають на пальці на рукоятці. Основний недолік – застосування тільки тонкого ліхтаря з виступаючою задньою кнопкою.</p>
<p>6. Техніка інститута бойових засобів</p>		<p>Ліхтар утримують не основною рукою, а головка відбивача розташована з боку великого пальця, руку з пістолетом витягають уперед, а руку з джерелом світла притискають до першої, поєднуючи великі пальці рук. Хват розрахований на те, що промінь світла буде бити в обличчя супротивника, а пістолет буде націлений у його груди. Призначений для використання ліхтарів із бічною кнопкою.</p>

Розділ 8

МІСЦЕ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В СТРУКТУРІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦЯ

Підготовка правоохоронця є комплексним завданням, що включає теоретичні знання, вогневу підготовку, фізичну, тактико-спеціальну підготовку та психологічну. Метою вогневої підготовки правоохоронця є опанування співробітниками застосування зброї та максимального використання її можливостей для ураження правопорушника та виконання завдань із охоронної діяльності.

Увагу в процесі занять із вогневої підготовки слід зосередити на виробленні стійких практичних навичок ведення влучного вогню, зокрема, після великих фізичних навантажень (кросів, поєдинків з рукопашного бою тощо), в умовах застосування психологічних подразників (світлових, звукових), що імітують реальні умови обстановки.

Під час практичного навчання веденню вогню зі зброї на підготовчому етапі практикуються тренування без бойового патрона (холоста стрільба).

У техніці стрільби з пістолета можна виділити три елементи, що пов'язані з проявом фізичної сили:

- сила м'язів, яка утримує руку зі зброєю в положенні наготові,
- сила кисті руки, яка утримує рукоятку пістолета,
- сила вказівного пальця, яка здійснює вижим спуску.

Рука – основний робочий орган стрільця з пістолета. Вона має бути сильною, витривалою, стійкою та слухняною.

Для повноцінного виконання прицільного пострілу сила й силова витривалість м'язів мають забезпечувати утримання руки зі зброєю під час прицілювання без відчуття втоми протягом полуторного відрізка часу, необхідних для виконання пострілу. Це 25-30 секунд. Підкреслюємо, це час до початку стомлення м'язів.

Програма вогневої підготовки співробітників охоронних організацій має передбачати ситуації, що вимагають ведення швидкісної стрільби з пістолета [25].

Тренування – це багаторазове повторення дій із метою кращого їх освоєння і розвитку функціональних можливостей організму. Будь-яка сторона діяльності людини – фізична, розумова, вольова може бути

розвинена лише шляхом повторення спеціально підібраних вправ. Основним засобом тренування є тренувальні навантаження [35].

Фізична та вогнева підготовки організовуються і проводяться з урахуванням завдань та особливостей правоохоронної діяльності, умов та рівня підготовленості співробітника.

Основними завданнями фізичної підготовки є:

- розвиток і постійне вдосконалення фізичних якостей – витривалості, сили, швидкості і координаційних здібностей (спритності);
- оволодіння навичками пересування місцевістю в пішому порядку, подолання перешкод, рукопашного бою;
- покращення фізичного розвитку, зміцнення здоров'я і підвищення стійкості організму до дії несприятливих факторів службової діяльності;
- підвищення професійної підготовленості, виховання моральних і психологічних якостей охоронця.

Спеціальні якості – це властивості організму, що забезпечують його стійкість до впливу певних несприятливих факторів охоронної діяльності.

До основних спеціальних якостей належать:

- стійкість до перевантаження (це властивість організму протистояти інерційним силам прискорення, що діють на нього),
- рухливі навички (це доведення до автоматизму практичних дій, що виконуються відповідно до поставлених завдань) [14].

Усі заняття з фізичної підготовки мають проводитися з високою щільністю і фізичним навантаженням.

Щільність характеризується відношенням часу, витраченого на виконання вправ, до всього часу занять і вимірюється у відсотках.

Під фізичним навантаженням слід розуміти ступінь впливу фізичних вправ на організм людини, який визначається частотою серцевих скорочень (пульсу) за одну хвилину. Навантаження може бути:

- низького рівня – до 130 уд/хв;
- середнього рівня – 130 – 150 уд/хв;
- високим – 150-180 уд/хв;
- максимальним – більше 180 уд/хв.

У стрільбі навантаження розглядають із двох основних сторін: як фізичне та як психофізіологічне.

Фізичне навантаження під час стрільби пов'язане передусім зі стійким утриманням тіла та зброї тривалий час у певному положенні.

Психофізіологічне навантаження потрібно розглядати в двох аспектах – це сенсорно-моторне навантаження й емоційне навантаження та пов'язані з ним фізіологічні реакції організму (нервово-м'язової та серцево-судинної систем).

Загальна фізична підготовка відіграє роль фундаменту в підготовці майбутнього охоронця, розвиває функціональні можливості, збагачує його різноманітні рухові навички та вміння, а також є важливим засобом всебічного розвитку особистості. Загальна підготовка тісно пов'язана зі спеціалізацією та має відображати її особливості.

Розвиток здатності стрільця від пострілу до пострілу точно відтворювати та тривалий час зберігати зусилля утримання зброї наготові вважається основним специфічним напрямом його силової підготовки. Використання різноманітних вправ і спеціальної фізичної підготовки, що спрямовані на вироблення достатньої сили в поєднанні зі спеціальною витривалістю сприяє підвищенню потенційних можливостей стрільця.

Регулярне виконання загальнорозвиваючих вправ також позитивно впливає на вдосконалення психологічних якостей стрільця. Наприклад, використання різноманітних засобів ЗФП із елементами ризику, подолання невпевненості та страху віднесено до удосконалення психологічної стійкості стрільця.

Що стосується спеціальних підготовчих вправ, то вони мають бути максимально наближеними до техніки виконання стрілецьких вправ і за своєю структурою – простішими та легшими для виконання, аніж елементи основних вправ.

Тренування з малою вагою. Вправи виконуються з порівняно малими обтяженнями – від 35 до 60% від максимального навантаження. У кожному підході виконується велика кількість повторень (20-50 разів) до появи великої втоми або втоми, граничної з великою. Наступні вправи виконуються лише після короткого відпочинку тривалість 1-2 хвилини. Темп виконання вправ – 60-90 рухів в хвилину. Для одного заняття слід підбирати 6-8 вправ, що мають різнобічну спрямованість. Усі вправи потрібно послідовно повторювати в одному занятті по 2-3 рази. Цей метод можна рекомендувати для швидкого розвитку силової витривалості.

Метод повторних зусиль. Застосовується для розвитку сили стрільця. Фізіологічний ефект цього методу, як і попереднього, полягає в тому, що стрілець проявляє значні м'язові напруження, однак, межа зусиль в даному випадку визначається не величиною обтяження або опору, а числом повторень. Тут прояв і розвиток сили залежно від числа

повторень буде різним.

Вправа 1. – Жим штанги на горизонтальній лаві (хват грифа штанги середній, широкий або вузький). Ця вправа розвиває переважно грудні, дельтовидні м'язи та трицепси. Необхідний інвентар – горизонтальна лава висотою 40см і стійки для штанги.

Вправа 2. – Жим штанги на похилій дошці (під кутом 30-45 градусів). Лежачи на лаві під кутом, взяти штангу зі стійок долонями. Ця вправа сприяє розвитку м'язів верхньої частини грудей, передньої частини дельтоподібного м'яза і трицепса. Належний інвентар – спеціальна регульована лава, стійки для штанги.

Наведемо декілька комплексів вправ, що сприяють підвищенню рівня фізичної підготовки стрільця.

Комплекс №1

Для м'язів плечового пояса

1. В.П. – стійка ноги нарізно, хват гантелей зверху: піднімання плечей угору, тримаючи гантелі в прямих руках. Дихання: плечі вгору – вдих, В.П. – видих.

2. В.П. – теж, кругові рухи плечима вперед-назад з гантелями.

3. В. П. – стоячи в нахилі обпершись рукою на край лави: тяга гантелі до грудей іншою рукою. Дихання: тяга вгору – вдих, В. П. – видих.

4. В. П. – стійка ноги нарізно в нахилі вперед, хват гантелей зверху: розведення рук з гантелями вгору в сторони, кінцеве положення траєкторії руху позначити на 1-2 сек. Дихання: руки вгору в сторони – вдих, В. П. – видих.

5. В. П. – стійка ноги нарізно, тіло злегка нахилено вперед: почергове згинання-розгинання напівзігнутих рук в ліктях з гантелями. Дихання: ритмічне, узгоджене з роботою рук.

Для м'язів живота і спини

6. В. П. – лежачи на животі на горизонтальній лаві, ноги закріплені, руки в замок за голову: розгинання тулуба. Дихання: при розгинанні – вдих, В. П. – видих.

7. В. П. – стійка ноги нарізно штанга на плечах: повороти тулуба вправо-вліво. Дихання: ритмічне.

8. В. П. – лежачи на спині на горизонтальній лаві, хват руками за край: згинання прямих ніг в тазостегновому суглобі.

9. В. П. – полуприсід, ноги на ширині плечей, спина прогнута: піднімання штанги на плечі за голову. Дихання: поштовх – вдих, штангу

за голову – видих.

10. В. П. – вис на перекладині: піднімання прямих ніг.

Комплекс №2

Для м'язів кисті і пальців

1. Стискання кисті в кулак.
2. Стискання тенісного м'яча.
3. Стискання великого пальця по черзі кінчиками інших пальців.
4. Пройти по лавці, руки з гантелями підняті горизонтально, долонями вгору. Згинання рук в променезап'ясткових суглобах, підняти кисті до горизонталі, утримання 6 сек.

Для м'язів плечового пояса

5. Стоячи, ліва рука зігнута під прямим кутом. Долоню правої руки покласти на передпліччя лівої, ближче до кисті. Виконати напруження, намагаючись зігнути ліву руку й одночасно розгинаючи праву.

6. Те ж, помінявши положення рук.

7. Стоячи, руки вперед. Стискаючи долоні разом, виконати напруження.

8. Стійка ноги нарізно, у долонях гантелі. Підняти руки до горизонталі, утримувати 6 сек.

9. Те ж, підняти руки до горизонталі в сторони, утримувати 6 сек.

Для м'язів тулуба

10. Лежачи на спині, ноги закріплені, руки за головою. Підняти тулуб до кута 45 градусів. Утримувати 6 сек.

11. Сидячи на лаві, ноги закріплені, руки за головою. Нахил тулуба назад до горизонтального положення, утримувати 6 сек.

12. Лежачи на животі, ноги закріплені, руки за голову. Прогнувшись у попереку, підняти тулуб. Утримання тулуба у такому положення максимальний час.

13. Лежачи на спині на похилій лаві, ноги закріплені, руки за голову. Підняти тулуб до вертикального положення.

Комплекс №3

Для м'язів верхнього плечового пояса і тулуба

1. В. П. – сидячи на лаві блочного тренажера, руки вгору, лопатки звести. Хват середній: тяга за голову на блоковому пристрої. 1-2 підходи по 10-12 повторень.

2. В. П. – сидячи на лаві перед блоковим тренажером, руки вгору,

хват вузький: тяга зверху вниз до живота. Під час виконання вправи руки згинати в ліктьових суглобах. Дихання: В. П. – вдих, руки вниз – видих. 1-2 підходи по 10-12 повторень.

3. В. П. – сидячи на тренажері, руки розведені в сторони та зігнуті в ліктях: зведення і розведення рук. Дихання: В. П. – вдих, зведення – видих. 1-2 підходи по 10-12 повторень.

4. В. П. – вис на перекладині: піднімання прямих ніг до кута 90 °. 1-2 підходи з максимальною кількістю повторень.

Для м'язів спини і ніг

5. В. П. – основна стійка. Підйоми на носочки з подоланням опору тренажера. Спину тримати прямо. 1-2 підходи по 15-20 повторень.

Для м'язів рук і грудей

6. В. П. – упор лежачи. Згинання рук в упорі лежачи. 1-2 підходи по 15-30 повторень.

Комплекс №4

Для м'язів верхнього плечового пояса:

1. В. П. – лежачи на спині на горизонтальній гімнастичній лаві, руки вгору: розведення рук із гантелями. Рух рук перпендикулярно тулубу. Дихання: розведення рук – вдих, В. П. – видих. 2-3 підходи по 10-12 повторень.

2. В. П. – лежачи на животі на горизонтальній гімнастичній лаві: підйом рук із гантелями вгору в сторони, хват зверху. Дихання: руки вгору в сторони – вдих, В. П. – видих. 2-3 підходи по 10-12 повторень.

3. В. П. – сидячи, рука з гантелею спирається ліктем об коліно: згинання руки в ліктьовому суглобі перед собою. Дихання: В. П. – вдих, згинання – видих. 2-3 підходи по 6-8 повторень.

4. В. П. – основна стійка, руки перед грудьми з гантелями. Відведення рук (прямих або зігнутих у ліктьових суглобах) назад.

5. В. П. – основна стійка, руки з гантелями донизу. Піднімання рук через сторони до рівня плечей.

6. В. П. – основна стійка, гантелі донизу, долоні повернуто назад. Одночасне або по чергове згинання рук у ліктьових суглобах. Дихання: рівномірне.

7. В. П. – основна стійка, руки з гантелями до плечей, долоні повернуто всередину. Вертикальне піднімання гантелей угору одночасно та поперемінно. Дихання: під час піднімання – вдих, під час опускання – видих.

8. В. П. – вузька стійка, руки з гантелями до низу. Присід із

відривом п'ят від підлоги, руки вперед. Дихання: присід – вдих, В. П. – видих. 1-2 підходи по 10-12 разів

Для м'язів живота:

9. В. П. – лежачи на похилій дошці на спині головою донизу з закріпленими вгорі напівзігнутими ногами: підйом тулуба з одночасним поворотом тулуба вправо та вліво. 1-2 підходи з максимальною кількістю повторень.

10. В. П. – лежачи на спині, руки вгору. Одночасний підйом тулуба та ніг. 1-2 підходи по 15-20 повторень.

Специфіка силового тренування стрільця пов'язана з виробленням силової витривалості. Силова витривалість – це здатність протистояти втомі, що викликана тривалим м'язовим напруженням значної величини.

Доцільно включати силові вправи три рази на тиждень, також один раз – із обтяженнями великої ваги і два рази – із обтяженнями малої ваги.

Під час побудови/планування/розробки занять силового напрямку слід пам'ятати, що заняття не мають завдавати шкоди здоров'ю.

Основна форма спеціальної фізичної підготовки – тренування зі зброєю або макетом у позі напоготові.

Приклад тренування 1. Розминка. Відновлення фізичної та психологічної готовності до роботи над пострілом. Зміст роботи: тривале утримання зброї в позі напоготові. Ідеомоторне опрацювання основних елементів пострілу. (5 хв. без вижиму спуску, 5 хв зі спуском)

Приклад тренування 2. Закріплення зап'ястного суглоба. Зміст роботи: Зброю наведено на світлий фон, забезпечення жорсткої нерухомості мушки в прорізі. (виконувати по черзі: а) без вижиму спуску, б) під час роботи пальця, що імітує спуск.

Приклад тренування 3. Розучування узгодженості дій у комплексному виконанні пострілу. Зміст роботи: а) технічне тренування. Опрацювання схеми спрямованості та переакцентування уваги; б) тренування зі стрільби по екрану; в) тренування зі стрільби по мішені.

Під впливом тренувальної роботи ЦНС формує програму рухових процесів, що дозволяє виконувати добре освоєні дії без залучення уваги до їх виконання, тобто вироблення навички. Важливою особливістю досвіду є те, що поки дія відбувається ефективно та правильно, процес його виконання не помічається. Однак у разі будь-яких порушень роботи воно негайно відбивається в свідомості.

Розділ 9

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Охоронці у процесі професійної діяльності отримують підвищене емоційне та фізичне навантаження. Виявлення у особи в процесі навчання або прийому на роботу до охоронного агентства деяких емоційних розладів дозволяє вже на цій стадії уникнути помилок, що можуть призвести до негативних наслідків. Адже останнім часом ми часто спостерігаємо (у засобах масової інформації та на телебаченні) неприємні сюжети, коли співробітники охоронних підприємств перевищують свої повноваження та поведуться більш ніж неадекватно. Це стосується як охоронців у торговельних центрах, так і особистої охорони керівників організацій. Такі дії охоронця можуть не просто погубити репутацію/зіпсувати репутацію/знищити репутацію ЧОП і об'єкту, що охороняється або особі, а відтак призвести до закриття бізнесу як такого.

В умовах підвищеного ризику та екстремального характеру правоохоронної діяльності можливе виникнення деструктивних психологічних станів, динаміка яких залежить від багатьох чинників, зокрема інтенсивності, раптовості та тривалості впливу сильних подразників, психологічної готовності (або неготовності) до професійної діяльності, від сформованості вміння нейтралізувати негативні стани та успішно діяти під час виконання службових завдань.

Згідно проведеного аналізу наукових джерел [18–19], фахівцями зазначається, що отримані деструктивні психічні стани, пережиті правоохоронцями в умовах загрози поранення, тілесного ушкодження, не тільки знижують успішність виконання службових завдань, але також мають негативні психологічні наслідки, що впливають на подальшу службову діяльність.

Успішність психологічної підготовки в правоохоронній діяльності пов'язана з такими їх особистісно-професійними характеристиками, як:

- а) відношення співробітника до служби;
- б) відповідність його особистісних характеристик змісту охоронної діяльності;
- в) особливості професійного спілкування;
- г) кількості подразників, що спричиняють ризик або потребують підвищеної обережності та безпечних дій;

д) частота дій, пов'язаних із необхідністю прийняття самостійних рішень в умовах ризику [22].

Отже, метою психологічної підготовки правоохоронців є формування у них психологічної компетентності під час виконання службових завдань в екстремальних умовах професійної діяльності.

Завдання психологічної підготовки правоохоронців полягають у розвитку емоційно-вольової стійкості до дії стрес-факторів, набуттю психологічних якостей і вмінь, що є необхідними для ефективного виконання професійних дій у небезпечних умовах службової діяльності.

Специфіка психологічної підготовки зумовлена особливостями правоохоронної діяльності, що виражаються у вимогах до особистісних і професійних якостей – емоційно-вольової стійкості, здатності до саморегуляції, психологічній надійності під час впливу стресових факторів.

Оцінити стан тривожності охоронця можна використовуючи прості тести, більшість яких є у вільному доступі в Інтернет-мережі. Одним із таких тестів є «Тест тривожності», який було розроблено в 2005 році авторами А. Бізюк, Л. Вассерман і Б. Іовлева. Цей тест дозволяє оперативно провести загальну діагностику тривоги та тривожності людей. Для визначення тривожності випробуваний проходить опитування в двох варіантах: перший варіант передбачає тривожність у даний час – ситуаційна самооцінка тривоги (СТ-С) і другий, що передбачає тривожність за якийсь період минулого часу наприклад останнього місяця – особистісна самооцінка тривоги (СТ-Л).

Тест тривожності включає в себе/охоплює/має п'ять додаткових шкал оцінки:

- ЕД – емоційний дискомфорт;
- АСТ – астенічний компонент тривожності;
- ФОБ – фобический компонент;
- ОП – тривожна оцінка перспективи;
- СЗ – соціальний захист.

За шкалою можна визначити рівень тривожності (високий, середній, низький).

Іншим важливим тестом є «Тест життестійкості» (Hardiness Survey), розроблений у 1984 році американським професором-соціологом Сальваторе Мадді (Maddi) та остаточно модифікований авторами Е. Осик і О. Рассказовою. Під час вивчення предмета життестійкості ставилося питання «які психологічні обставини сприяють вдалому виходу зі стресового стану і зменшенню внутрішньої напруги?». Опитуваний отримує результати показників за загальною

шкалою життєстійкості, шкалою залученості, шкалою контролю, шкалою прийняття ризику.

Останнім часом науковці наголошують на важливості врахування емоційного інтелекту – здатності людини сприймати власні емоції та керувати почуттями для ефективного вирішення завдань. На відміну від IQ (інтелекту), що закладений генетично, людина може регулювати та підвищувати свій емоційний інтелект протягом життя. Важливо розуміти, що для охоронця показник соціальних навичок не менш важливий для особистого успіху, аніж здатність логічно мислити чи вирішувати професійні завдання.

Оцінити його можна за допомогою тесту, що складається з 15 компонентів або «рис емоційного інтелекту», які включають здатність адаптуватися до обставин, уміння ефективно приймати рішення, співпереживати та відчувати щастя.

Людина оцінює кожен параметр і отримує картину свого емоційного стану, що дозволяє їй звернути увагу на особистісні недоліки, стосовно яких вона раніше і не замислювалася.

Завдяки саморегуляції можна активізувати або загальмувати психічні процеси, а також підвищити якість підготовки та ефективність дій. Наприклад, під час контакту з озброєним злочинцем в умовах ризику може виникнути почуття страху та невпевненості, тож варто мобілізувати зусилля на виконання службових завдань.

Процес розвитку психічної саморегуляції передбачає систематичне тренування здатності впливати на власний емоційний стан і поведінку. Психічна саморегуляція має дві цільові установки: із одного боку, – створення максимально сприятливих психологічних передумов для успішного виконання службової діяльності, з другого – полегшення переходу до відпочинку і релаксації. Зокрема, слід розрізняти застосування простих психорегулюючих прийомів, знайдених особисто працівником у результаті професійного і життєвого досвіду та оволодіння тренувальними методами – способами цілеспрямованого змінення автономних процесів, тобто тих, що не можуть керуватися звичайними засобами. Бажаний ефект досягається шляхом планомірно повторюваного тренування [11].

Метод самопереконавання передбачає повторювання таких висловлювань, як: «Я професіонал», «Я все можу», «Я можу затримати порушника». Подібні самопереконавання використовуються як стимул у подоланні психологічно напружених ситуацій, що виникають у правоохоронній практиці.

Метод самонаказу типу: «Треба!», «Сміливіше!», «Терпи!»,

«Працой!». Під час використання самонаказу слід встановити взаємозв'язок між внутрішньою промовою та дією, що додає працівнику внутрішньої сили, сприяє мобілізації зусиль, виступає «пусковим» стимулом. Доцільно поєднувати самонакази з формулами самопереконавання. Наприклад: «Я нічого не боюся! Вперед!» або «Я впораюсь із цією роботою! Сміливіше!».

Метод цілеспрямованого уявлення ситуацій спрямований на формування вміння налаштуватися або зняти нервову напругу за допомогою уяви та уявлень. Під час налаштування на виконання певної професійної дії рекомендується згадати емоційні сцени, ситуації, пов'язані з успішним попередженням злочину, затриманням злочинця, героїчними вчинками тощо.

Метод відволікання передбачає досягнення певного стану тоді, коли застосування активних методів саморегуляції є недоцільним. Нерідко це буває пов'язано з вираженим стомленням, почуттям спустошення, розпачу. У таких випадках зняти психічну напругу можна за допомогою різних засобів відволікання (цікава книга, фільм, музика, природний пейзаж).

Свідоме управління м'язовим тонусом – метод саморегуляції емоційного стану, що покликаний нівелювати психічну напруженість, м'язову скутість та спрямований на підвищення здатності охоронця до успішної реалізації своїх можливостей.

Метод дихальної саморегуляції психічного стану використовується в ситуаціях, коли потрібно швидко «взяти себе в руки»/опанувати себе, заспокоїтися чи навпаки, підняти свій тонус. Цей метод складається з таких прийомів: заспокійливий ритм дихання, дихання з паралельним веденням рахунку (найчастіше це на 1 – вдих, 1-4 – повільний протяжний видих), затримка дихання.

Створення в охоронців оптимістичного професійного настрою, здійснення психічного самонавіювання та саморегуляції сприяє подоланню страху, монотонності, антипатії (наприклад, до злочинців).

Розділ 10

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ЗБРОЇ ПРАВООХОРОНЦЕМ

18 жовтня 2012 р. набув чинності Закон №4616-VI «Про охоронну діяльність» [2], що дозволив працівникам приватних охоронних фірм використовувати травматичну зброю та спецзасоби. Отже, охоронець має право застосовувати заходи фізичного впливу та спеціальні засоби у випадках і в порядку, передбачених Законом України «Про охоронну діяльність».

Правова підстава – це наявність складу правопорушення у діях особи, а фактична – необхідність негайного його припинення із застосуванням сили.

Таким чином персонал охорони має право застосовувати до осіб, які посягають на об'єкт охорони, заходи фізичного впливу та спеціальні засоби в особливих випадках, якщо інші заходи не призвели до припинення посягання або до виконання особою законної вимоги персоналу охорони.

Забороняється застосовувати заходи фізичного впливу та спеціальні засоби проти жінок із явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх осіб, а також проти осіб, які, відповідно до законодавства, є носіями спеціального статусу недоторканності, окрім випадків учинення ними нападу, що становить загрозу життю та здоров'ю фізичних осіб, персоналу охорони, або збройного нападу чи збройного опору.

Розділ IV Закону «Про охоронну діяльність» регламентує застосування в охоронній діяльності заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та використання службових собак.

Стаття 16 цього закону говорить про порядок застосування персоналом охорони заходів фізичного впливу та спеціальних засобів, а саме:

1. Під час здійснення охоронної діяльності персонал охорони має право застосовувати до осіб, які посягають на об'єкт охорони, заходів фізичного впливу та спеціальні засоби в особливих випадках, якщо інші заходи не призвели до припинення посягання або до виконання особою законної вимоги персоналу охорони, у разі:

1) захисту себе чи іншої особи від нападу, що становить загрозу життю та здоров'ю або майну;

2) запобігання незаконній спробі насильницьким шляхом

заволодіти спеціальними засобами;

3) необхідності затримати правопорушника, який незаконно проник до об'єкту, що охороняється, або вчиняє інші протиправні дії та чинить опір;

4) знешкодження тварини, що загрожує життю та здоров'ю персоналу охорони або інших осіб.

2. Затримання особи персоналом охорони не є адміністративним затриманням. Затримана особа негайно передається органу Національної поліції за місцем вчинення правопорушення.

3. Застосовувати заходи фізичного впливу та спеціальні засоби дозволяється тільки після попередження голосом і жестами щодо наміру їх застосування.

4. Заходи фізичного впливу та спеціальні засоби можуть застосовуватися без попередження у разі:

1) раптового нападу;

2) нападу чи опору з використанням зброї або предметів, що становлять загрозу життю та здоров'ю особи, або з використанням механічних транспортних засобів.

5. Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням ситуації, що склалася, характеру правопорушення та особи правопорушника.

6. Забороняється застосовувати заходи фізичного впливу та спеціальні засоби проти жінок із очевидними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх осіб, а також проти осіб, які відповідно до законодавства є носіями спеціального статусу недоторканності, окрім випадків учинення ними нападу, що становить загрозу життю та здоров'ю фізичних осіб, персоналу охорони, або збройного нападу чи збройного опору.

7. У разі, якщо неможливо уникнути застосування заходів фізичного впливу та спеціальних засобів, їх застосування має здійснюватись у межах правомірності з дотриманням умов і обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння, і має обмежуватися заподіянням мінімальної шкоди здоров'ю особи чи інших негативних наслідків. У разі заподіяння такої шкоди персонал охорони зобов'язаний негайно викликати швидку медичну допомогу та надати першу долікарську допомогу потерпілим.

8. Персоналу охорони забороняється застосовувати спеціальні засоби в місцях значного скупчення людей, якщо це може призвести до заподіяння шкоди життю та здоров'ю сторонніх осіб, окрім випадків самооборони (самозахисту).

9. Про всі факти припинення правопорушення стосовно персоналу охорони, майна або фізичних осіб, які охороняються, застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, використання службових собак персонал охорони зобов'язаний негайно в усній або письмовій формі повідомити свого безпосереднього керівника і територіальний орган Національної поліції, а в разі нанесення тілесних ушкоджень правопорушнику – негайно викликати швидку медичну допомогу.

10. У разі виявлення ознак кримінального правопорушення персонал охорони зобов'язаний до прибуття працівників правоохоронних органів вжити всіх можливих заходів для охорони місця події та збереження слідів кримінального правопорушення, виявлення очевидців і фіксації їхніх персональних даних. Після прибуття працівників правоохоронних органів персонал охорони зобов'язаний діяти за їх вказівкою.

11. Вчинення опору, погроз або насильства стосовно осіб, які здійснюють охоронну діяльність, тягне відповідальність згідно із законодавством.

Працівник охорони не нестиме відповідальності, що передбачена кримінальним законодавством, за нанесення шкоди особі, якщо його дії щодо застосування сили відповідали вимогам законодавства, що регламентує дії в стані необхідної оборони. Згідно зі ст. 36 КК України під необхідною обороною визнаються дії, учинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної та достатньої в даній ситуації для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо в цьому випадку/разі/ не було допущено перевищення меж необхідної оборони.

Перевищенням меж необхідної оборони визнається умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, що явно/очевидно, фактично не відповідає достатньому ступеню небезпечності посягання або обстановці/обставинам, ситуації захисту. Перевищення меж необхідної оборони тягне/призводить до кримінальної відповідальності лише у випадках, передбачених ст. ст. 118 та 124 КК України.

Не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну відповідальність застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту від нападу озброєної особи чи нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення до житла чи іншого приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, що її/було заподіяно тому, хто посягає.

Також не є злочином заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам у стані крайньої необхідності (ст. 39 КК України), тобто для усунення небезпеки, що безпосередньо загрожує особі чи охоронюваним законом правам цієї людини або інших осіб, а також суспільним інтересам чи інтересам держави, якщо цю небезпеку в даній обстановці/обставинах, ситуації не можна було усунути іншими засобами та якщо в цьому/такому випадку/разі не було допущено перевищення меж крайньої необхідності.

Перевищенням меж крайньої необхідності є умисне заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, якщо така шкода є більш значною, аніж відвернена шкода.

Для правомірності дій працівника поліції потрібно:

- щоб посягання було суспільно небезпечним, тобто таким, що стосується інтересів, що охороняються законом;

- посягання повинно бути наявним, тобто відбуватися в межах якогось часу. Воно починається з безпосередньої реальної загрози його виконання і закінчується в момент, коли перерване захистом або припинене самою особою, що посягає;

- посягання має бути дійсним, тобто існуючим об'єктивно, а не лише в уяві того, хто захищається;

- шкода має завдаватися тільки тому, хто посягає або затримується, а не стороннім особам;

- оборона допускається тільки у випадках, коли треба захистити інтереси громадян, суспільства або держави;

- захист не має перевищувати меж необхідності

Працівник із охоронної діяльності попереджує особу, проти якої має намір застосувати силу, коли вважає, що ситуація дозволяє це зробити без шкоди для досягнення мети застосування сили.

Згідно п. 1, статті 9 ЗУ «Про охоронну діяльність» суб'єкт охоронної діяльності має право:

- для забезпечення охоронної діяльності придбавати, зберігати та використовувати в установленому законодавством порядку спеціальні засоби, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Так, згідно додатку до постанови Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2013 р. № 97, прийнятий перелік спеціальних засобів, придбання, зберігання та використання яких здійснюється суб'єктами охоронної діяльності, а саме:

- Бронежилети.

- Захисні каски.

- Газові балончики з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії.

– Газові пістолети і револьвери та патрони до них калібру 6, 8 і 9 міліметрів, заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії.

– Гумові кийки.

– Наручники пластикові (текстильні) одноразового використання.

– Електрошокові пристрої.*

– Пристрої вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначені патрони*.

Працівникам охорони забороняється застосовувати силу проти окремих категорій осіб, крім випадків вчинення ними групового нападу, що загрожує життю і здоров'ю людей, або збройного нападу чи збройного опору.

До таких осіб закон відносить:

- жінок із явними/очевидними ознаками вагітності;

- осіб похилого віку;

- осіб із вираженими ознаками інвалідності;

- малолітніх осіб;

- також проти осіб, які, відповідно до законодавства, є носіями спеціального статусу недоторканності.

До першої категорії слід відносити осіб жіночої статі, які за об'єктивними ознаками сприймаються працівником охорони як вагітні.

Нормативні акти не визначають віку, досягнувши якого громадяни України вважаються особами похилого віку. У зв'язку з цим вирішення цього питання можна перенести на базу інших юридичних норм. Так, відповідно до пенсійного законодавства, право на отримання пенсії за віком у нашій країні мають громадяни, що досягли граничного віку, чоловіки 60, жінки 59,6 років і старші. Однак, у такому випадку, слід враховувати й інші демографічні та соціальні фактори. Виходячи з цього, до осіб похилого віку належать особи, які сприймаються працівником охорони такими, що внаслідок вікових змін неспроможні створювати небезпеку для життя та здоров'я громадян і працівнику охорони.

Особами з вираженими ознаками інвалідності є такі, які внаслідок відсутності або ушкодження будь-якого органу, втрати його функцій не можуть створювати небезпеку для життя та здоров'я громадян чи працівника охорони.

Визначення малолітньої особи подається в Цивільному кодексі України. Враховуючи процеси, що прискорюють розвиток молоді,

* Виключно суб'єктами охоронної діяльності, що здійснюють охорону особливо важливих об'єктів права державної власності або надають охоронні послуги із залученням власного транспорту реагування та використанням пунктів централізованого спостереження.

особами, що через малолітній вік не можуть створювати небезпеку для життя і здоров'я, вважаються ті, які не досягли 14-річного віку.

Недоторканність особи – юридична гарантія правового статусу окремих категорій осіб (депутатів, дипломатів, суддів, а також чатових, парламентарів і т. ін.), що полягає в захисті від примусу, що міг би бути застосований за звичайних обставин.

Згідно з Конституцією України [1], недоторканністю наділені:

1. Президент України

Стаття 105. Президент України користується правом недоторканності на час виконання повноважень.

2. Судді

Стаття 126. Незалежність і недоторканність судді гарантуються Конституцією і законами України.

Стаття 149. Незалежність і недоторканність судді Конституційного Суду України гарантуються Конституцією і законами України

Виконання покладених на охорону обов'язків із застосуванням сили допускається тільки в тих випадках, коли ненасильницькі заходи вичерпані й не принесли позитивного результату або коли обставини свідчать про те, що ненасильницькі методи не дадуть позитивного результату.

Спричинення тілесних ушкоджень і заподіяння смерті не є метою застосування сили. Метою її застосування має бути припинення злочинного посягання, затримання особи, яка його вчинила, або попередження шкідливих наслідків, що загрожують життю та здоров'ю громадян.

У випадках, коли ситуація все ж таки примушує працівника охорони діяти силовими методами, він зобов'язаний прагнути припинити посягання або провести затримання шляхом спричинення майнової, а не фізичної шкоди.

Коли працівник охорони змушений стріляти в людину, він має прагнути зберегти їй життя.

Водночас за наявності підстав застосування сили допускається спричинення особі, яка затримується, будь-якої шкоди, аж до позбавлення її життя.

Тому працівник охорони, який застосував, наприклад, травматичну зброю (з дотриманням усіх вимог закону) і прагнув, але не зміг уникнути смерті особи (наприклад, стріляв по ногах, але влучив у життєво важливий орган), не несе за це жодної юридичної відповідальності.

Мінімум можливості спричинення шкоди – це така мінімальна шкода, без нанесення якої виконання покладених на охорону завдань є неможливим.

Застосування зброї є крайнім заходом. Працівникам охорони слід

докласти всіх зусиль до того, щоб не застосовувати зброю, вирішуючи службові завдання іншими засобами. Як правило, зброя не має застосовуватися, за винятком випадків, правопорушник вчиняє збройний опір або іншим чином ставить під загрозу життя та здоров'я особи.

Під нападом слід розуміти насильницькі дії, які виражаються у вторгненні, тобто відкритому проникненні до приміщення всупереч встановленому режиму роботи об'єкта, діючим правилам пропускного режиму, вимогам посадових осіб або волі осіб, які в цих приміщеннях мешкають.

Нападом також слід вважати насильницькі дії, що не пов'язані зі вторгненням до приміщення, але спрямовані на його пошкодження чи знищення.

Право на відбиття нападу виникає не лише в момент суспільно небезпечного посягання, а й за наявності реальної загрози нападу.

Напад не перестає бути наявним, якщо він лише зупинений кожної миті може розпочатися знову. Напад вважається закінченим, якщо його зупинено захистом або він є перерваний тим, хто його спричинив.

Збройний опір працівнику охорони є самостійною підставою для застосування ним зброї.

Збройний опір – це активна протидія будь-якої особи здійсненню працівником охорони своїх службових повноважень, поєднаних із застосуванням чи загрозою застосування вогнепальної, холодної зброї, а також інших речей і предметів у якості зброї.

Зброя – це предмети та пристрої, призначені для враження живої цілі, що не мають іншого призначення. Вогнепальна зброя – це будь-яка зброя, вражаючі якості якої обумовлюються дією снаряда, що отримує прискорення силою порохових газів.

До предметів, що використовують правопорушники під час здійснення опору в якості зброї, можна віднести ті, якими можливо завдати тілесних ушкоджень, небезпечних для життя та здоров'я людини. Як свідчить практика, ними можуть бути: камінь, палиця, пляшка, кухонний ніж, вила, лом, сокира, лопата, молоток, шило, ланцюг, лезо, газовий пістолет, сильнодіючі шкідливі хімічні речовини, інші предмети та механізми. Водночас не можуть розглядатися як предмети, застосовані в якості зброї: відро, сумка, взуття, книга тощо, навіть у тому разі, коли ними було завдано ударів працівнику поліції.

Збройним слід вважати і такий опір, що здійснюється із застосуванням завідомо непридатної зброї або її імітатора, якщо в обставинах, що склались, працівник охорони не міг і не зобов'язаний був сприймати їх як непридатну або імітаційну зброю.

Розділ 11

СТРАЙКБОЛ ТА ПЕЙНТБОЛ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦЯ

У листі Департаменту кадрового забезпечення МВС України від 28.03.2013 р. № 5093/Лк. надано методичні рекомендації щодо використання страйкбольного та пейнтбольного обладнання в системі службової підготовки працівників органів внутрішніх справ [23]. Суть технології навчання з використанням страйкболу полягає в інтенсифікації підготовки фахівців, максимальної практичної спрямованості та у використанні ініціативи, інтелектуальних можливостей і здібностей самих здобувачів.

Страйкбол (від англ. Strike – удар, ball – куля) – некомерційна, командна, військово-спортивна гра з використанням так званої «м'якої пневматики» (дулова енергія не більше 3 Дж), що використовує пластикові кульки калібром 6 або 8 мм, що не містять кольорових пігментів (це відрізняє дану гру від пейнтболу).

Основним правилом страйкболу є дотримання чесності, тобто при попаданні кульки в будь-яку частину тіла, гравець має визнати себе ураженим, адже пластикові кульки слідів не залишають, надіти червону пов'язку днем або включити червоний ліхтар у темний час і вийти з гри на певний час, який визначений правилами гри. Тривалість ігор варіюється від декількох годин до декількох діб, на іграх використовується як спеціальна амуніція – біноклі, оптичні приціли, прилади нічного бачення, так і військова техніка – УАЗ, БТР, БМП, БРДМ, а на деяких іграх використовується водна і авіаційна техніка. Відразу ж пояснимо, що не варто шукати аналогій із пейнтболом: надто вже велика різниця між ігровою зброєю, екіпіровкою, тактикою й цілями гри.

Дальність ефективного вогню в страйкболі становить 60-80 м., що дозволяє успішно моделювати бойові дії в умовах лісної місцевості, міської забудови. Площа страйкбольних полігонів значно більше пейнтбольних майданчиків і зазвичай становить 4-15 км² і більше. Страйкбол менш травмонебезпечний і, на відміну від пейнтбола, не потрібно додаткових захисних засобів, окрім протиосколочна очок. Страйкбольні команди прагнуть моделювати конкретні підрозділи різних армій світу, що полягає у використанні певної форми,

спорядження, озброєння.

Різновиди страйкбольної зброї:

1. Моделі страйкбольних пістолетів-кулеметів і автоматів із електричним приводом на повітряному компресорі. Цей пристрій дозволяє вести автоматичний вогонь зі швидкістю близько 700-800 пострілів у хвилину на максимальну відстань до 80 метрів. Ця система закрутки кульки має назву хоп-ап. Вона дозволяє кульці досягти більш стійкої траєкторії, водночас підвищуючи прицільну дальність, тобто стрілець може змінювати силу закручування кульки, досягаючи найбільшої дальності при достатній скупченості. Приводяться в дію такі автомати високоточними електромоторами з напруженням 8.4 В, що живляться від нікель-кадмієвих акумуляторів ємністю від 600 і 1300 міліампер/год і вище. Однієї зарядки акумулятора 1300 мАг/год вистачає приблизно на 1000-1200 пострілів, 600 мА/год – 800 пострілів.

2. Газобалонна страйкбольна зброя. Копії куркових моделей зброї, що приводяться в дію енергією стиснутого газу, який закачується через клапан до рукоятки. При відведенні назад затворної рами разом із нею відходить подавач, що під час зворотного ходу досилає до патронника чергову кулю калібром 6 мм і утримує її там, надійно замикаючи канал ствола гумовою прокладкою. Заднім зрізом затвора зводиться курок і шепталом утримується в цьому положенні. Під час спуску курок своїм бойком б'є по клапану заповненого газом дозатора, енергійно відкриваючи його на нетривалий час.

Страйкбол має ряд незаперечних переваг: а) реальність зброї, що припускає практично повну відповідність зразків страйкбольної зброї реальній бойовій стрілецькій зброї за маса-габаритними і, частково, тактичними характеристиками; б) малий травматичний вплив на гравця; необмежений район для маневрів (ліс, поле, майданчики, будівлі, будівництва); в) легкість боєкомплекту; мінімальний вплив на зброю кліматичних умов та можливість вести вогонь з будь-якого положення.

Використання страйкболу в навчальному процесі правоохоронця дозволяє імітувати вогневий контакт із правопорушником, дозволяє відпрацьовувати вогневі контакти на ближній дистанції, що дає уявлення щодо доцільності використання тих чи інших тактичних прийомів ведення ближнього бою в конкретних ситуаціях. Також є можливість моделювання будь-яких ситуацій і відпрацювання елементів взаємодії в складі групи, де необхідно виконати завдання найбільш ефективним способом із урахуванням поточних обставин. Статистично доведено, що напад порушника відбувається на відстані біля 2 метрів, а ураження однієї зі сторін у 75-80 % відбувається за 2,8 секунди. У

страйкбольних тренуваннях, відпрацьовуючи протидію нападнику, гарного результату можна досягти уже на 3-4 занятті.

Фахівцями доведено ефективність використання страйкболу для підвищення якості вогневої підготовки як майбутніх поліцейських, так і правоохоронців [8, 33, 37, 38].

Застосування страйкбольної зброї та самої гри сприяє напрацюванню у здобувачів низки навичок, що у реальних умовах дозволять будь-яку екстремальну ситуацію використати на свою користь. До індивідуальних навичок, що набувають здобувачі, можна віднести вірну/правильну стійку, утримання зброї, перекладання зброї з плеча на плече, тактичне перезаряджання зброї, використання допоміжної зброї, огляд місцевості (єдиний рух очей та зброї), відпрацювання умінь володіння зброєю під час формованого проникнення на об'єкт, відпрацювання інтуїтивної стрільби.

Під час страйкбольної гри опановуються та закріплюються дії правоохоронця у процесі переміщення: приставний крок, схресний крок, прискорене переміщення, переміщення сходами, а також дії при груповій тактиці: рух групи коридорами без дверей, потайний вхід, динамічний вхід до простих приміщень, до складних приміщень, до квартир, підходи до дверей, проходження сходів, рух будівлею (комбіновані завдання). Фахівцями наголошується, що методика навчання має будуватися в такій послідовності: 1) докладне пояснення порядку дій кожного члена групи; 2) поетапний вхід до приміщення кожного члена групи; 3) швидкий вхід. Кожен член групи має закріпити навички входу під різними номерами і тільки після цього можна ускладнювати умови: додавати меблі до приміщення, дим, сльозогінний газ, світлошумові пристрої, підхід до будівлі вулицею чи пересіченою місцевістю, відволікаюча стрілянина тощо [9; 26]. Згідно літературних даних застосування страйкболу можливо використовувати як під час навчального процесу у ЗВО, так і під час самотійної роботи для отримання навичок стрільби [30-32].

Існують кілька типів ігор, що різняться за цілями, місцем проведення, задіяним екіпіруванням, вимогами до учасників тощо.

«Офіційні ігри». Це щорічні відкриття та закриття сезонів, а також деякі інші тематичні ігри під егідою однієї з регіональних організацій. На такі ігри зазвичай приїзять гравці з багатьох міст. Загальна кількість гравців може досягати декількох тисяч.

«М'ясо». Ігри, що проводять вихідними днями. Визначається місце проведення гри, ігроків поділяють на дві чи більше команд, гра проводиться за довільним сценарієм.

«Приватні ігри». Організують, щоб уникнути появи на грі незнайомих гравців або команд. Бути присутнім на них можуть тільки запрошені команди або гравці. Найчастіше такого роду ігри пов'язані з певними обмеженнями, не передбаченими загальними правилами страйкболу, або зняттям деяких передбачених. Наприклад, під час гри може бути застосовано ускладнену систему відіграшу влучень, коли після першого потрапляння гравець вважається тяжко пораненим і його можна або «добити» – і тоді він вважається «убитим» – або «вилікувати». Також можуть існувати технічні обмеження. Наприклад, може бути введено заборону щодо використання бункерних магазинів або обмежена дулова енергія кульок, коли швидкість на виході зі ствола не має перевищувати передбаченої величини, наприклад 120 м/с.

«MILSIM». Назва розшифровується як «військова симуляція» (англ. Military Simulation) – це різновид ігор, максимально наближений до реальних умов. Основними принципами такого типу ігор є: одне життя на всю гру, обмеження за боєкомплектom, суворий відбір учасників. У різних країнах і регіонах правила ігор MILSIM можуть суттєво різнитися, в Україні використовують правила ARW (Airsoft Real War) [12].

Пейнтбол – різновид військово-тактичних ігор із використанням пневматичних маркерів, що стріляють крихкими желатиновими кульками, наповненими водорозчинною фарбою. Під час/у процесі 10-15 хвилинної гри дві команди, що стартують із баз у протилежних кінцях поля, прагнуть захопити прапор, розташований у центрі поля, і поставити його на стартовій базі супротивника, водночас вразивши найбільшу кількість суперників. Поразкою вважають наявність на гравцеві або його спорядженні плями фарби, діаметр якої понад 3-4 см, вихід за межу поля або видалення учасника гри суддею за порушення правил.

Існує значна кількість ігрових сценаріїв пейнтболу: на пересіченій місцевості, у покинутій будівлі або на спеціально підготовленому майданчику, «із введенням» чи без них (уведенням називається повернення на поле ураженого гравця) [10, 28].

Нижче наведено стисло характеристику деяких типових різновидів пейнтбольних ігор.

«Каре». Найпростіший варіант гри – гра «стінка на стінку» без уведень. Команда має вразити всіх гравців команди супротивника.

«Загарбник-захисник». Грають дві команди неоднакового складу. Одна влаштовує кругову оборону, інша намагається захопити фортецю.

«Захоплення прапора». Завдання – захопити прапор на базі

суперника і принести його на свою базу. Гра відбувається зазвичай із уведеннями. Варіант: захоплення «центрального прапора»: прапор у центрі поля, завдання принести його на базу противника чи на свою базу.

«Тор Gun» – кожен за себе. Гравці виходять до центру поля, після першого свистка розбігаються в різні боки, після другого починають стріляти один в одного. Останній, хто «вижив», і є «Тор Gun», тобто переможець.

«Партизани». Одна команда тримає оборону в лісі, інша намагається «вигнати партизанів» із лісу.

«Звільнення заручників», або «Захоплення полонених». Грають дві команди. Призначені з числа гравців «заручники» можуть перебувати у полоні вже спочатку гри чи бути захоплені в її процесі.

«Десяток». Число гравців, зазвичай не перевищує 10, у кожного з них по 10 кульок, за допомогою яких учасник гри має вразити якомога більше суперників.

«Дуель». У кожного з гравців по одній кульці в маркері. За командою судді два гравці підходять до бар'єру (маркери націлені донизу), за сигналом судді піднімають маркери та стріляють. Також дуель може відбуватися на пейнтбольних пістолетах, що мають обойму на 8 куль (пострілів). Гра відбувається як на відкритих майданчиках, пересіченій місцевості, майданчиках для спортивного пейнтболу, так і в закритих приміщеннях.

«Супровід». Грають дві команди. Одна команда на третину менша за кількістю – це «терористи» або «партизани». Терористи виходять на поле раніше і влаштовують засідки. Більша за чисельністю команда має провести територію ігрового майданчика через усі засідки гравця, поміченого яскравим жилетом або спеціальною яскравою пов'язкою (VIP-персону). Цей сценарій найбільш доцільний для великих лісових майданчиків або великих майданчиків із будівлями та спорудами.

Згідно рекомендацій авторів В. Гурського та В. Лефтерова, представлених у монографії рекомендовано: «під час використання пейнтболу, страйкболу та лазерних тирів для підготовки працівників спецпідрозділів МВС доцільно:

– здійснювати практичне навчання щодо проведення різних видів патрулювань, дій у складі наряду під час патрулювання, проведення різних видів спеціальних операцій (затримання озброєної особи, особи, яка чинить збройний опір, затримання осіб, які скоїли правопорушення або перебувають у розшуку, визволення заручників тощо);

– постійно акцентувати увагу на усвідомленні небезпеки й

тренуванні раціонального прагнення до перемоги з обов'язковим розвитком установки на виживання в будь-яких ризиконебезпечних ситуаціях;

– розвивати уміння й навички входження в приміщення, використання укриття під час вогневого контакту, застосування зброї у «несприятливих» і «невигідних» ситуаціях і умовах, швидкого реагування в разі несподіваного захоплення, врахування статусу та психологічного стану затриманого чи підозрюваного, зупиненні транспорту, уміння швидко та правильно оцінити обстановку та вжиття адекватних заходів;

– виконувати вправи, орієнтовані на розвиток і закріплення динамічних стереотипів швидкісного діставання, приведення зброї до готовності, тактичного перезаряджання магазинів, формування професійно-психологічних навичок застосування табельної зброї, спеціальних засобів, прийомів рукопашного бою;

– виконувати вправи практичної стрільби, змодельовані так, щоб вони вміщували умови реальної екстремальної ситуації: дефіцит часу, невизначеність, неприємні відчуття, що виникають від фізичного навантаження та використання засобів захисту, відволікаючі світлошумові ефекти тощо;

– відпрацьовувати вправи для розвитку професійно-психологічних якостей, як-от перцептивних процесів (уваги, сприйняття), інтелектуальних здібностей, емоційної врівноваженості, почуття самозбереження, уміння швидко приймати рішення, навичок безпечної поведінки, установки на виживання, помірної схильності до ризику під час дій в умовах значного психологічного та фізичного напруження;

– здійснювати корекцію власних емоційних станів, розвиток і апробацію навичок саморегуляції для подолання стрес-чинників професійної діяльності та негативних психічних станів працівників (апатії, зайвої благодущності, гіпероптимістичного настрою, надмірної самовпевненості, підвищеної тривожності та страху, гіпервідповідальності, ігнорування очевидних ознак небезпеки, фатальної бездіяльності, заціпеніння, неадекватної активності, агресивності, дратівливості, відсутності ініціативи, звуження кола інтересів, зниження професійної активності, пригніченості, зниженої психологічної та стрес-стійкості, схильності до психічної дезадаптації тощо)» [11].

Розділ 12

ЗАСТОСУВАННЯ ІМІТАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ (МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТИРІВ) ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК ІЗ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ

Сучасний рівень розвитку науки та техніки дозволяє впроваджувати нові інноваційні рішення, що дозволяють здійснювати вогневу підготовку правоохоронців на більш високому рівні. В умовах сьогодення широкого застосування набули стрілкові тренажери – технічні засоби професійної підготовки стрільця, що призначені для формування й удосконалення у нього професійних навичок та умінь, що є необхідними для виконання спеціальних завдань із використанням зброї.

Із метою придбання навичок стрільби в умовах, наближених до реальних, фахівцями було розроблено мультимедійні тири, у яких використані найсильніші сторони ігрового та комп'ютерного кіно, мультимедійних комп'ютерних ігор, враховані досвід і правила стрільби в тирах із вогнепальної зброї, побажання співробітників поліції, служб безпеки та охорони, спецпідрозділів із боротьби з тероризмом.

Існують такі види тирів:

- панорамний тир – використовується три екрани, що дозволяють проводити тренування зі стрільби одночасно до 9 осіб, ведучи вогонь уліво, по фронту і вправо;

- мультиекранний тир – використовується три екрани, що розташовані в різних приміщеннях, але пов'язані єдиною мішенню (в 2013 р був встановлений і активно експлуатується в Харківській академії ВС МВС України, у 2016 році – в ДДУВС);

- універсальний лазерний мультимедійний тир – проведення імітаційної стрільби з використанням імпульсу лазера та бойових стрільб, за рахунок застосування тепловізора;

- лазерний стерео-тир – використовується тільки один проектор, лазерний тир у форматі 3-D,.

- адаптивний стрілецький тренажерний комплекс АСТ «Комбат» із системою вогню (<http://www.lasertools.ru/about/news/2012/vyistavka-interpolitex-2012.html>).

В Україні розроблено мультимедійний тир «Інгул» (ООО «Герц»

м.Кіровоград), а в Росії – тир Айсберг С-300 (ICEBERG м.Москва) та «Тир» («Аптаріс» м.Москва). В тирах такої конструкції в якості екрану використовується зварена з листів спеціального сплаву металева плита розміром до 2,5х5 метрів і масою до 3000 кг, на кутах якої, на тильній стороні, розміщено акустичні датчики. На екрані за допомогою відеопроєктора відтворюються мішені (стандартні нерухомі або мішені які переміщуються), що зберігаються в пам'яті комп'ютера або різні відеосюжети, за якими здійснюється стрільба з бойової зброї. Точка влучення кулі визначається за різницею часу приходу акустичних хвиль до датчиків із цієї точки. Проте такі мультимедійні тири мають ряд недоліків. Так, неможливість створення однорідної металевої плити призводить до істотних погрешностей визначення координат точки влучення (до 4 см). Під час виконання декількох пострілів із інтервалом часу менше 0,5 с., система дає неправильні показання, адже під час пострілу в металевій плиті ще існують незатухші акустичні хвилі від попереднього пострілу. Окрім того, застосування дорогої металевої плити викликає ще й обмеження використаної зброї за калібром і дульною енергією, а також призводить до рикошетів, що не дозволяє здійснювати тренування на малих відстанях від екрана.

За даними закордонних джерел доведено, що застосування лазерних стрілецьких комплексів дозволяє підвищити показники в стрільбі близько 30%, на 25-30% прискорити процес навчання початковим навичкам стрільби та скоротити витрату патронів на навчальні стрільби до 3-4 разів.

Створення універсального мультимедійного стрілецького тренажера (УМСТ), дозволило забезпечити можливість виконання стрілянини/стрільби з пневматичної зброї, а також із зброї з лазерними вставками, у якій є реєстрація лінії прицілювання до пострілу та після нього, до того ж, не змінюються комплектація тира та методи вимірювання координат точки влучення кулі.

До комплекту обладнання входять: відеопроєктор, вимірювач координат пробоїни, комп'ютер Pentium IV, аудіосистема, відеоекран із дистанційним пристроєм прокрутки та запасним комплектом полотен, освітлювальна система, блок управління, про-програмних забезпечення, тестовий відеосюжет і відеозображення стандартних мішеней на компакт-диску, інструкція користувача, набір сполучних кабелів, набір бронешитків для захисту обладнання (тільки під час стрільби з бойової зброї). За спеціальним замовленням виготовляються відеофільми для стрільби в конкретній ситуації та відеозображення нестандартних мішеней. Цей тир є запатентованим в Україні (Деклараційній патент на

Винахід №56636А «Спосіб визначення координат точки влучення кулі у відеомішень під час навчання стрільбі та пристрій для його здійснення»).

Як і в раніше описаних тирах вибрані користувачем відеосюжети проєктуються стандартним відеопроєктором на екран, але, на відміну від них, екран виготовляється з тканини чи плівки. Стрілець виконує постріл із вогнепальної зброї по екрану, у якому утворюється пробоїна. Реєстрація пробоїн здійснюється оптичним вимірювачем. Зображення пробоїн відцифровується і вводиться в ПК за допомогою стандартної відео-карти з функцією відеозахоплення зображення. Керуюча програма визначає координати пробоїни та використовує їх для обробки результатів стрільби і забезпечення інтерактивності тренажера шляхом зміни в реальному часі сценарію відеосюжету, що використовується під час стрільби.

Унікальністю УМСТ є наявність легкознімного екрану (він автоматично згортається в рулон під стельову бронезащиту або до приямку перед пулеприймальником), що дає можливість оперативно розгортати його в будь-яких існуючих тирах, перетворюючи їх на мультимедійні і не змінюючи їх колишніх функцій [15].

Завдяки використанню дистанційного безконтактного методу визначення координат точки влучення кулі, стрільба в УМСТ є можливою з будь-якої неавтоматичної зброї чи одиночними пострілами з автоматичної вогнепальної або пневматичної зброї, незалежно від величини початкової дульної енергії кулі та її калібру.

В УМСТ на проєкційному екрані відтворюється спеціально підготовлений відеосюжет. Під час стрільби стрілець стає учасником дії відеофільму, де сюжет розгортається в реальному часі та миттєво змінюється залежно від влучності кожного пострілу. Кількість можливих сюжетів і варіантів їх розвитку не обмежена. Після закінчення відеосюжету виводиться вікно зі стоп-кадрами для кожного пострілу із зазначенням точки попадання кулі та результату поразки мішені. Результати стрільб кожного учасника зберігаються в базі даних для подальшого аналізу. Окрім стрільби по об'єктам відеосюжетів, УМСТ передбачає можливість стрільби по нерухомих відеозображенням стандартних мішеней, що з'являються та переміщуються. Можна змінювати кількість мішеней, що з'являються, час знаходження мішені на екрані, швидкість і характер переміщення мішені, а також масштаб зображення мішені для імітації стрільби на дальність. Точки, де з'являються мішені та траєкторії їх переміщення можуть задаватися випадковим чином, що виключає можливість

«звикання» стрільця до попереднього прицілювання в точку появи мішені. Результат кожного пострілу відображається на проекційному екрані та моніторі оператора у вигляді кольорової відмітки точки влучення, що видно з лінії вогню і яка відтворюється голосом. У разі бойової стрільби з вогнепальної чи пневматичної зброї центр колірної/кольорової позначки має збігатись із центром реальної кульової пробоїни, і їх можлива розбіжність буде характеризувати похибку системи у процесі вимірювання координат. Наприкінці вправи виводиться таблиця з наступними результатами: кількість очок за кожен постріл, час між пострілами, сумарна кількість очок за всю вправу та сумарний час.

Під час використання стрілкових тренажерів доцільно дотримуватися деяких рекомендацій:

– навчання на стрілкових тренажерах потрібно планувати на практичних заняттях лише після вивчення пристрою та правил експлуатації стрілецької зброї, а також вимог безпеки під час проведення стрільб на тренажері;

– доцільно використання стрілкових тренажерів не тільки в процесі навчання, а й під час оцінювання навичок стрільби (у стандартних та проблемних ситуаціях, що виникають при вирішенні оперативних завдань);

– стрілкові тренажери можна використовувати на практичних заняттях як ілюстративний матеріал під час вивчення матеріальної частини зброї та демонстрації її застосування;

– систематично використовувати стрілковий тир для відпрацювання дій до автоматизму;

– перед кожним заняттям ставити мету, якій підпорядковується зміст та організація заняття;

– потрібно дотримуватися принципів тренування (безперервність тренувального процесу, єдність поступового збільшення навантаження та тенденції до максимальних навантажень, хвилеподібність і варіативність навантажень, циклічність процесу підготовки, єдність загальної та спеціальної підготовки, спрямованість до вищих досягнень).

У ДДУВС Центр тактичної та вогневої підготовки обладнаний трьома інтерактивними мультимедійними лазерними тирами «Рубін-У» (що дає можливість виконувати практичні вправи курсу стрільб), розсувними макетами побутової кімнати (вікно, входні двері, глухі стіни), оснащений звуковою та світловою сигналізацією (проблискові маячки синього та червоного кольорів) (рис. 22).

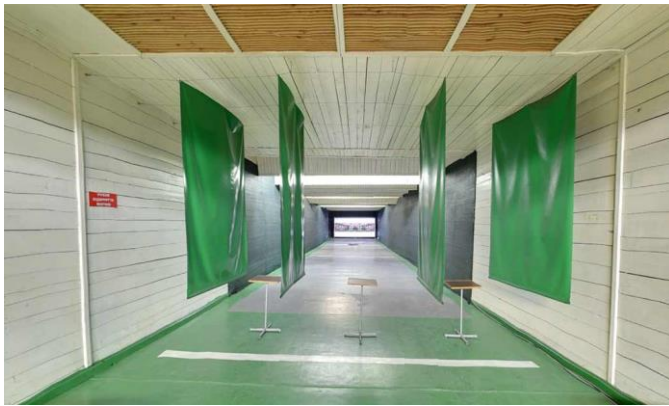

Рис. 22. Мультимедійний тир у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ, у якому можна одночасно виконувати вправи з бойовою, травматичною та пневматичною зброєю

Мультимедійний тир включає:

- тренажери безкульової стрільби «СКАТТ»;
- інтерактивний пневматичний тир «Інгул».

Тир довжиною у 25 метрів, обладнаний системою відеоспостереження за мішенями (4 монітори), які встановлені на вогневому рубежі.

Використання об'єкта в освітньому процесі надає можливість набуття навичок стрільби з бойової короткоствольної зброї. Наявність відеокамер та моніторів надає можливість контролювати викладачеві та стрільцю влучання в мішені. Залежно від підготовки стрільців інструктор має можливість спрощувати або ускладнювати вправи. Доведено, що активність тих, хто навчається стрільбі на таких заняттях є значно вищою, бо є можливість експериментувати, шляхом спроб та помилок знаходити правильне рішення.

Також до інтерактивного тиру включений «курс вогневої підготовки» (початкові вправи, основний курс, вправи для спецназу та груп захоплення), а також додаткові вправи для

стрільби по нерухомих мішенях, таких, що з'являються та переміщуються. Результат кожного пострілу фіксується комп'ютером і зберігається в базі даних для всіх учасників стрельб. Результат кожного пострілу видається на той же екран у вигляді стоп-кадру фільму або зображення мішені із

зазначеною точкою влучення кожної кулі або всіх куль із зазначенням середньої точки влучення.

Інтерактивний лазерний тир ІЛТ «Рубін» забезпечує такі можливості: проведення початкової стрілецької підготовки (постановка правильної стійки, дихання, утримання зброї, прицілювання, виробництво паливного/вогневого? спуску курка); виявлення помилок у стрільців-початківців і своєчасне запобігання їх закріпленню; відпрацювання та вдосконалення навичок у стрільбі навчальною стрілецькою зброєю, зовнішній вигляд і вагогабаритні характеристики якої відповідають бойовій зброї; відпрацювання прицільної й інтуїтивної стрільби по статичним, динамічним мішеням і таким, що проеціються; ведення швидкісної стрільби з різних положень і з різних дистанцій за кількома мішенями, установленими в будь-якому напрямку від вогневого рубежу; удосконалення навичок інтуїтивної стрільби, стрільби навскидку в умовах обмеженої видимості та часу; використання дуельної стрільби в тактико-спеціальній підготовці; проведення стрілецьких тренувань із використанням навчальних інтерактивних відеосюжетів. Імітаційна стрілянина з використанням інтерактивного лазерного тирю може здійснюватися в таких режимах:

Режим 1. Зі світловідбиваючими мішенями;

Режим 2. Із проекцією статичних і динамічних мішеней.

Режим 3. Із використанням проецируємих відеосюжетів;

Режим 4. Із використанням інтерактивних відеосюжетів.

Переваги – повна травмонебезпечність, використання бездротових технологій; простий, зручний і надійний в експлуатації; не потребує спеціальної підготовки викладачів; мобільний, розгортається протягом 5 хвилин у навчальному класі

Тир довжиною у 50 метрів, обладнаний розсувними макетами, (конструкціями) побутової кімнати (вікно, вхідні двері, стіна), оснащений звуковою та світловою сигналізацією (проблискові маячки синього та помаранчевого кольорів), встановлено мультимедійний тир «Інгул» (для відпрацювання ситуативних сценаріїв), що дає можливість виконувати практичні вправи курсу стрільб із короткоствольної зброї у повному обсязі бойовими набоями. У тирі встановлено автомобільний тренажер для імітації стрільби з автомобіля.

Розділ 13

ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ТА ТРАВМАТИЧНОЇ ЗБРОЇ

Велика доступність вогнепальної та пневматичної зброї призвела до збільшення числа вогнепальних поранень у мирний час. У сучасних умовах сьогодення тяжкість поранень від дії сучасних видів стрілецької зброї значно зросла. Правоохоронці все частіше стикаються з вогнепальними пораненнями у своїй професійній діяльності. Отже, важливою складовою в їх роботі є надання долікарської домпомоги потерпілими (собі та іншим особам).

Вогнепальна рана – це пошкодження тканин і органів із порушенням цілісності їх покриву (шкіри, слизової або серозної оболонки), що спричинене вогнепальною зброєю.

Особливості вогнепальних поранень мирного часу:

а) вогнепальні поранення можуть бути спричинені як табельними, так і нетабельними видами зброї (мисливська зброя, самопали, газова зброя), а також невогнепальною зброєю (зброя для підводного мисливства, пневматична зброя, арбалети тощо);

б) при вогнепальних пораненнях вхідні отвори можуть бути «точковими» (2-3 мм у діаметрі), а саме поранення – проникаючим (наприклад, під час поранення пневматичною зброєю, дробом, січкою);

в) точкових вогнепальних поранень може бути декілька (наприклад, під час поранення дробом) і можуть маскуватись у волосистій частині голови та тулуба, що ускладнює їх виявлення;

г) при пораненнях із близької відстані або в упор дробовий заряд спричиняє дуже важкі та глибокі ушкодження;

д) об'єм ураження не завжди свідчить про важкість поранення: при дотичних або рикошетних пораненнях рана може бути значною за об'ємом, а пошкодження внутрішніх органів та мозку незначні або відсутні; тоді як при діаметральних та радіальних пораненнях зовнішня рана може бути незначною за обсягом, проте супроводжуватись значними пошкодженнями внутрішніх органів та мозку [7].

Рис. 23. Види вогнепальних поранень

Розглянемо види поранень і правила надання домедичної допомоги, що зобов'язаний вміти надавати не тільки правоохоронець, а й кожний пересічний громадянин.

Вогнепальні поранення, а саме вогнепальні переломи кісток – це механічна травма, викликана невеликим за розміром та масою снарядом, що має значну кінетичну енергію. Кінетична енергія снаряду (кулі) залежить від його маси і значною мірою від швидкості переміщення в тканинах.

Із урахуванням особливостей травмуючої дії в будь-якій вогнепальній рані виділяють три зони: рановий канал або рановий дефект (зону прямого впливу зняряда), область контузії (у цій зоні формується первинний некроз) і область комоції (в цій зоні формується вторинний некроз).

Для вогнепальних ран є характерними певні особливості, що відрізняють їх від інших видів поранень. Навколо ранового каналу утворюється зона відмерлих тканин (первинного некрозу). Рановий канал має нерівномірний напрямок і протяжність. За умови наскрізних поранень виникає вихідний отвір значного діаметра. У рані виявляються чужорідні частинки, що були втягнуті туди внаслідок високої швидкості снаряда. Через деякий час навколо вогнепальної рани починають формуватися нові ділянки відмерлих тканин (осередки вторинного некрозу) (рис.23).

Глибина пошкодження м'язих тканин постраждалого залежить від сили механічної дії, її напрямку, характеру вражаючого снаряду та від локалізації поранення. Дуже значні порушення виникають у м'язах. Дефекти в них завдяки скороченню окремих пучків збільшуються, унаслідок чого утворюються порожнини та кармани. У зоні руйнування м'язих тканин пошкоджуються судини, ділянка ранового каналу заповнюється кров'ю. Наявність у рані розтрощених та відірваних ділянок м'язів та фасцій, вільних кісткових уламків та згустків крові, а також розлади мікроциркуляції та набряк в ділянці пошкодження в поєднанні з мікробним забрудненням створюють сприятливі умови для розвитку ранової інфекції.

Значний вплив на перебіг та наслідки вогнепальних переломів мають супутні пошкодження судин та нервів.

Вогнепальні переломи часто ускладнюються зовнішньою або внутрішньою кровотечею, шоком та жировою емболією.

При вогнепальних переломах довгих кісток, загрозливим життю наслідком травми є зовнішня кровотеча та гостра ішемія кінцівки. Тривала зовнішня кровотеча з великих судин супроводжується

швидкою втратою великої кількості крові й без надання медичної допомоги призводить до знекровлення та летального кінця протягом 10-20 хвилин.

Вогнепальні переломи довгих кісток кінцівок супроводжуються симптомами, що є характерними для закритих переломів кісток (біль, набряк, крововилив, деформація, вкорочення сегмента, патологічна рухливість, крепітація кісткових уламків, порушення функції кінцівки), але до того ж є зовнішня кровотеча та рана. Під час огляду рани можна визначити пошкодження великих судин та нервів, наявність у рані кісткових уламків (осколків), оцінити ступінь пошкодження м'яких тканин та кістки (рис. 24).

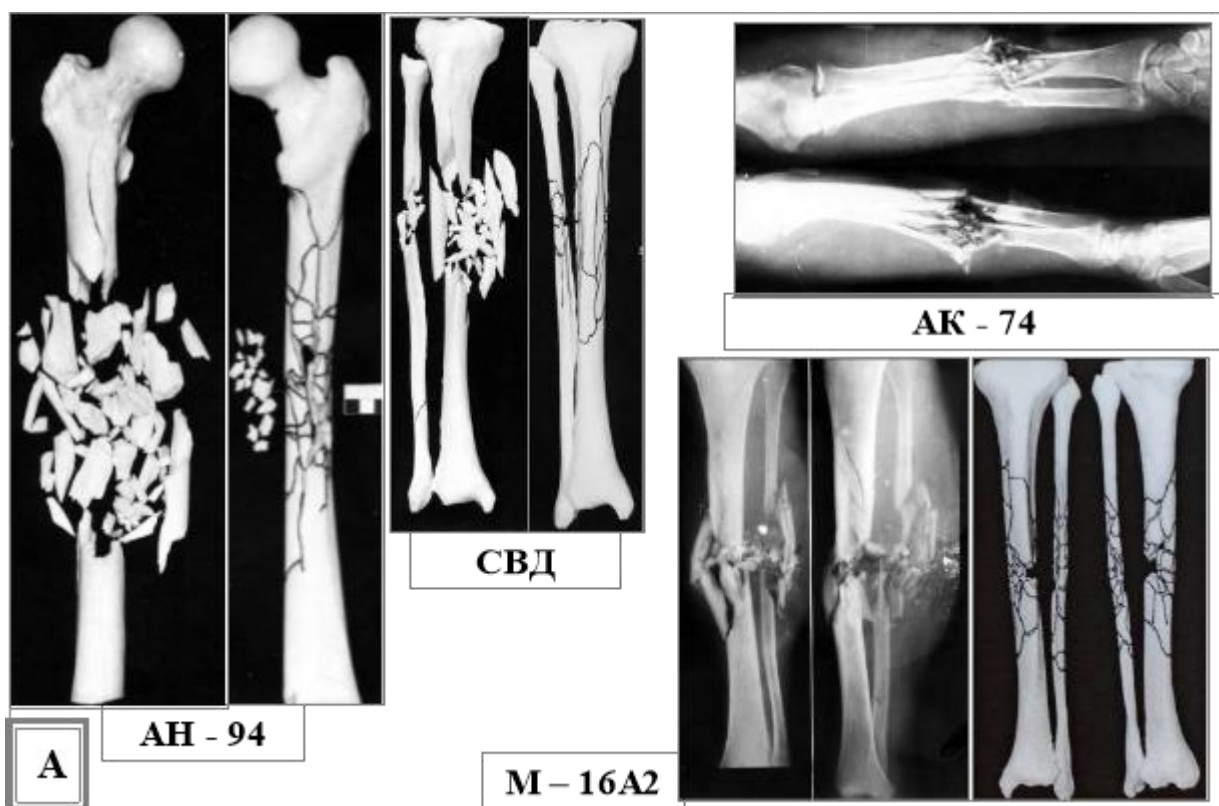

Рис. 24. Руйнування кісток сучасною вогнепальною зброєю

Абсолютними ознаками вогнепального поранення суглоба є зіюча рана у відповідній області з витіканням синовіальної рідини та деформацією контурів суглоба.

Домедична допомога при вогнепальних пораненнях включає: тимчасову зупинку зовнішньої кровотечі за допомогою тиснучої пов'язки або кровоспинного джгута, знеболення, накладання асептичної пов'язки, іммобілізацію кінцівки підручними засобами, прийняття антибіотиків.

При вогнепальних пораненнях у потерпілого часто може

виникнути шоковий стан.

Травматичний шок – це викликаний травмою (вогнепальним пораненням) тяжкий стан, що супроводжується вираженими порушеннями функцій життєво важливих органів, в першу чергу кровообігу та дихання. Травматичний шок найчастіше виникає внаслідок великих та комбінованих пошкоджень, що супроводжуються крововтратою. У разі комбінації поранення кісток і органів черевної порожнини травматичний шок розвивається у 80-100 % поранених.

Саме втрата великих обсягів крові та сильне больове подразнення є основними факторами, що викликають шок. Під час поранень і ушкоджень тазу крововтрата досягає 2,5 л, а при ушкодженнях кінцівок – до 2 л.

Сприятливими моментами для розвитку травматичного шоку є нервова та фізична втома, переляк, охолодження, наявність хронічних захворювань (туберкульоз, хвороби серця, обміну речовин тощо).

Шок може виникнути відразу після травми, але можливий і пізній шок, за 2-4 години, частіше за все внаслідок неповного проведення протишовкових заходів та його профілактики.

У поранених із вогнепальними ураженнями для визначення об'єму крововтрати лікарями запропоновано враховувати розмір рани, вимірюючи його відкритою долонею. Вважається, що площа рани розміром із долоню відповідає втраті 500 мл крові. Стопа, колінний суглоб та передпліччя приблизно однакові за об'ємом, адже кожен із них дорівнюють 2-3 об'ємам долоні, а стегно – у 10-12 разів більше долоні.

Визначення крововтрати за розміром рани (Grant, 1951):

одна долоня – 10 % ОЦК (об'єм циркулюючої крові);

дві долоні – 20% ОЦК;

три долоні – 30% ОЦК;

чотири долоні – 40% ОЦК.

Вогнепальне поранення голови не завжди викликає миттєву смерть. Приблизно 15% поранених виживають. Поранення в обличчя зазвичай супроводжуються великою кількістю крові через безлічі судин розташованих у лицьовій частині черепа. При пораненні голови слід мати на увазі струс мозку. Потерпілий може знепритомніти та не подавати ознак життя, однак мозок може не постраждати. За наявності вогнепального поранення в голову, потерпілого укладають горизонтально, забезпечують спокій. Рану голови (окрім випадків поранення особи/обличчя) краще не чіпати (накрити стерильною серветкою), і негайно викликати швидку. У випадку зупинки дихання та серця зробити штучне дихання і масаж серця. Поранення на обличчі з виділенням крові затискають стерильним тампоном. Самостійне транспортування не

рекомендується чи виконується з усіма пересторогами.

При пораненнях хребта може спостерігатися короткочасна втрата свідомості. У випадках поранення голови та хребта, долікарська допомога обмежується іммобілізацією потерпілого і зупинкою можливої кровотечі. У разі зупинки дихання та серця потрібно зробити непрямий масаж серця та штучне дихання. Поранення шиї можуть ускладнюватися ушкодженням гортані та сонних артерій. У першому випадку постраждалого мобілізують, а в другому негайно проводять зупинку кровотечі. Смерть від крововтрати при пораненні сонної артерії може наступити протягом 10-12 секунд. Артерію перетискають пальцями, а рану негайно туго тампують стерильним бинтом.

Поранення в груді та живіт. Усі органи, розташовані в людському тілі, розділено на три відділи: плевральну порожнину, черевну порожнину й органи малого таза. Органи розташовані в плевральній порожнині відділені від органів розташованих в черевній порожнині діафрагмою, а органи черевної порожнини відділені від органів малого таза очеревиною. У випадках поранення внутрішніх органів, кров не завжди виливається назовне, а накопичується в цих порожнинах. Тому складно судити про те, чи зачеплені великі артерії і вени за таких поранень. Зупинити кровотечу складно. Поранення органів плевральної порожнини можуть ускладнюватися внутрішніми кровотечами, пневмотораксом, гемотораксом або пневмогемотораксом.

Пневмоторакс – потрапляння повітря через рану до плевральної порожнини. Трапляється при ножових і вогнепальних пораненнях грудної клітки, а також при відкритих переломах ребер. Обсяг грудної клітини обмежений. Коли туди потрапляє повітря воно заважає диханню і роботі серця.

Гемоторакс – потрапляння крові в плевральну порожнину. Трапляється при ножових і вогнепальних пораненнях грудної клітки, а також при відкритих переломах ребер.

Пневмогемоторакс – потрапляння і крові, і повітря до плевральної порожнини. Для запобігання потрапляння повітря до плевральної порожнини слід накласти на рану повітронепроникну пов'язку – марлеву серветку, обмазану борною маззю чи вазеліном, шматок поліетилену, на крайній випадок – щільно затиснути рану долонею. Постраждалого потрібно посадити в положення напівсидячи. Зупинка кровотечі ускладнена.

За наявності рани в області серця передбачається найгірше. Ознаками є швидке (миттєве) погіршення стану потерпілого, землистий колір обличчя, швидка втрата свідомості. Допомога в таких випадках

має надаватися фахівцями (дренування перикарда, ушивання рани серця), яких слід викликати негайно.

Під час поранення органів черевної порожнини постраждалого потрібно посадити в положення напівсидячи. Запобігти потраплянню інфекції до рани, продезінфікувати края рани, накласти стерильну серветку. У випадку сильної крововтрати – протишокова терапія.

Поранення органів малого таза можуть ускладнюватися переломами кісток тазу, розривами артерій і вен, пошкодженням нервів. Невідкладна допомога при пораненнях області таза – протишокові заходи та попередження ранової інфекції. При пораненнях у сідничну область може спостерігатися сильна кровотеча, що зупиняється тугою тампонадою вхідного отвору кулі. При переломах тазових кісток і тазостегнового суглоба постраждалого іммобілізують. Самостійне транспортування небажане.

Отже підсумовуючи визначимо, що домедична допомога при вогневих пораненнях надається у наступній послідовності:

а) накладання асептичної пов'язки на рани без ознак профузної кровотечі;

б) накладання давлячої пов'язки на рани з ознаками профузної кровотечі, що призводить до смерті в перші хвилини після поранення;

в) накладання джгута при пораненнях, що супроводжуються профузною артеріальною кровотечею;

г) транспортна іммобілізація табельними засобами (шина Крамера);

д) надання протишовкових заходів: знеболення наркотичними (2% розчин промедолу 1 мл) та ненаркотичними анальгетиками (кеторолак 1,0); інфузія кристалоїдів (розчин Рінгера, сорбілакт, реосорбілакт); введення серцевих та дихальних аналептиків;

е) у випадку зупинки зовнішнього дихання необхідно приступити до штучної вентиляції легенів;

ж) при зупинці системної гемодинаміки проводять непрямий масаж серця, дефібриляцію.

з) кісткові фрагменти та сторонні тіла, що виступають із рани, забороняється видаляти, оскільки це може спричинити важку кровотечу (наприклад, із венозних синусів головного мозку), зупинити яку на догоспітальному етапі неможливо.

Транспортування хворих із вогнепальними пораненнями в мирний час має деякі особливості:

а) здебільшого транспортування поранених має здійснюватися лікарськими бригадами швидкої медичної допомоги (реанімобіль), що

мають відповідне обладнання для проведення реанімаційних заходів до найближчого багатопрофільного стаціонару, оскільки в порожнинах тіла можуть міститися металеві уламки, металеві сторонні тіла (кулі, свинцеві осколки тощо), які під час транспортування можуть зміщуватися, що спричиняє більш значні пошкодження внутрішніх органів і головного мозку;

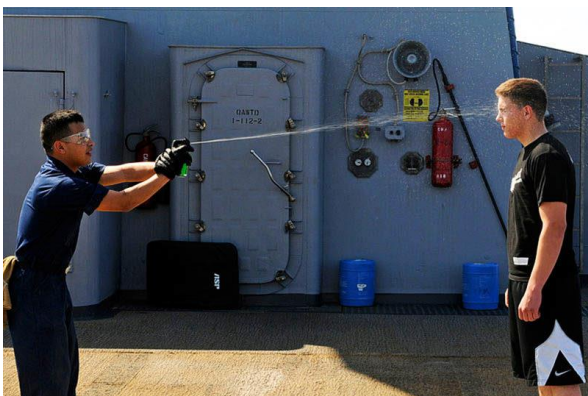
б) під час транспортування пацієнта з вогнепальними пораненнями в коматозному стані його потрібно вкладати на бік (бокове стабілізоване положення) із метою профілактики аспірації блювотних мас до дихальних шляхів;

в) під час транспортування необхідно санувати носову та ротову порожнину, глотку потерпілого від крові, слизу, блювотних мас та встановити язикотримач;

г) постраждалі з вогнепальними пораненнями, що супроводжуються порушеннями свідомості, функції дихання, кровообігу мають бути відразу госпіталізовані до відділення реанімації та інтенсивної терапії, оминаючи приймальне відділення.

13.1. Домедична допомога при застосуванні газової зброї

Основним ірритантом у газовій зброї є алкалоїд капсаїцин – витяжка з натурального червоного перцю (ГБ «Перець»). Інша назва витяжки з червоного перцю – олеорезин капсикум (ОС) або «перцевий» газ. Показником сили дії подразнюючих речовин є швидкість виникнення, виразність симптомів подразнення очей і носоглотки та тривалість цих симптомів.

Патологічні прояви зростають із збільшенням концентрації та тривалості дії. Поріг подразнювальної дії ПР надзвичайно низький. Ефективність дії ПР на очі та дихальні шляхи залежить від розміру аерозольних частинок. У процесі осідання на поверхні слизових оболонок часток аерозолів виникають множинні осередки з високою концентрацією отрути, що перевищує граничну.

Наслідками застосування газової зброї або балончика цільового впливу є сильна різь в очах, пекучий біль у носоглотці, порушення ритму та глибини дихання, а іноді втрата свідомості. У великих концентраціях можливі опіки відкритих ділянок тіла (CS). Найбільш виразно симптоми

ураження верхніх дихальних шляхів і шкіри проявляються при застосуванні дибенз – 1,4 оксазепіну (ГБ «Кобра»). Навіть у невеликих концентраціях він викликає рясну сльозотечу, біль, спазм очних м'язів, що ускладнює розмикання повік. Симптоми супроводжуються відчуттям безпорадності, порушенням орієнтації, страхом втратити зір. Найбільша виразність больового ефекту при впливі на очі, верхні дихальні шляхи і ділянки шкіри обличчя пояснюється тим, що вони насичені немієліновими нервовими закінченнями, що повільно передають нервовий імпульс, і які мають больову і тактильну чутливість.

Капсаїцин викликає болючі відчуття під час контакту з тканинами як людини, так і ссавців. Слід урахувувати той факт, що «перцевий газ» ефективно впливає на тварин, а на людей, що знаходяться у стані алкогольного сп'яніння або під дією наркотичних речовин – недостатньо.

У разі застосування газової зброї слід залишити місце нападу, промити очі та ротову порожнину водою чи слаболужним розчином (2% водний розчин гідрокарбонату натрію). Болісні відчуття в очах можна зняти місцевими анестетиками (1% розчин дікаїну та ін). Виразність симптомів ураження органу зору і верхніх дихальних шляхів залежить від фізико-хімічних властивостей токсиканта, його концентрації, тривалості перебування у забрудненому середовищі та своєчасності надання медичної допомоги. Провітрювання приміщень де сталося розпилення – є обов'язковим заходом запобігання уражень. Варто пам'ятати, що у разі неправильного застосування газового балончика ви самі можете стати об'єктом ураження. Порядок володіння, застосування і придбання засобів, котрі можуть бути використані для самозахисту, регулюється Постановою Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17.06.1992 р.. №2471-ХІІ, а також Постановою Кабінету Міністрів України «Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку та застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої і дратівної дії» від 07.09. 1993 р. №706.

Наслідки застосування перцівки бувають такими:

•Опік. Пряме потрапляння до очей суспензії з високою концентрацією активної речовини може призвести до появи хімічного опіку.

•Набряк. Окрім роздратування/подразнення, вдихання ірританта викликає приступ кашлю, чхання та ускладнення дихання. У алергіків є високий шанс виникнення набряку легенів та задухи.

Правила надання домедичної допомоги при потраплянні перцівки на тіло

	<p>При потраплянні перцівки на тіло забороняється розтирати уражену ділянку – це посилює вплив ірританта. Протріть вологою серветкою без спирту місце потраплення ірританта, щоб прибрати їдку суспензію зі шкіри.</p> <p>Видалити залишки розпорошеної речовини можна шляхом промивання мильною водою або змазуванням шкіри оливковою або соняшниковою олією (жирний косметичний крем). Для зняття сильного болю при перцевих опіках рук або ніг потрібно: близько 10-15 хвилин потримати обпалені кінцівки у розчині соди з льодом.</p>
 	<p>У разі враження слизових оболонок очей у першу чергу потрібно/слід утриматися від їх розтирання руками. Відразу ж слід промити очі теплою проточною водою у великій кількості, промокнути кон'юнктивальну оболонку чистою сухою серветкою або чистою хусткою.</p> <p>Також рекомендується: 1. Промити очі жирним молоком, потім содовим розчином. Концентрація – 20 г на 1 л води.</p> <p>2. Промити очі мильною водою, у складі якої присутні луги, що нейтралізують дію перцевого екстракту й змивають його.</p>
	<p>Частіше кліпайте очима, щоб викликати сильну сльозотечу. Слізна рідина ефективно справляється з промиванням очей від активної речовини балончика.</p>
	<p>Надалі офтальмолог оцінить ступінь ураження і порекомендує очні краплі («Альбуцид» або знеболюючі та протизапальні краплі з диклофенаком). У разі сильної печії застосовують краплі з лідокаїном, що використовують згідно до інструкції, щоб не знизилася гострота зору. Самостійно можна застосувати тільки «Візин», але цей засіб швидше усуває почервоніння, аніж допомагає подолати наслідки контакту з перцевою витяжкою.</p>

ГЛОСАРІЙ

А

АВТОМАТИКА СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ – сукупність деталей і механізмів стрілецької зброї, що забезпечують без участі людини перезаряджання зброї (викидання стріляної гільзи, подачу патрона до ствола, замикання каналу ствола, звід ударно-спускового механізму), а в автоматичній стрілецькій зброї також здійснення наступного пострілу.

АВТОМАТИЧНА СТРІЛЬБА – стрільба з автоматичної стрілецької зброї, під час якої в результаті одного натискання на спускову деталь здійснюється більш ніж два постріли.

АВТОМАТИЧНИЙ ПІСТОЛЕТ – пістолет, конструкція якого розрахована окрім одиночної, також на ведення безперервної стрільби (стрільби чергами).

АВТОМАТИЧНИЙ РЕВОЛЬВЕР – тип револьверів, у яких для приведення в дію механізму підготовки наступного пострілу використовується віддача.

АВТОМАТНА ЧЕРГА – серія пострілів із автоматичної зброї при одноразовому натисканні на спускову деталь.

АВТОСПУСК – деталь спускового механізму стрілецької зброї, що автоматично звільняє бойовий звід курка чи ударника при замкнутому каналі ствола для здійснення пострілів під час ведення безперервної стрільби.

АВТОШЕПТАЛО – деталь спускового механізму, що автоматично утримує ударник або курок на запобіжному взводі до повного замикання затвора, після чого відбувається переведення ударника або курка на бойовий звід.

АГРЕГАТ – уніфікований вузол зброї, що може взаємно замінюватись та дозволяє розширити можливості застосування зброї за різним призначенням.

АЗИМУТ МАГНІТНИЙ – двогранний кут, що утворюється площиною меридіана точки спостереження і вертикальною площиною, яка проходить через цю точку та предмет, за яким спостерігають. У судово-балістичній експертизі азимут магнітний використовується для встановлення місця, звідки було проведено постріл із далекої відстані

при визначенні положення площини траєкторії польоту снаряда(кулі).

АНТАБКА – деталь на стрілецькій зброї для кріплення рушничного ремня чи запобіжного шнура револьвера або пістолета. Може мати вид прорізу, виконаного безпосередньо на цівці та на прикладі або бути у вигляді металевої скоби чи кільця на шарнірі.

АНТИКОРОЗІЙНЕ ПОКРИТТЯ – тонкошарова плівка, що наноситься у певний спосіб на поверхню деталей зброї з метою захисту відкорозії.

Б

БАЛАНС ЗБРОЇ – такий розподіл мас у зброї, за якого її центр тяжіння розташовується відповідно до технічних умов, що передбачають зручність утримування та проведення пострілів зі зброї.

БАЛІСТИКА – наука, що вивчає закони руху куль під час стрільби.

БАЛІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПАТРОНА – калібр, маса і форма снаряда (кулі) – балістичний коефіцієнт, – максимальний тиск порохових газів і початкова швидкість снаряда (кулі) при заданій довжині каналу ствола.

БАЛІСТИЧНІ ВИПРОБУВАННЯ – експериментальне визначення балістичних характеристик зброї або боєприпасів.

БАЛІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ – основна частина тактико-технічних характеристик, що характеризує параметри тиску в стволі та польоту металевих елементів (напр., максимальний тиск, початкова швидкість).

БАРАБАН – в револьверах (інколи рушницях) масивна деталь з каморами, що є циліндром, який обертається.

БАРАБАННИЙ МАГАЗИН – круглий магазин стрілецької зброї, у якому осі патронів розташовуються паралельно осі магазину або під невеликим кутом до неї.

БЕЗДИМНИЙ ПОРОХ – метальна вибухова речовина, що складається, переважно, із желатинованої нітроклітковини.

БЕЗЕКСТРАКТОРНИЙ РЕВОЛЬВЕР – вид револьвера, у конструкції якого для вилучення стріляних гільз не передбачено жодних спеціальних пристроїв.

БЕЗКУРКОВА СТІЛЕЦЬКА ЗБРОЯ – зброя, у якої для

розбивання капсуля застосовується не курок, а ударник.

БЕЗОБОЛОНКОВА КУЛЯ – куля, повністю виготовлена з однорідного матеріалу. Найбільш ранній та найдешевший тип куль. В США та Європі для позначення використовується аббревіатура LRN (round nosed lead).

БЕЗПЕКА ПОВОДЖЕННЯ – властивість зброї, що забезпечує неможливість випадкового пострілу під час експлуатації зброї за будь-яких умов (на вогневих позиціях, на полюванні, при транспортуванні, перенесенні тощо).

БЕЗПЕРЕРВНА СТРІЛЬБА – автоматична стрільба зі стрілецької зброї, тривалість якої визначається кількістю патронів у магазині чи стрічці.

БЕЗФЛАНЦЕВИЙ ПАТРОН – тип патрону без фланцю (закраїни), але з проточкою у донній частині гільзи.

БОЄПРИПАСИ – спеціально виготовлені вироби одноразового використання, що призначені забезпечити ураження цілі в умовах збройної боротьби, самооборони, полювання, спорту.

БОЄПРИПАСИ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ – боеприпаси, призначені для проведення пострілу з вогнепальної зброї снарядом, що одержує направлений рух у стволі (за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння метального заряду) та має достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані.

БОЙОВА ГОТОВНІСТЬ – стан зброї, за якого вона готова до відкриття вогню: заряджена, знята із запобіжника, ударний механізм зведений.

БОЙОВА ГРАНЬ НАРІЗУ – бічна поверхня нарізу за рахунок взаємодії з якою куля, у процесі руху каналом ствола, отримує обертальний рух.

БОЙОВА ДІЯ КУЛІ – уражаючий ефект кулі при її влученні в ціль, а також дія кулі, що сприяє виконанню бойового завдання чи перешкоджає дії супротивника.

БОЙОВА ЛІЧИНКА – передня рухома частина подовжньо ковзних затворів, що закриває патронник й утримує у ньому патрон; це власне і є затвор.

БОЙОВА ПРУЖИНА – пружина ударного механізму, енергія якої безпосередньо передається на ударник або курок для розбиття капсуля-запалювача.

БОЙОВИЙ ЗВІД – положення курка, ударника у зведеному стані.

БОЙОВИЙ УПОР – виступ на затворі чи окрема деталь, що забезпечують безпосереднє зчеплення затвора зі ствольною коробкою або стволом під час замикання, утримуючи затвор чи рухому систему в нерухомому стані відносно ствола.

БОЙОК – конструктивний елемент курка, передня частина ударника чи окрема деталь, що завдає удару по капсулю-запалювачу.

БОКОВА ДІЯ КУЛІ – здатність кулі уражати тканини організму в зоні, прилеглій до каналу, утвореному кулею під час проходження м'яких тканин живої цілі.

БРАУНІНГ – назва зразків стрілецької вогнепальної зброї (пістолети, кулемети й інша зброя) конструкції американського винахідника-зброяра Джона Браунінга (1855-1926).

БУДОВА ПАТРОННИКА – цей термін визначає форму та розмір патронника зброї, що пристосований для заряджання певним типом патронів.

В

ВЕДЕННЯ ВОГНЮ – процес стрільби зі стрілецької зброї з метою виконання поставленого бойового або навчального завдання.

ВЕЛИКОКАЛІБЕРНА СТІЛЕЦЬКА ЗБРОЯ – нарізна стрілецька зброя калібру понад 9 мм і до 20 мм.

ВЕНТИЛЬ – пристрій у пневматичній зброї, що забезпечує подачу повітря чи газу з балона, або компресора до ствола для метання кулі.

ВЕРХНЯ ПЛАНКА – частина револьверної рамки, що закриває барабан зверху.

ВЕРШИНА КУЛІ – передня точка головної частини кулі, закруглена або плоска.

ВЕРШИНА МУШКИ – верхня площина пенькової мушки механічного прицілу.

ВЕРШИНА ТРАЄКТОРІЇ – найвища точка траєкторії польоту снаряда (кулі) над горизонтом зброї.

ВИБІРКА ЗБРОЇ – певна кількість зразків зброї, обрана з виготовленої партії для проведення яких-небудь випробувань (наприклад, заводських, полігонних тощо).

ВИБУХ-СХЕМА – схема повністю розібраної зброї з нумерацією

всіх її деталей.

ВИВІДНЕ ВІКНО – отвір витягнутої форми в стінці ствольної коробки (затворі), через який зі зброї видаляється гільза після пострілу чи патрон під час розряджання зброї.

ВИВІРЯННЯ ПРИЦІЛУ – процес узгодження напрямків осі каналу ствола та прицільної лінії механічного прицілу або візирної лінії спеціального (наприклад, оптичного) прицілу.

ВИДАЛЕННЯ ГІЛЬЗИ – витягнення гільзи з патронника, переміщення її до вивідного вікна в ствольній коробці та викидання назовні.

ВИДАЛЯЮЧЕ ЗУСИЛЛЯ – зусилля, необхідне для відділення кулі від гільзи.

ВИДИ ПАТРОНІВ – 1) за призначенням (бойові, спортивні, мисливські, навчальні, будівельно-монтажні); 2) за зброєю, у якій використовуються (до гвинтівок, автоматів, пістолетів, револьверів, мисливських карабінів, мисливських гладкоствольних рушниць, стартових безствольних стріляючих пристроїв, будівельно-монтажних пістолетів); 3) за розташуванням запалюючого складу (центрального бою, кільцевого запалювання, шпилькові); 4) за кількістю елементів, що метаються, і їх розмірами (кульові, множинного снаряду).

ВИКИДАЛЬНИЙ МЕХАНІЗМ – механізм стрілецької зброї, що витягує гільзу або патрон із патронника.

ВИКИДАЧ – деталь стрілецької зброї, за допомогою якої гільза або патрон витягуються із патронника.

ВИЛУЧЕННЯ ГІЛЬЗИ – видалення гільзи з патронника після пострілу.

ВИСТУП БРАУНІНГА – модифікація сережки Браунінга, принцип дії якого полягає в тому, що під казенною частиною ствола зроблений приплив з похилою проточкою, що збігається з напрямним виступом рамки пістолета.

ВИХОЛОЩЕНА ЗБРОЯ – пристрої, виготовлені шляхом спеціального пристосування конструкції стрілецької вогнепальної зброї до стрільби лише холостими патронами, із яких неможливо зробити постріл снарядом, що має достатню уражаючу здатність. Така зброя, переважно, призначена для використання на кінозйомках, під час проведення театралізованих, костюмованих та інших культурних заходів.

ВІБРАЦІЯ СТВОЛА – коливання ствола, що виникає під час

пострілу під дією сил тиску порохових газів.

ВІДБИВАЧ – деталь відбивального механізму, під час взаємодії з якою змінюється напрямок руху гільзи чи патрону після вилучення їх із патронника.

ВІДБІЙ БОЙКА – відхід бойка від поверхні капсуля-запалювача після удару.

ВІДБІЙ КУРКА – відхід курка від поверхні ударника чи бойка після пострілу.

ВІДДАЧА – рух ствола та пов'язаних із ним деталей зброї під час пострілу під дією порохових газів убік, протилежний руху снаряда, що супроводжується силовим впливом на стрільця, станок або установку.

ВІДКРИТА РАМКА РЕВОЛЬВЕРА – конструкція револьвера, ствол якого кріпиться до рамки над спусковим гачком і не з'єднаний верхньою перемичкою із задньою частиною рамки, де поміщений ударний механізм.

ВІДКРИТИЙ ЗАТВОР-КОЖУХ – форма затвора-кожуха, у якого відсутня верхня частина.

ВІДКРИТИЙ ПРИЦІЛ – механічний приціл стрілецької зброї, у якому мушка та цілик розташовані на одній осі та на цілику якого є проріз.

ВІДКРИТТЯ СТВОЛА – переміщення затвора від казенної частини ствола з метою видалення гільзи та подачі чергового патрона.

ВІДМИКАННЯ ЗАТВОРА АБО СТВОЛА – процес розчеплення затвора із стволом чи ствольною коробкою чи навпаки.

ВІДНОСНА ВАГА ЗАРЯДУ – відношення ваги заряду до ваги елемента, що метається.

ВІДОКРЕМЛЮВАНИЙ МАГАЗИН – магазин стрілецької зброї, конструкція кріплення якого дозволяє відокремити його від стрілецької зброї для спорядження магазину або для розряджання стрілецької зброї.

ВІДОКРЕМЛЮВАЧ – деталь спускового механізму стрілецької зброї, що тимчасово порушує зв'язок між спусковим гачком або іншою спусковою деталлю і шепталом для забезпечення зупинки ударного механізму у зведеному положенні за натиснутого спускового гачка.

ВІСЬ БАРАБАНА – трубка чи стрижень, на якому обертається барабан револьвера.

ВІСЬ РОЗСПЮВАННЯ ТОЧОК ВЛУЧЕННЯ КУЛЬ – пряма, проведена через середню точку влучення куль.

ВКЛАДНИЙ СТВОЛ – ствол меншого калібру, що вкладається до ствола більшого калібру.

ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ – зброя, призначена для ураження цілі снарядами, що одержують направлений рух у стволі за допомогою сили тиску газів, які утворюються в результаті згоряння метального заряду та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані.

ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ КУСТАРНОГО ВИРОБНИЦТВА – зброя, виготовлена майстрами-зброярами в умовах офіційної підприємницької чи іншої діяльності в кустарних/приватних майстернях, що за своїми характеристиками близька до промислової зброї, але за ступенем якості та (або) одноманітності зовнішнього оформлення, конструкції та розмірів не відповідає стандартам промислового виробництва.

ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА – зброя, виготовлена підприємствами та фірмами-виробниками в умовах технічно оснащеного промислового виробництва з дотриманням вимог відповідних державних чи фірмових стандартів і визначених технічних умов.

ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ СТАНДАРТНИХ ВИДІВ – зброя історично сформованих видів, що мають певні конструктивні, розмірні, балістичні та інші характеристики, які дозволяють виокремити їх до самостійних груп і обумовлюють специфіку їх призначення та застосування; до основних стандартних видів належать: пістолет, револьвер, рушниця, гвинтівка, карабін, автомат або штурмова гвинтівка, пістолет-кулемет, кулемет.

ВОГНЕПАЛЬНА РАНА – рана, заподіяна вогнепальним снарядом або продуктами пострілу (наприклад, пороховими газами).

ВОРОНІННЯ – різновид оксидування, у результаті якого на поверхні деталей із вуглецевої сталі утворюється захисна плівка оксидів заліза товщиною 1-10 мкм від темно-синього до чорного кольору, тобто кольори воронячого крила, з метою збереження металу від корозії та надання поверхні відповідного забарвлення.

ВХІДНА ВОГНЕПАЛЬНА РАНА (ОТВІР) – рана в місці входження в тіло вогнепального снаряда і порохових газів.

Г

ГАБАРИТ ЗБРОЇ – найбільші розміри зброї за довжиною, шириною і висотою, знання яких необхідне під час монтажу, транспортування та виготовлення чохла, футлярів і кобур.

ГАЗОБАЛОННА ПНЕВМАТИЧНА ЗБРОЯ ТА КОНСТРУКТИВНО СХОЖІ З НЕЮ ВИРОБИ – зброя та вироби, у яких елементи, що метаються, викидаються зі ствола за рахунок енергії повітря чи газу, заздалегідь акумульованого в балоні, що може відокремлюватися.

ГАЗОВА ЗБРОЯ – вид зброї несмертельної дії, що призначена для тимчасового виведення з ладу живої сили шляхом викидання речовини (суміші речовин) сльозоточивої та дратівної дії із застосуванням газового патрону.

ГАЗОВА ЗБРОЯ – вид зброї несмертельної дії, призначеної для тимчасового виводу з ладу живої сили противника шляхом викидання газо-димної хмари із суміші речовин сльозогінної чи подразнюючої дії за рахунок згоряння пороху, або речовини, що його замінює. Призначена для проведення пострілів газовими набоями. Поширення одержали газові пістолети та револьвери. Калібри: 5,6 (РФ); 6; 7,62 (РФ); 8; 9; 11,43 мм.

ГАЗОВА ЗБРОЯ З МОЖЛИВІСТЮ СТРІЛЬБИ ПАТРОНАМИ, СПОРЯДЖЕНИМИ ЕЛАСТИЧНИМИ СНАРЯДАМИ НЕ СМЕРТЕЛЬНОЇ ДІЇ – така газова зброя, що має додаткову можливість стрільби патронами, спорядженими еластичними снарядами несмертельної дії.

ГАЗОВА КАМОРА – деталь стрілецької зброї, усередині якої відбувається розширення порохових газів, що відводяться з каналу ствола та впливають на рухому систему автоматики.

ГАЗОВИЙ НАБІЙ – унітарний набій, призначений для тимчасового виводу з ладу живої сили, складається із гільзи, металюного заряду, капсуля і снаряду, що є сумішшю речовин сльозогінної та подразнюючої дії, а також інших елементів, які забезпечують його герметичність та боездатність. Призначений для проведення пострілів із газової зброї. Споряджається кристалічним порошком (кристалами білого, жовтого, коричневого кольорів) 0-хлорбен-зіліденмалононотрила (CS), хлорацетофенону (CN), або капсаїцином.

ГАЗОВИЙ ОТВІР КУЛІ – отвір у хвостовій частині спеціальної кулі, призначений для виходу газів, що утворюються під час горіння піротехнічних складів.

ГАЗОВИЙ ПАТРОН – патрон до стрілецької зброї, у якому металевим елементом (снарядом) є суміш сльозоточивої та дратівної дії, що також може мати додаткові елементи, що забезпечують герметичність та працездатність патрону.

ГАЗОВИЙ ПІСТОЛЕТ – індивідуальний засіб активної оборони. Для проведення пострілів використовуються набої зі сльозогінним, подразнюючою дією газом. Можуть бути одно- і багатозарядні. Основна відмінність газового пістолета від револьвера – наявність обертового барабана в останнього, що виконує функції набійника та магазину водночас, в пістолеті ці функції розділені.

ГАЗОВИЙ РЕВОЛЬВЕР – газова зброя з блоком патронників (барабаном), що обертається.

ГАЗОВИЙ РЕГУЛЯТОР – деталь стрілецької зброї, за допомогою якої регулюється імпульс дії порохових газів на газовий поршень.

ГАЗОВІДВІДНИЙ КАНАЛ – канал в імітаторі ствола пристрою, що сполучає передню частину патронника із газовідвідним отвором (отворами), якими відводяться гази, утворені від згоряння пороху або його замінників під час пострілу.

ГАЗОВІДВІДНИЙ ОТВІР – отвір у стінці ствола, призначений для виведення порохових газів під час пострілу.

ГІЛЬЗА – основний елемент (деталь) спорядження патрону, що призначений для розміщення та збереження від дії зовнішніх впливів порохового заряду, кріплення капсуля та металевих елементів; для розміщення патрону в патроннику вогнепальної зброї й обтюрації порохових газів під час пострілу.

ГІЛЬЗА З ВИСТУПАЮЧИМ ФЛАНЦЕМ – гільза, діаметр фланця якої більший від діаметра корпусу гільзи в донній частині гільзи.

ГІЛЬЗА З НЕВИСТУПАЮЧИМ ФЛАНЦЕМ – гільза, діаметр фланця якої не більший від діаметра корпусу гільзи в донній частині.

ГЛАДКИЙ СТВОЛ – ствол, у якому напрямна частина каналу ствола не має нарізів, що надавали б снаряду обертового руху.

ГЛИБИНА НАРІЗУ – відстань між полем нарізу і його дном.

ГЛУШНИК – дульний пристрій стрілецької зброї, що кріпиться на стволі зброї окремо або є його конструктивною частиною, призначений

для зниження рівня звуку пострілу з вогнепальної зброї та для заглушення спалаху полум'я в дульній частині ствола. Також/зокрема запобігає демаскуванню стрільця або привертання до нього уваги. Інша назва – пристрій беззвучної та безполуменевої стрільби.

ГОРІННЯ – хімічна реакція активного окислювання, що супроводжується виділенням великої кількості тепла і, зазвичай, світла.

ГОРЛОВИНА МАГАЗИНА – верхня частина магазина, призначена для з'єднання зі ствольною коробкою зброї та для спрямування патронів під час досилання та спорядження магазина.

ГРАВІЮВАННЯ – нанесення зображень, орнаментів, написів на металі та деревині спеціальним інструментом із метою художнього оздоблення зброї (наприклад: штучного, подарункового, виставкового).

Д

ДАЛЬНІСТЬ ЕФЕКТИВНОЇ СТРІЛЬБИ – відстань, на якій ціль може бути уражена з конкретної зброї із заданою ймовірністю.

ДАЛЬНІСТЬ СТРІЛЬБИ – відстань від точки вильоту до точки падіння або точки влучення кулі чи іншого метального елемента.

ДЕФЕКТ ТКАНИНИ У ВОГНЕПАЛЬНОМУ ПОШКОДЖЕННІ – втрата ділянки тканини в результаті ушкоджуючої дії вогнепального снаряда чи порохових газів; окрім цього може спостерігатись – дефект шкіри, дефект кістки тощо.

ДЕФОРМАЦІЯ КУЛІ – зміна форми кулі як вид пластичної деформації в результаті її взаємодії з перешкодою; крайні ступені – розриви, фрагментація, руйнування.

ДЗЕРКАЛО ЗАТВОРА – передня площина затвора, що є дном чашки затвора, в яку упирається донна частина гільзи під час знаходження патрона чи гільзи в патроннику.

ДЗЕРКАЛЬНИЙ ЗАЗОР – відстань між дзеркалом затвора і дном гільзи після повного досилання патрона до патронника та замикання ствола.

ДИМНИЙ ПОРОХ – порох, під час горіння якого виділяються у великій кількості тверді залишки (дим); є механічною сумішшю селітри (75%), вугілля (15%) та сірки (10%).

ДИСТАНЦІЯ ПОСТРІЛУ – відстань від дульного зрізу або переднього торця кожуха-ствола вогнепальної зброї до об'єкта, що уражується.

ДИСТАНЦІЯ СТРІЛЬБИ – відстань, на яку ведеться стрільба за певних умов.

ДІЙСНА ДАЛЬНІСТЬ СТРІЛЬБИ – відстань, на якій зберігаються уражаючі властивості чи забійна дія кулі, достатні для надійного ураження певної цілі.

ДІЛЕННЯ ПРИЦІЛУ – відстань між штрихами на прицільній планці або на настановчих барабанчиках механічних прицілів.

ДІОПТР – отвір у механічному прицілі стрілецької зброї, через центр якого проходить лінія прицілювання.

ДІОПТРИЧНИЙ ПРИЦІЛ – різновид закритого прицілу, у якому цілик повністю перекриває огляд, а сама апертура дуже малого діаметру (із людську зіницю) працює як камера-обскура, проектуючи зображення на зіницю стрільця з великою контрастністю.

ДОВГОВІЧНІСТЬ – властивість виробу зберігати працездатність до певного стану; довговічність стрілецької зброї найчастіше визначається живучістю ствола.

ДОВЖИНА КАНАЛУ СТВОЛА – відстань від казенного до дульного зрізу ствола зброї.

ДОВЖИНА ПРИЦІЛЬНОЇ ЛІНІЇ – відстань від заднього візирю до мушки.

ДРІБНОКАЛІБЕРНА СТРЕЛЕЦЬКА ЗБРОЯ – нарізна стрілецька зброя калібру до 6,5 мм включно.

ДРУГИЙ ПЕРІОД ПОСТРІЛУ – період пострілу від досягнення тиску форсування до кінця горіння пороху.

ДУЛО (ДУЛЬНИЙ ЗРІЗ) – передній край ствола стрілецької зброї, із якої вилітає куля (снаряд) під час пострілу.

Е

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗБРОЇ – властивість зброї, що характеризує її уражаючі можливості при бойовому застосуванні.

Ж

ЖИВУЧІСТЬ СТВОЛА – здатність ствола зберігати бойові та експлуатаційні характеристики за будь-яких умов стрільби; характеризується граничною кількістю пострілів, після яких зменшується початкова швидкість кулі та погіршується кучність стрільби порівняно з тактико-технічними вимогами до даного виду зброї.

3

ЗАБАРВЛЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПАТРОНІВ – відмінна ознака типу та призначення патронів. Також є засобом захисту патронів від корозії.

ЗАБАРВЛЕННЯ КУЛІ – нанесення на головну частину кулі фарби певного кольору для розрізнення типів куль за призначенням.

ЗАБІЙНА ДІЯ КУЛІ – здатність кулі, стріляної зі стрілецької вогнепальної зброї, спричинити проникаючі поранення живій цілі. Вона залежить від швидкості кулі, її форми, маси та здатності до деформації при влученні вціль.

ЗАГОРЯННЯ – виникнення горіння перешкоди (одягу) під впливом дії високої температури та відкритого полум'я, що утворюються під час пострілу з близької відстані.

ЗБРОЯ НЕСМЕРТЕЛЬНОЇ ДІЇ – зброя (або пристрої), конструктивно призначена для тимчасового виводу людини зі стану, під час якого можливий активний напад чи захист. У процесі використання цієї зброї зведено до мінімуму вірогідність летальних наслідків або нанесення необоротних пошкоджень. Література/джерело: Вісник Верховного Суду України, No 4 (32), 2002 р.

ЗАПАЛЕННЯ – загоряння, що супроводжується появою полум'я.

ЗАТВОР – окрема деталь стрілецької зброї чи їх сукупність, що безпосередньо закриває казенну частину ствола у момент пострілу та відкриває її після нього.

ЗАТВОР-КОЖУХ – найпоширеніший вид затвора в самозарядних пістолетах, задня частина якого замикає канал ствола і є безпосередньо затвором, а передня охоплює ствол, утворюючи його зовнішній кожух.

ЗАТВОРНА ЗАТРИМКА – деталь, що безпосередньо утримує рухому систему автоматики стрілецької зброї або окремі її елементи від руху вперед.

ЗАТВОРНА КОРОБКА – деталь або конструктивно поєднані деталі стрілецької зброї, що спрямовують рух затвора чи рухомої системи.

ЗАТВОРНА РАМА – деталь або конструктивно поєднані деталі рухомої системи, що є провідною ланкою автоматики вогнепальної зброї: вона надає руху рухомим частинам, задає їм напрямок, сприймає більшість ударних навантажень.

ЗАТВОРНИЙ МЕХАНІЗМ – так називають пристрій, за своїм призначенням аналогічний затвору.

ЗАТРИМКА СТРІЛЬБИ – вимушена зупинка стрільби зі зброї, зумовлена несправністю стрілецької зброї чи патрона, що усувається перезарядженням зброї або її розбиранням у тому числі з використанням спеціального приладдя.

ЗБРОЙНИЙ ОПІР – це активна протидія будь-якої особи здійсненню працівником охорони своїх службових повноважень, поєднаних із застосуванням чи загрозою застосування вогнепальної, холодної зброї, а також інших речей і предметів у якості зброї.

ЗБРОЯ – спеціально виготовлені пристрої, що призначені для неодноразового ураження (знищення, ушкодження) цілі під час збройної боротьби, полювання, спорту та для самооборони.

ЗВЕДЕННЯ КУРКА АБО УДАРНИКА – процес установаження названих деталей ударного механізму на бойовий звід, тобто переміщення їх за допомогою затвора чи рами затвора до зачеплення з шепталом спускового механізму.

ЗВЕДЕННЯ РУХОМОЇ СИСТЕМИ – приведення рухомої системи до початкового положення перед пострілом.

ЗВЕДЕННЯ УДАРНОГО МЕХАНІЗМУ – приведення деталей ударного механізму до початкового положення перед пострілом.

ЗВИЧАЙНА КУЛЯ – куля, що не має спеціальної дії, призначена для ураження відкритої чи розташованої за легкими укриттями живої сили або для спортивної стрільби. Такі кулі виготовляються безоболонковими (суцільними) для малого калібру або оболонковими для середнього та великого калібрів; ведення нарізами здійснюється за рахунок незначної деформації корпусу чи оболонки. Осердя звичайної кулі може бути свинцевим з домішкою сурми або сталевим.

ЗВОРОТНИЙ МЕХАНІЗМ – механізм, призначений для переміщення рухомої системи до крайнього переднього положення.

ЗВОРОТНО-БОЙОВА ПРУЖИНА – пружина зворотного механізму, що крім повернення рухомих частин автоматики до переднього положення приводить у дію ударний механізм.

ЗВОРОТНЯ ПРУЖИНА – пружина зворотного механізму, що забезпечує повернення рухомої системи до крайнього переднього положення, чим забезпечується замикання каналу ствола.

ЗІП – запасні частини, інструмент, пристосування, що додаються до зброї для її розбирання, збирання, чищення, змащування і незначного

ремонту.

ЗОВНІШНЯ БАЛІСТИЧНА ТРАЄКТОРІЯ – лінія, за якою рухається центр тяжіння вогнепального снаряда в середовищі польоту після пострілу.

К

КАЛІБР – величина, що характеризує внутрішній діаметр напрямної частини каналу ствола.

КАЛІБР ЗБРОЇ НЕСМЕРТЕЛЬНОЇ ДІЇ – умовна величина, що визначається внутрішніми розмірами патронника ствола (камори барабана) зброї або номінальними зовнішніми розмірами корпусу гільзи патрона, і позначається у вигляді числового значення, або загальноприйнятих умовних позначень власної назви калібру патрона.

КАНАЛ СТВОЛА – внутрішня частина ствола від дульного до казенного зрізу.

КАПСАЩИН – кристалічна порошкоподібна речовина дратівної дії, жовто-коричневого кольору, якою споряджаються газові патрони. Під час пострілу, за рахунок дії високої температури згоряння металюного заряду та тиску, трансформується з кристалічного у газоподібний стан.

КАПСАЩИН – кристалічна порошкоподібна речовина дратівної дії, жовто-коричневого кольору, якою споряджаються газові набої. Під час пострілу, за рахунок дії високої температури згоряння металюного заряду та тиску, трансформується з кристалічного у газоподібний стан.

КОНТЕЙНЕР – елемент спорядження газового (іноді шротового) набою, у якому зберігається речовина дратівної дії чи шрот. Під час пострілу верхня частина контейнера розривається, від неї відокремлюються окремі фрагменти.

КАПСУЛЬ – пристрій (конструктивний елемент патрона, снаряда тощо), призначений для запалювання основного порохового заряду або для порушення детонації розривних зарядів.

КАПСУЛЬНЕ ГНІЗДО ГІЛЬЗИ – поглиблення циліндричної форми в донній частині гільзи для розміщення капсуля-запалювача; у ньому є один або два затравочні отвори для проникнення променя полум'я до гільзи з метою підпалу порохового заряду, що знаходиться в середині.

КЛЕЙМО – умовні знаки у вигляді букв, цифр, малюнків, що

наносяться на деталі зброї та патронів, які дають уявлення щодо заводу-виробника, року випуску, партії, деяких конструктивних особливостей, призначення тощо; найчастіше наносяться на казенну частину ствола чи на донну частину гільзи.

КОБУРА – невелика сумка, чохол, футляр для носіння пістолета чи револьвера на поясному ремені або під рукою.

КОВАДЛЮ ГІЛЬЗИ – виступ в центрі гнізда капсуля гільзи, призначений для запалювання ударного складу капсуля-запалювача при ударі по ньому бойка.

КОЛІМАТОРНИЙ ПРИЦІЛ – тип прицілів, призначених для застосування у тих випадках, коли необхідно мати можливість швидкого переміщення голови та очей стрільця, не втрачаючи з поля зору прицільну марку та ціль.

КОНСТРУКТИВНО СХОЖІ З ПНЕВМАТИЧНОЮ ЗБРОЄЮ ВИРОБИ – пневматичні гвинтівки, пістолети і револьвери калібру 4,5 мм та калібру понад 4,5 мм зі швидкістю польоту кулі менше 100 метрів на секунду, у яких куля приводиться в рух за рахунок стисненого газу.

КОРОТКОСТВОЛЬНА ВОГНЕПАЛЬНА СТРІЛЕЦЬКА ЗБРОЯ – стрілецька зброя з довжиною ствола до 160 мм.

КОРОТКОСТВОЛЬНІ ПРИСТРОЇ ДЛЯ ВІДСТРІЛУ ПАТРОНІВ НЕСМЕРТЕЛЬНОЇ ДІЇ – пістолети або револьвери, конструктивно призначені та технічно придатні для відстрілу патронів несмертельної дії, застосування яких у визначений спосіб дозволяє на певний час нейтралізувати людину або тварину, водночас виключаючи летальні наслідки або нанесення ним незворотних тілесних ушкоджень.

КОРПУС ГІЛЬЗИ – частина гільзи від схилу гільзи або, якщо його немає, від зрізу гільзи до проточки гільзи чи фланця гільзи. Для патрона з неметалевою гільзою – частина гільзи від зрізу гільзи до основи гільзи.

КРУГЛИЙ МАГАЗИН – магазин стрілецької зброї, у якій патрони під час подачі переміщуються по колу.

КРУПНИЙ КАЛІБР – калібр стрілецької нарізної зброї від 9,0 до 14,5 мм.

КУЛЬОВА СТРІЛЕЦЬКА ЗБРОЯ – стрілецька зброя, призначена для стрільби кулею.

КУЛЯ – металевий елемент, призначений для стрільби з бойової, мисливської, спортивної чи інших видів стрілецької зброї, що викидається з каналу ствола так, що через поперечний перетин каналу ствола під час пострілу проходить тільки один такий елемент.

КУЛЯ ДЛЯ ПНЕВМАТИЧНОЇ ЗБРОЇ – металний елемент, призначений для стрільби з пневматичної зброї.

КУРОК – деталь куркового та курково-ударникового ударного механізму стрілецької зброї, що передає енергію пружини безпосередньо капсулю-запалювачу або ж ударнику чи бійку.

КУЧНІСТЬ СТРІЛЬБИ – ступінь групування пробоїн навколо середньої точки влучення під час правильного виконання прийомів стрільби в конкретних умовах (бойових, навчальних, спортивних); залежить не тільки від зброї, але і від ступеня підготовленості стрільця та його уміння володіти зброєю.

Л

ЛАЗЕРНИЙ ПРИЦІЛ (ЦІЛЕПОКАЖЧИК) – пристрій, що створює лазерний промінь невеликої потужності, що направляє у бік супротивника та створює світлову мітку в точці передбачуваного влучення.

ЛІНІЯ ПІДНЕСЕННЯ – пряма, що є продовженням осі каналу ствола, наведеної зброї перед пострілом.

ЛІНІЯ ПРИЦІЛЮВАННЯ – пряма, проведена від ока стрільця через середину прорізу на рівні гривки прицілу або через центр діоптра та через вершину мушки чи центр отвору круглої мушки до точки прицілювання.

ЛІНІЯ СХИЛЕННЯ – пряма, що є продовженням осі каналу ствола, наведеної в точку, розташовану нижче ніж горизонт зброї.

ЛІНІЯ ЦІЛІ – пряма, що сполучає точку вильоту з точкою цілі.

М

МАГНУМ – патрон підвищеної потужності, порівняно зі звичайним патроном того самого калібру (лат. Magnum, від magnus – великий). Так само зброя, призначена під патрон даного типу, відповідно, із посиленим стволом(патронником).

МАЛИЙ КАЛІБР – калібр стрілецької нарізної зброї до 6,5 мм.

МАЛОКАЛІБЕРНА ЗБРОЯ – зброя малого калібру.

МАНЖЕТА – герметизуючий ущільнювач (в пневматиці найчастіше

МЕХАНІЗМ ПЕРЕЗАРЯДЖАННЯ – механізм стрілецької зброї, що забезпечує її перезарядження без здійснення пострілу.

МЕХАНІЧНИЙ ПРИЦІЛ – прицільне пристосування стрілецької зброї, що складається з переднього і заднього візирів – мушки та цілика.

МІРАЖ – явище, що виникає за інтенсивної стрільби, коли над розжареними стволами утворюються помітні висхідні потоки розрядженого повітря.

МІСТКІСТЬ МАГАЗИНУ – максимальна кількість патронів, на яку розраховано конструкцію магазину.

МУШКА – деталь механічного прицільного пристрою стрілецької зброї у вигляді циліндрика або кільця. Розміщується на дульній частині ствола та призначена для надання правильного положення стволу стрілецької зброї під час його наведення на ціль.

Н

НАВЕДЕННЯ – надання стволу зброї (вручну або за допомогою механізмів) положення в просторі, потрібного для виконання стрільби.

НАВЧАЛЬНА ЗБРОЯ – зброя, що спеціально приведена до непридатного для стрільби стану, призначена для вивчення її будови та навчання правилам поводження зі зброєю (розбирання та складання, заряджання та розрядження, виконання стрійових прийомів зі зброєю).

НАПРЯМОК ПОСТРІЛУ – положення площини траєкторії польоту снаряда (кулі) у просторі відносно сторін світу чи яких-небудь орієнтирів на місці події.

НАРІЗ – спеціальні канавки на внутрішній поверхні каналу ствола, виконані за гвинтовою лінією та призначені для надання снаряду (кулі) обертального руху для забезпечення його стійкого польоту за траєкторією.

НАРІЗНА ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ – стрілецька зброя, що має ствол або стволи тільки з нарізними каналами.

НАРІЗНИЙ СТВОЛ – ствол стрілецької зброї, у якому напрямна частина каналу ствола має нарізи, що надають кулі обертального руху.

НЕЗАКОННЕ ЗБЕРІГАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ – зберігання (окрім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв мають на увазі умисні дії, що полягають у володінні (незалежно від тривалості в часі) без відповідного дозволу або із простроченням його дії будь-яким із зазначених предметів,

що знаходяться не при особі, а в обраному нею місці. Література/джерело: Вісник Верховного Суду України, No 4 (32), 2002 р.

НЕПОВНЕ РОЗБИРАННЯ – від'єднання від стрілецької зброї окремих одиниць і деталей, що виконується, зазвичай, без застосування інструменту та пристосування для чищення та змащення стрілецької зброї.

НОРМАЛЬНИЙ КАЛІБР – калібр револьверів, пістолетів, гвинтівок, карабінів і кулеметів (від 6,5 до 9,0 мм), створений в кінці ХІХ ст.

НОСІННЯ (НЕЗАКОННЕ) ХОЛОДНОЇ ТА ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ – носіння (окрім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв є умисними, вчиненими без передбаченого законом дозволу діями щодо їх переміщення, транспортування особою безпосередньо при собі (у руках, одязі, сумці, спеціальному футлярі, транспортному засобі тощо). Література/джерело: Вісник Верховного Суду України, No 4 (32), 2002 р.

О

ОСНОВНІ СЛІДИ – механічні пошкодження (руйнування) перешкоди, утворені під час пострілу снарядом (кулею, картечкою, шротом).

ОДИНОЧНА СТРІЛЬБА – окремі постріли, проведені через різні (залежно від бажання стрільця) проміжки часу під час яких для здійснення кожного пострілу необхідна дія стрільця на спускову деталь.

ОСІЧКА – затримка, спричинена незапалюванням порохового заряду через несправність зброї чи патрона.

П

ПАТРОН – пристрій одноразової дії, призначений для стрільби зі стрілецької зброї. Патрони поділяються на бойові (зокрема спеціальні), мисливські (спортивні), небойового призначення (навчальні, холості, для випробування зброї, для монтажних інструментів, газові, споряджені еластичною кулею (несмертельної дії) тощо).

ПАТРОН «МАГНУМ» – патрон зі збільшеною масою металювого елемента та порохового заряду порівняно зі стандартними значеннями для певного калібру зброї.

ПАТРОН З ДОННИМ УПОРОМ – тип патрона, гільза якого має виступ, що знаходиться у самого денця перед проточкою. Такий виступ сприяє фіксації патрона в патроннику.

ПАТРОН, СПОРЯДЖЕНИЙ ЕЛАСТИЧНИМ СНАРЯДОМ НЕСМЕРТЕЛЬНОЇ ДІЇ – патрон до стрілецької зброї, у якому металевим елементом (снарядом) є гумовий, пластизоловий чи аналогічний за своєю дією на ціль одиничний або множинний (збірний) снаряд, що не має достатньої кінетичної енергії та пробивної здатності для спричинення тяжких та смертельних ушкоджень людині, яка знаходиться на визначеній відстані.

ПАТРОНИ НЕБОЙОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ – навчальні, тренувальні, випробувальні, холості, патрони для монтажних пристроїв та інструментів, газові (газо-шумові, шротові).

ПЕРЕДАЧА (НЕЗАКОННА) – передача вогнепальної зброї (окрім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв слід розуміти надання цих предметів іншій особі у володіння, для тимчасового зберігання чи використання за цільовим призначенням без передбаченого законом дозволу. Література/джерело: Вісник Верховного Суду України, № 4 (32), 2002 р.

ПЕРЕЗАРЯДЖАННЯ – сукупність процесів, що відбуваються у стрілецькій зброї для підготовки її до наступного пострілу.

ПЕРІОД ПОСТРІЛУ – час від моменту розбиття капсуля-запалювача до моменту закінчення дії порохових газів на елемент, що метається.

ПІСТОЛЕТ – ручна індивідуальна короткоствольна стрілецька зброя ближнього бою або ж сигнальна система, конструктивно призначена для утримання та керування під час стрільби однією рукою.

ПІСТОЛЕТИ ТА РЕВОЛЬВЕРИ ПІД ПАТРОН ФЛОБЕРА – ручна?

ПІСТОЛЕТНА РАМКА – деталь пістолета, що є основою для збирання його механізмів і деталей.

ПІСТОЛЕТНИЙ ПАТРОН – патрон, призначений для стрільби з пістолетів та пістолет-кулеметів, а також деяких револьверів.

ПЛАНКА (НАПРЯМНА) ТИПУ ПІКАТІНІ – система рейкового інтерфейсу, кронштейн, що використовується на різних видах стрілецької вогнепальної зброї для забезпечення уніфікації кріплень прицілів (оптичних, коліматорних) та інших допоміжних пристосувань, у тому числі тактичних ліхтарів, лазерних цілепоказників, сошок тощо.

ПНЕВМАТИЧНА СТІЛЕЦЬКА ЗБРОЯ – пістолети, револьвери, гвинтівки калібру понад 4,5 мм зі швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду, у яких куля приводиться в дію за рахунок стисненого газу.

ПНЕВМАТИЧНИЙ ПАТРОН – патрон пневматичної зброї або конструктивно схожих із пневматичною зброєю виробів, що конструктивно поєднує в єдине ціле кулю, гільзу, заряд повітря (газу) і клапанний пристрій. Такі патрони, зазвичай, багаторазового використання та використовуються у системах пневматичної зброї із накачуванням патрону.

ПОВНЕ РОЗБИРАННЯ – від'єднання від стрілецької зброї окремих одиниць і деталей, що відбувається із застосуванням спеціального інструменту разом із роз'єднанням усіх або більшості роз'ємних з'єднань.

ПОВОРОТНА СЕРЕЖКА РЕВОЛЬВЕРА – відкидна на шарнірі деталь револьвера, крізь яку проходить вісь барабана. Завдяки цій сережці барабан револьвера може зміщуватися убік для вилучення стріляних гільз і заряджання.

ПОДАВАЧ МАГАЗИНА – деталь магазину, що переміщує патрони під час подавання.

ПОЛЕ ЗОРУ – частина простору, що спостерігається крізь оптичний приціл без його переміщення.

ПОЛЕ КАНАЛУ СТВОЛА (НАРІЗІВ) – ділянка поверхні між сусідніми нарізами каналу ствола напрямної частини каналу ствола стрілецької зброї.

ПОМИЛКА СТРІЛЬБИ – відхил, зумовлений різницею між справжніми значеннями умов стрільби та значеннями вихідних даних стрільби.

ПОРОХ – метальна вибухова речовина чи суміш, під час згорання якої в закритому просторі (без притоку кисню) утворюється велика кількість газів із високою температурою та високим тиском, що, розширюючись спочатку в гільзі, а потім у каналі ствола вогнепальної зброї, виштовхують метальні елементи з необхідною початковою швидкістю.

ПОРШЕНЬ – рухома деталь, подовжена або у формі диска, що рухається всередині циліндра та завдяки щільному контакту з його стінками нагнітає газ або повітря. Використовується в пружинно-поршневій, компресійній та мульти-компресійній пневматиці.

ПОСТІЙНИЙ ПРИЦІЛ – механічний приціл стрілецької зброї з однією незмінною установкою кутів прицілювання.

ПОСТРІЛ – у балістиці сукупність фізичних і хімічних явищ, що супроводжують згоряння порохового заряду, виділення за короткий проміжок часу великої кількості теплової енергії та газів, що здійснюють механічну роботу для викидання з каналу ствола із високою швидкістю снаряда (кулі, шроту). Розпечені гази, що вириваються з каналу ствола слідом за снарядом, поєднуючись із киснем повітря, утворюють дульне полум'я; їх розширення створює ударну хвилю, що є джерелом звуку при пострілі. У криміналістиці класифікують три види відстаней пострілу: впритул, із близької та далекої відстані.

Постріл упритул – постріл із вогнепальної зброї за більш-менш щільного контакту дульного зрізу ствола зброї з поверхнею об'єкта, що уражається. Необхідно відрізнити від загальноживаного поняття (постріл, зроблений із відстані, що виключає можливість невлучення в ціль).

Постріл із близької відстані – постріл із вогнепальної зброї з відстані, за якої на об'єкті, що уражається утворюються додаткові сліди пострілу.

Постріл із далекої відстані – постріл із вогнепальної зброї з відстані, за якої на об'єкті, що уражається утворюються тільки основні сліди пострілу. Слід пострілу – відображення дії пострілу із вогнепальної зброї на ураженому об'єкті у вигляді:

а) механічних ушкоджень матеріалу (речовини) об'єкта – пошкоджень, заподіяних снарядом (кулею, шротом), незгорілими порошинками; розривів матеріалу, утворених пороховими газами високого тиску;

б) опалення поверхні матеріалу об'єкта, заподіяного дульним полум'ям;

в) відкладання мікроскопічних часток продуктів пострілу на матеріалі об'єкта;

г) характерних слідів на руці, що тримала зброю – це можуть бути залишки пороху, садно між вказівним і великим пальцями від затвора під час пострілу з близької відстані.

ПРАВИЛА СТРІЛЬБИ – сукупність вказівок і рекомендацій щодо підготовки до стрільби та її ведення.

ПРИГОТУВАННЯ ДО СТРІЛЬБИ – прийом, що охоплює заняття позиції, прийняття положення для стрільби та заряджання стрілецької зброї під час виконання бойового завдання чи вправи зі стрільби на змаганнях.

ПРИСТРІЛКА – пробна стрільба, за результатами якої проводиться корегування прицілу чи, власне, самої стрільби з урахуванням реальних умов стрільби для забезпечення найменшого відхилення, середньої точки влучення від точки прицілювання.

ПРИЦІЛ – пристрій, призначений для наведення зброї на ціль.

ПРИЦІЛЬНА ЛІНІЯ – пряма лінія, що сполучає середину прорізу прицілу чи центра діоптра з вершиною мушки або центром круглої мушки.

ПРИЦІЛЬНА МАРКА – зображення прицільного пристосування, що сприймається оком стрільця та призначене для поєднання осі каналу ствола (точки влучення кулі – у випадку стрільби на дистанцію, що перевищує дальність прямого пострілу) із ціллю.

ПРИЦІЛЬНА ПЛАНКА – деталь механічного прицілу стрілецької зброї, як правило, із ціликом на її кінці, завдяки якій коригується точка прицілювання по вертикалі.

ПРИЦІЛЮВАННЯ – контролювання наведення за допомогою прицільного пристосування.

ПРОБИВНА ДІЯ КУЛІ – здатність кулі пробивати різні перешкоди.

ПРЯМИЙ ПОСТРІЛ – постріл, за якого траєкторія польоту снаряда (кулі) не піднімається над лінією прицілювання вище цілі на всій відстані прицільної дальності.

Р

РАМКА – основна корпусна деталь пістолетів, револьверів та інших видів зброї, що має багато різних пазів, вирізів, вікон для кріплення решти деталей та механізмів.

РАМКОВИЙ ЗАПОБІЖНИК – пристрій, що захищає від випадкового пострілу, який розміщено спереду чи позаду на рукоятці пістолета та замикає ударний механізм. Постріл не можна здійснити до того часу, доки рука стрільця не обхопить руків'я пістолета доволі щільно і не натисне на важіль запобіжника.

РЕБРО ЖОРСТКОСТІ СТВОЛА – прямокутна планка з мушкою, що проходить верхньою поверхнею ствола. Переважно, ребро жорсткості застосовується у револьверах із метою надання стволу більшої міцності без надмірного збільшення ваги зброї, що було б неминучим за умови збільшення зовнішнього діаметра ствола.

РЕВОЛЬВЕР – індивідуальна неавтоматична багатозарядна вогнепальна зброя з обертовим блоком патронників або стволів.

РЕВОЛЬВЕР ІЗ ОБТЮРАЦІЄЮ ПАТРОНА – вид револьверів, у яких барабан перед пострілом насувається на ствол, ліквідуючи зазор між каналом ствола та гирлом камори барабана.

РЕВОЛЬВЕРНИЙ ПАТРОН – патрон, призначений для стрільби з револьверів. Характерною ознакою револьверних патронів є виступаючий фланець або рант в донній частині гільзи, призначення якого – утримувати патрон в каморі барабана.

РЕМОНТ холодної, вогнепальної зброї – ремонт (окрім гладкоствольної мисливської), бойових припасів або вибухових пристроїв – таке відновлення характерних властивостей зазначених предметів шляхом заміни або реставрації зношених чи непридатних із інших причин частин, механізмів, усунення дефектів, поломок чи пошкоджень, налагодження нормального функціонування різних частин і механізмів, унаслідок якого ці предмети стають придатними для використання за цільовим призначенням. Література/джерело: Вісник Верховного Суду України, No 4 (32), 2002 р.

РИКОШЕТ – відбиття снаряда, що вдаряється об перешкоду під невеликим кутом, унаслідок чого відбувається зміна первинної траєкторії польоту снаряда. Перешкода може бути навіть поверхнею води.

С

СПРАВНІСТЬ ЗБРОЇ – стан зброї промислового чи кустарного виробництва, що характеризується функціонуванням її деталей, вузлів і механізмів відповідно до порядку, передбаченого для зброї даного типу, моделі, зразка.

СПУСКОВИЙ ГАЧОК – деталь спускового механізму стрілецької зброї, на яку тисне стрілець для здійснення пострілу.

СПУСКОВИЙ МЕХАНІЗМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ – механізм, призначений для керування початком і закінченням стрільби, що забезпечує утримання курка або ударника в зведеному положенні й звільнення їх у потрібний момент.

СПУСКОВИЙ МЕХАНІЗМ ПНЕВМАТИЧНОЇ ЗБРОЇ – пристрій у пневматичній зброї, що забезпечує управління початком і закінченням стрільби.

СТАРТОВИЙ ПІСТОЛЕТ – безствольний або ствольний стріляючий пристрій, призначений для подачі звукового сигналу на

початок старту спортивного змагання.

СТВОЛ – одна з основних деталей зброї, у якій снаряду надається рух із необхідною швидкістю й яка визначає напрямок цього руху.

СТВОЛЬНА КОРОБКА – деталь або конструктивно поєднані деталі стрілецької зброї (рамка, коробка), що спрямовують рух ствола або затвора та беруть участь у зчепленні їх між собою. Як правило, у ній монтуються деталі, що утримують затвор у замкненому положенні під час пострілу.

СУМІШ СЛЬОЗОТОЧИВОЇ ТА ДРАТІВНОЇ ДІЇ – рідина чи порошок, що містять сльозогінну та (або) дратівну речовину (або речовини).

Т

ТАБЕЛЬНА ЗБРОЯ – особиста зброя, співробітника поліції, закріплена за ним згідно до штатного розкладу або табелем відповідного підрозділу.

ТАВРУВАННЯ – нанесення на виріб знаків, що засвідчують державу та фірму-виробника зброї, її якість.

ТАКТИКО-ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ – основні параметри зразка стрілецької зброї, що дають уявлення щодо його бойових, тактичних і експлуатаційних властивостей.

ТЕМП СТРІЛЬБИ – теоретична величина, що характеризує скорострільність зброї за умови необмеженого запасу патронів без урахування часу, необхідного для зміни магазину.

ТОВАРНИЙ ЗНАК – знак, що дозволяє відрізнити однорідну вогнепальну зброю однієї системи, зразка, моделі, виготовлену різними фірмами чи заводами-виробниками.

ТОЧКА ВИЛЬОТУ – центр перетину каналу ствола в площині дульного зрізу.

ТОЧКА ВИПЕРЕДЖЕННЯ – точка прицілювання, обрана попереду рухомої цілі з урахуванням необхідності стикання метального елемента з ціллю.

ТОЧКА ВЛУЧЕННЯ – місце перетину траєкторії елемента, що метається, з поверхнею перешкоди або цілі.

ТОЧКА ЗУСТРІЧІ – точка входження снаряда (кулі) у перешкоду.

ТОЧКА ПАДІННЯ – точка перетину низхідної гілки траєкторії польоту снаряда (кулі) із горизонтом зброї.

ТОЧКА ПРИЦІЛЮВАННЯ – точка на цілі або поза нею, до якої прямує лінія прицілювання під час наведення стрілецької зброї.

ТОЧНІСТЬ СТРІЛЬБИ – характеристика близькості середньої точки влучення куль до наміченої точки. Чисельно виражається відхиленням у міліметрах або сантиметрах на певній дальності.

ТРАЄКТОРІЯ ПОЛЬОТУ СНАРЯДА – неперервна лінія, що описується центром тяжіння снаряда (кулі) під час її польоту в повітрі від точки вильоту до точки падіння (влучення).

ТРИВАЛІСТЬ ПОСТРІЛУ – проміжок часу з моменту запалення заряду до вильоту кулі з каналу ствола.

У

УДАРНА ДІЯ КУЛІ – механічна дія кулі на тканини, що ушкоджуються. Виділяють пробивну, розривну, забійну, дробильну та гідродинамічну дію.

УДАРНИЙ ЗАМОК – ударно-спусковий механізм, що забезпечує спрацьовування ударного складу капсуля-запалювача в патроні та ініціює постріл.

УДАРНИЙ МЕХАНІЗМ КУРКОВО-УДАРНИКОВОГО ТИПУ – ударний механізм, у якому необхідна для розбиття капсуля-запалювача енергія передається бойку чи ударнику від бойової або поворотної пружини через проміжну ланку, що називається курком.

УДАРНИК – деталь ударного механізму стрілецької зброї у вигляді стрижня, призначеного для розбиття капсуля унітарного патрона з метою його запалювання.

УДАРНО-СПУСКОВИЙ МЕХАНІЗМ ІЗ САМОЗВЕДЕННЯМ – ударно-спусковий механізм, у якому під час натиснення на спусковий гачок зводиться ударний механізм.

УДАРНО-СПУСКОВИЙ МЕХАНІЗМ – пристрій, запалюючий капсуль в унітарних патронах у процесі стрільби з вогнепальної стрілецької зброї.

УДАРНО-СПУСКОВИЙ МЕХАНІЗМ ПОДВІЙНОЇ ДІЇ – механізм, у якому під час натискання на спусковий гачок відбувається або спуск заздалегідь зведеного курка, або взведення і спуск курка, якщо він попередньо не був зведений.

УМОВИ СТРІЛЬБИ – сукупність характеристик стрілецької зброї, боєприпасів, цілі, стану атмосфери, ступеня підготовки стрільця,

положення для стрільби та навколишньої обстановки.

УНІТАРНИЙ ПАТРОН – патрон, у якому за допомогою гільзи сполучено разом снаряд (кулю, шрот тощо), заряд пороху та капсуль-запалювач.

УРАЖЕННЯ СНАРЯДОМ НЕСМЕРТЕЛЬНОЇ ДІЇ – тимчасове виведення людини зі стану, придатного для активного нападу чи оборони за рахунок дії сльозогінних та дратівних речовин або еластичних снарядів несмертельної дії без нанесення тяжких та смертельних тілесних ушкоджень.

УРАЖЕННЯ ЦІЛІ – пошкодження цілі, унаслідок чого вона цілком втрачає боєздатність.

УТИКАННЯ ПАТРОНУ – затримка під час стрільби зі стрілецької зброї, викликана припиненням досилання патрону, унаслідок упору кулі в казенний зріз.

УШКОДЖУВАЛЬНА ДІЯ ПОРОХОВИХ ГАЗІВ – здатність порохових газів заподіювати пошкодження: 1) механічна: пробивна; розривна; забійна; 2) термічна; 3) хімічна; 4) комбінована.

УШКОДЖУВАЛЬНИЙ ЧИННИК – матеріальне тіло, речовина чи явище, що має здатність заподіювати пошкодження.

УШКОДЖУВАЛЬНІ ЧИННИКИ ПОСТРІЛУ – чинники, що виникають у результаті пострілу та мають здатність заподіювати пошкодження.

УЩІЛЬНЮВАЧ – деталь на робочій поверхні поршня пружинно-поршневої пневматики.

Ф

ФЛАНЦЕВІ ПАТРОНИ – патрони, що мають на денці гільзи виступаючий фланець (закраїну), яка упирається в зріз патронника, визначаючи положення патрона.

Х

ХВОСТОВА ЧАСТИНА КУЛІ – задня конусна частина кулі від провідної частини до заднього торцевого краю, що має в будь-якому поперечному перетині діаметр, менший за діаметр провідної частини кулі.

ХОЛОСТИЙ (ШУМОВИЙ) ПАТРОН – патрон стрілецької зброї, призначений для створення звукового ефекту стрільби (на спортивних

змаганнях, урочистостях, для відлякування звірів), що не містить снаряду і може мати додаткові елементи, які забезпечують герметичність та працездатність патрона.

ХОЛОСТИЙ ПОСТРІЛ – постріл із вогнепальної зброї без викидання зі ствола елемента, що метається.

ХОМУТИК ПРИЦІЛЬНОЇ ПЛАНКИ – деталь механічного прицілу стрілецької зброї, що переміщається прицільною планкою чи стійкою прицілу, призначена для установки кутів прицілювання.

Ц

ЦИВІЛЬНА ЗБРОЯ – зброя, призначена для використання громадянами з метою самооборони, для навчання, занять спортом і полювання.

ЦІЛИК – деталь відкритого механічного прицільного пристрою на ручній стрілецькій зброї, що має проріз чи діоптр, через які під час наведення є видимими і мушка, і ціль.

ЦІЛІСНА РАМКА РЕВОЛЬВЕРА – рамка револьвера, виготовлена як єдина деталь, у вікно якої вставляється барабан.

ЦІЛЬ – об'єкт для ураження під час стрільби; може бути живою або неживою, рухомою або нерухомою.

Ч

ЧАС ПОСТРІЛУ – проміжок часу від моменту закінчення поступального руху бойка або замикання електричного ланцюга електрокапсуля до моменту вильоту елемента, що метається, із каналу ствола стрілецької зброї.

ЧАС СПРАЦЬОВУВАННЯ – час, що проходить між натисканням на спусковий гачок і пострілом.

ЧАШКА ЗАТВОРА – циліндричне заглиблення на передньому торці затвора, призначене для розташування донної частини гільзи.

ЧИЩЕННЯ ЗБРОЇ – певний порядок і приладдя для чищення ручної вогнепальної зброї.

Ш

ШАРНІРНИЙ СТВОЛ – ствол (або барабан, якщо мова йде про револьвер), який у зброї подібного типу кріпиться до рамки на шарнірі чи на петлі.

ШАРНІРНО-ВАЖІЛЬНИЙ ЗАТВОР – спосіб замикання каналу ствола автоматичної зброї за допомогою системи з двох шарнірно з'єднаних важелів.

ШВИДКОСТРІЛЬНІСТЬ – характеристика стрільби, що визначається кількістю пострілів за одиницю часу.

ШЕПТАЛО – деталь спускового механізму стрілецької зброї у вигляді виступу на спусковому гачку або у вигляді самостійної деталі - важеля, яка утримує ударний механізм чи рухому систему автоматики зведеними та яка звільняє їх при дії стрільця на спусковий гачок або іншу спускову деталь.

ШЛЯПКА – основа металевої гільзи або металева частина паперової гільзи чи гільзи з полімерного матеріалу, яку часто неправильно називають головою.

ШНЕЛЛЕР – пристрій у спусковому механізмі, що дозволяє за рахунок попередньої зміни положення деяких деталей зменшувати зусилля на спусковому гачку та час спрацьовування спускового механізму.

ШОМПОЛ – дерев'яний або металевий стрижень для заряджання, розряджання та чищення ручної вогнепальної зброї.

ШТОВХАЧ – деталь або їх сукупність у зброї з відведенням порохових газів, призначена для передачі руху від поршня до рами затвора.

ШТОК – 1. Деталь автоматики ручної вогнепальної зброї, що об'єднує поршень газовідвідного пристрою з основною ланкою автоматики та передає йому силу тиску порохових газів; 2. У пневматичній зброї клапан із віссю, по якій б'є курок, у результаті чого короткочасно відкривається перепускне вікно, і випускається певна порція газу (в CO₂- системах).

ШУМОВИЙ ПАТРОН – патрон, що призначено для створення звукового ефекту стрільби. [34]

Т Е С Т И
ДЛЯ ОЦІНКИ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ
З «ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ»

1. Предметом вивчення вогневої підготовки є:

- а) газові балончики;
- б) ножі;
- в) зброя;
- г) спеціальні засоби.

2. Класифікація зброї за призначенням:

- а) холодна, тепла, гаряча;
- б) бойова, мисливська, навчальна, спортивна;
- в) самозарядна, полуавтоматична;
- г) пістолет, автомат, гвинтівка.

3. Класифікація зброї за калібром:

- а) пневматична, ручна, спеціальна;
- б) малокаліберна, двоствольна, вогнева;
- в) великокаліберна, малокаліберна, середньокаліберна;
- г) малокаліберна, нормального калібру, великокаліберна.

4. Стрільби проводять:

- а) в тирі, на полігоні;
- б) в спортивній залі;
- в) в тирі;
- г) на полігоні.

5. Балістика – це:

- а) наука про прицільні пристрої;
- б) наука про рух кулі;
- в) наука про матеріальну частину зброї;
- г) наука про хімічні дії.

6. Внутрішня балістика - це:

- а) наука про перезарядження зброї;
- б) наука про матеріальну частину зброї;
- в) наука про рух кулі по каналу ствола;
- г) наука про холодну зброю.

7. *Зовнішня балістика – це:*

- а) наука про холодну зброю;
- б) наука про хімічні процеси;
- в) наука про рух кулі після припинення дії на неї порохових газів;
- г) наука про рух кулі по каналу ствола.

8. *Постріл – це:*

- а) викидання кулі з каналу ствола під дією порохових газів;
- б) викидання кулі з магазину пістолету;
- в) наука про рух кулі;
- г) фізична вправа.

9. *Попередній період пострілу:*

- а) від початку руху кулі до моменту повного згорання порохового заряду;
- б) від початку горіння порохового заряду до повного врізання оболонки кулі в нарізи ствола;
- в) від моменту повного згорання порохового заряду до моменту вильоту кулі з каналу ствола;
- г) від моменту вильоту кулі з каналу ствола до моменту закінчення дії порохових газів на кулю.

10. *Основний період пострілу:*

- а) від початку руху кулі до моменту повного згорання порохового заряду;
- б) від початку горіння порохового заряду до повного врізання оболонки кулі в нарізи ствола;
- в) від моменту повного згорання порохового заряду до моменту вильоту кулі з каналу ствола;
- г) від моменту вильоту кулі з каналу ствола до моменту закінчення дії порохових газів на кулю.

11. *Другий період пострілу:*

- а) від моменту вильоту кулі з каналу ствола до моменту закінчення дії порохових газів на кулю;
- б) від початку руху кулі до моменту повного згорання порохового заряду;
- в) від початку горіння порохового заряду до повного врізання оболонки кулі в нарізи ствола;
- г) від моменту повного згорання порохового заряду до моменту вильоту кулі з каналу ствола.

12. Третій період пострілу:

б) від моменту вильоту кулі з каналу ствола до моменту закінчення дії порохових газів на кулю;

а) від початку горіння порохового заряду до повного врізання оболонки кулі в нарізи ствола;

в) від початку руху кулі до моменту повного згорання порохового заряду;

г) від моменту повного згорання порохового заряду до моменту вильоту кулі з каналу ствола.

13. Початкова швидкість кулі:

а) швидкість руху кулі біля дулового зрізу ствола;

б) швидкість руху кулі в каналі ствола;

в) швидкість руху кулі в момент зіткнення з ціллю;

г) швидкість кулі на відстані 25 см від дульного зрізу ствола.

14. Початкова швидкість залежить від:

а) маси кулі;

б) довжини ствола;

в) кількості патронів;

г) довжини ствола і маси кулі.

15. При збільшенні початкової швидкості збільшується:

а) дальність польоту кулі;

б) дальність польоту кулі убивча та пробивна дія кулі;

в) дальність прямого пострілу;

г) убивча та пробивна дія кулі.

16. Живучість ствола:

а) можливість стріляти з укриття;

б) можливість ствола витримувати тиск порохових газів під час одного пострілу;

в) можливість ствола витримувати певну кількість пострілів;

г) можливість стріляти після занурення зброї в воду.

17. Відбій зброї:

а) рух зброї догори в момент пострілу;

б) рух зброї назад в момент пострілу;

в) рух зброї вліво в момент пострілу;

г) рух зброї вправо в момент пострілу.

18. Правові підстави використання короткоствольної вогнепальної зброї визначені:

- а) Конституцією України;
- б) Законом України «Про Національну поліцію» ;
- в) Кримінальним кодексом України;
- г) Законом України «Про охоронну діяльність»

19. Заборонено застосування зброї проти:

- а) державних службовців;
- б) тварин;
- в) жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості;
- г) автомобілів які перевозять їжу.

20. Де зберігається зброя та боеприпаси:

- а) в дерев'яному ящику;
- б) в освітлювальному приміщенні;
- в) у металевій шафі;
- г) у безпечному місці.

21. При огляді патронів необхідно перевірити:

- а) мушку та цілик;
- б) справність магазину;
- в) запобіжник;
- г) відсутність на гільзах іржі й зеленого нальоту, особливо на капсулі, ум'ятин, подряпин, що перешкоджають входженню патрона до патронника.

22. Згідно якого закону охоронець може використовувати зброю:

- а) ЗУ «Про Національну гвардію України» ;
- б) ЗУ «Про Національну поліцію» ;
- в) ЗУ «Про охоронну діяльність» ;
- г) ЗУ «Про військовий обов'язок і військову службу».

23. Яка зброя дозволена охоронцю згідно ЗУ «Про охоронну діяльність»:

- а) короткоствольна вогнепальна зброя;
- б) металізовані кайданки;
- в) шумова граната;
- г) газові пістолети і револьвери та патрони до них калібру 6, 8 і 9 міліметрів, заряджені речовинами слезоточивої та дратівної дії.

24. Чи можуть охоронці використовувати вогнепальну зброю:

- а) ні;
- б) так;
- в) можуть коли патрулюють;
- г) можуть тільки в нічний час.

25. Чи повинен охоронець бути ознайомлен з основами права, психології й володіння зброєю:

- а) так, повинен;
- б) не повинен;
- в) тільки з дозволу керівника;
- г) тільки на власний розсуд охоронця.

26. Лицензування охоронних структур здійснює:

- а) місцева влада;
- б) районний суд;
- в) Верховна Рада України;
- г) МВС.

27. Травматична зброя дозволена працівникам, які:

- а) які охороняють об'єкти державної власності;
- б) які охороняють комерційні об'єкти;
- в) надають послуги з охорони будівель та складів;
- г) мають вік від 21 року.

28. Прицільні пристосування у пістолета Форт-19Р»:

- а) лазерний цілевказувач;
- б) прибор нічного бачення;
- в) цілик і мушка;
- г) ліхтарик.

29. Який калібр у пістолета Форт-19Р»:

- а) 9;
- б) 7,62;
- в) 4,5;
- г) 12,7.

30. Кількість патронів в магазині пістолета Форт-19Р:

- а) 17;
- б) 12;
- в) 9;
- г) 20.

31. Довжина ствола, см пістолета Форт-19Р:

- а) 9;
- б) 10,5;
- в) 19;
- г) 11,2.

32. Країна виробник пістолета Форт-19Р:

- а) Чехія;
- б) Україна;
- в) Польща;
- г) Німеччина.

33. Підкатегорія пістолета Форт-19Р:

- а) пневматичний пістолет;
- б) травматичний пістолет;
- в) газовий пістолет;
- г) вогнепальний пістолет.

34. Ударно-спусковий механізм Форт-19Р, що приводить в дію курок:

- а) для повернення затворної рами із затвором в попереднє положення;
- б) подвійної дії, забезпечує стрільбу як при зведеному курку, так і при стрільбі самозводом;
- в) призначений для розміщення патронів;
- г) забезпечує спрямування польоту кулі.

35. Кількість нарізів у стволі Форт-19Р :

- а) відсутні;
- б) 2;
- в) 3;
- г) 4.

36. До якого типу належить зброя Форт-19Р:

- а) пістолети;
- б) револьвери;
- в) пістолет-кулемет;
- г) автоматична.

37. Хто надає дозвіл на придбання пістолета Форт-19Р:

- а) дозвіл не потрібен;
- б) медичний заклад;
- в) МВС;
- г) місцева громада.

38. Курок з бойовою пружиною призначений:

- а) для завдання удару по ударнику;
- б) для приведення у бойову готовність;
- в) для затримання руху курка вперед для підвищення кучності бою;
- г) для автоматичного вогню.

39. Приціл у пістолета Форт-19Р:

- б) відкритий;
- а) закритий;
- в) комбінований;
- г) підствольний.

40. Початкова швидкість кулі пістолета Форт-19Р :

- а) 300 м/с;
- б) 500 м/с;
- в) 700 м/с;
- г) 800 м/с.

41. Темп вогню пістолета «Форт-19Р:

- а) 30 п/хв;
- б) 40 п/хв;
- в) 50 п/хв;
- г) 60 п/хв.

42. Мінімальна дозволена відстань використання Форт-19Р по живій цілі, м, не менш:

- а) 2;
- б) 3,5;
- в) 10;
- г) 50.

43. Призначення Форт-19Р:

- а) затримання особи;
- б) для використання правоохоронними органами при охороні громадського порядку, а також для самозахисту осіб, які мають право на їх застосування, носіння і зберігання згідно чинного законодавства;
- в) переслідування та затримання особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення;
- г) ураження броньованих об'єктів.

44. Неповне розбирання Форт-19Р складається послідовно із таких частин:

- а) магазин, затворна затримка, рамка, ствол, зворотня пружина, направляюча пружини ствола;
- б) магазин, УСМ, курок, ствол, зворотня пружина, направляюча пружини ствола;
- в) затворна затримка, рамка, ствол, зворотня пружина, направляюча пружини ствола;
- г) ствол, зворотня пружина, направляюча пружини ствола, магазин, рамка.

45. Максимальна дальність використання Форт-19Р, м, не більш як:

- а) 2 м;
- б) 3,5 м;
- в) 10 м;
- г) 50 м.

46. Маса Форт-19Р з порожнім магазином, кг, не більш як:

- а) 0,80;
- б) 1,00;
- в) 0,50;
- г) 1,20.

47. Вага патрона 9 мм Р.А. для Форт-19Р, г:

- а) 4,7;
- б) 7,5;
- в) 12,3;
- г) 9,0.

48. Для стрільби із пристрою Форт-19Р використовуються патрони, споряджені:

- а) сльозогінним газом;
- б) еластичними снарядами несмертельної дії;
- в) свинцевою кулею;
- г) дротиками.

49. Самовільна заміна деталей пристрою Форт-19Р та зміна їх конструкції:

- а) заборонена та карається згідно з чинним законодавством України;
- б) дозволяється;
- в) дозволяється лише зміна конструкції;
- г) заборонена лише заміна деталей.

50. Магазин пристрою Форт-19Р складається:

- а) корпус магазину, кришка магазину, дно магазину, подавач магазину, пружина магазину;
- б) корпус магазину, бойова пружина, кришка магазину, дно магазину, подавач магазину;
- в) корпус магазину, кришка магазину, дно магазину, подавач магазину, зворотня пружина;
- г) корпус магазину, кришка магазину, УСМ, дно магазину, подавач магазину.

51. Заводський номер пристрою Форт-19Р нанесено:

- а) на рамку, ствол та затвор ударним методом;
- б) на рамку, магазин, біля курка;
- в) тільки на рамку ударним методом;
- г) на стволі та корпусі магазину.

52. З якого віку можна використовувати пневматичний пістолет в охоронній діяльності:

- а) 16;
- б) 18;
- в) 21;
- г) 25.

53. Який діаметр ствола пневматичного пістолета не підлягає реєстрації:

- а) 4,5 мм;
- б) 5,6 мм;
- в) 7,62 мм;
- г) 9 мм.

54. Для чого призначений ствол у пневматичного пістолета:

- а) для направлення польоту кулі;
- б) для досилання патрона в патронник;
- в) для направлення руху газового поршня;
- г) для розміщення патронів та подачі їх уствольну коробку.

55. Ударний механізм у пневматичного пістолета призначений:

- а) для відкриття випускного клапана;
- б) для розміщення патронів;
- в) для досилання кулі в патронник;
- г) для направлення руху газового поршня.

56. Для чого здійснюється повна розбірка револьверу:

- а) для чищення, змащення, огляду револьверу та заміни зношених частин;
- б) для регулювання ударно-спускового механізму та прицілу;
- в) для чистки барабана;
- г) для чистки ствола.

57. Чим відрізняється револьвер від пістолета :

- а) довжиною ствола;
- б) формою магазину;
- в) ударно спусковим механізмом;
- г) прицілом.

58. Конструкція револьвера складається:

- а) рама, ствол, барабан, ударно-спусковий механізм;
- б) рама, ствол, барабан, приціл;
- в) рама, ствол, барабан, патрони;
- г) рама, ствол, УСМ, приціл.

59. За командою «Вогонь»:

- а) вимикають запобіжник, ставлять курок на бойовий звід і ведуть вогонь;
- б) приймають необхідну стійку;
- в) надсилають патрон до патронника;
- г) увімкнути запобіжник та доповісти про готовність до стрільби.

60. Закінчивши виконувати вправи зі стрільби, стрілець повинен:

- а) покинути місце виконання вправи;
- б) всім доповісти, що стрільбу закінчив;
- в) написати заяву про закінчення стрільби;
- г) стати обличчям у бік лінії мішеней і, не знімаючи затвору із затворної затримки, доповісти про закінчення стрільби.

61. Після команди «Зброю до огляду» стрілець повинен:

- а) витягти магазин із основи рукоятки пістолета та покласти його під великий палець правої руки;
- б) вставити магазин в основу рукоятки пістолета і сховати його до кобури попереду запобіжника так, щоб подавач магазину був на 2-3 см вище, ніж затвор;
- в) зняти затвор із затворної затримки;
- г) увімкнути запобіжник.

62. Вихідний рубіж – це:

- а) місце, де готується до стрільби чергова зміна;
- б) основні та небезпечні напрямки стрільби;
- в) місце, де видають набої;
- г) відстані 5-10 метрів.

63. Команда «Відбій» подається:

- а) при порушенні стрільцем заходів безпеки, появі на полі людей, машин, тварин;
- б) коли закінчилися набої;
- в) коли погіршилися погодні умови;
- г) коли відсутня інструкція про заходи безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю під час проведення учбово-тренувальних стрільб.

64. Стрільба з пістолета складається з виконання таких прийомів:

- а) положення для стрільби, заряджання зброї, виконання пострілу, припинення стрільби;
- б) тримання пістолета, виконання пострілу, припинення стрільби;
- в) у встановленні мушки та цілика, виконання пострілу, припинення стрільби;
- г) у виборі точки прицілювання, заряджання зброї, виконання пострілу.

65. Стрільба з пістолета ведеться з положення:

- а) стоячи не припиняючи спостереження за ціллю;
- б) з руки чи з двох рук не припиняючи спостереження за ціллю;
- в) тільки з упору;
- г) стоячи, з колін, лежачи на животі, лежачи на боку, сидячи, з руки чи з двох рук, з упору, а також при русі на автомобілі.

66. Хватка пістолета – це:

- а) спосіб утримання рукоятки пістолета кистю руки;
- б) вибір точки прицілювання;
- в) утримання пістолета стволом догори або донизу;
- г) положення кисті руки на висоті підборіддя.

67. Осічка це:

- а) явище, яке полягає в тому, що після виконання всього необхідного для займання заряду в зброї не відбувається пострілу;
- б) згущення мастила, забруднення каналу під ударником;
- в) забруднення магазину чи рухомих частин пістолета;
- г) затвор в середньому положенні разом з набоем.

68. Від постановки дихання стрільця залежить:

- а) вибір точки прицілювання;
- б) результат кожного пострілу та вправи в цілому;
- в) положення для стрільби;
- г) тримання пістолета.

69. Стрільба з пістолета ведеться з будь-якого місця та положення, що забезпечують враження цілі:

- а) в найкоротший час;
- б) коли мушка відхиляється від точки прицілювання;
- в) збільшуючи натискування на хвіст спускового гачка;
- г) та буде розташована вище або нижче рівня прорізу прицілу.

70. Стрільба у безперервному русі це:

- а) коли постріли виконуються без зупинки у просуванні;
- б) вибор точки прицілювання;
- в) коли тривалість зупинки мінімальна;
- г) коли ствол спрямований у найбільш безпечному напрямку.

71. Вибір моменту для відкриття вогню:

- а) залежить від обстановки і положення цілі;
- б) залежить від швидкості і напрямку бічного вітру;
- в) залежить від дальності до цілі;
- г) залежить від напрямку стрільби.

72. Для повного припинення стрільби подається команда:

- а) «Розряджай»;
- б) «Зброя до огляду»;
- в) «Дивись в перед»;
- г) «Заряджай».

73. Для прицілювання необхідно:

- а) витягнуту праву руку тримати вільно, без напруги, кисть цієї руки тримати в площині, яка проходить через вісь каналу стволу й ліктя руки;
- б) вибрати точку прицілювання;
- в) накласти вказівний палець цієї руки першим суглобом на хвіст спускового гачка;
- г) затримати подих на природному видиху, прижмурити ліве око, а правим дивитись через проріз цілика на мушку так, щоб мушка знаходилась посередині прорізу, а верхівка її – нарівні з верхніми краями цілика.

74. Для спуску курка необхідно:

- а) затримавши подих, плавно натискати першим суглобом вказівного пальця на хвіст спускового гачка, поки курок непомітно для стріляючого, наче сам собою, не зірветься з бойового взводу, тобто не відбудеться постріл;
- б) витягнути по лівій стороні рукоятки великий палець правої руки паралельно напрямку стволу;
- в) повернутися вправо ліворуч й, не приставляючи правої ноги, виставити її вперед у напрямку до цілі на ширину плечей, розподіливши вагу тіла рівномірно на обидві ноги;
- г) відстібнути кришку й вийняти пістолет з кобури.

75. При виборі точки прицілювання необхідно:

- а) враховувати відстань до неї;
- б) вибрати точку прицілювання;
- в) спорядити магазин патронами;
- г) не припиняти спостереження за ціллю.

76. Перед перевіркою бою пістолети:

- а) ставляться на запобіжник;
- б) розбираються та чистяться;
- в) ретельно оглядаються й виявлені несправності усуваються;
- г) знімаються з запобіжника.

77. По команді «Розряджай» стрілець повинен:

- а) припинити натискання на спусковий гачок, поставити на запобіжник, розрядити пістолет;
- б) поставити на запобіжник;
- в) припинити натискання на спусковий гачок;
- г) розрядити пістолет.

78. Перевірка бою пістолета провадиться із положення:

- а) «стоячи»;
- б) «лежачи»;
- в) «сидячи»;
- г) «з автомобіля».

79. Для перевірки бою пістолета стріляючий здійснює підряд постріли:

- а) 4;
- б) 1;
- в) 2;
- г) 3.

80. Кучність бою пістолета визнається нормальною, якщо:

- а) всі чотири пробоїни уміщаються в коло діаметром 15 см;
- б) всі чотири пробоїни уміщаються в коло діаметром 20 см;
- в) всі чотири пробоїни уміщаються в коло діаметром 25 см;
- г) всі чотири пробоїни уміщаються в коло діаметром 30 см.

81. Чи можна підпилювати мушку пістолета:

- а) ні;
- б) так;
- в) так, якщо буде гарний вигляд;
- г) так, якщо погане освітлення.

82. Перевірка бою пістолета проводиться в умовах:

- а) ясна безвітряна погода, або в закритому тирі, або в захищеній від вітру ділянці стрільбища;
- б) при слабому освітленні та слабкому вітрі;
- в) закритого тиру та присутності керівника;
- г) при всіх перелічених умовах.

83. Зачищати мітки на стінці затвору:

- а) заборонено;
- б) дозволено;
- в) дозволено коли проводять чистку зброї;
- г) дозволено коли пістолет на запобіжнику.

84. Стрільба з пістолета може вестися:

- а) тільки з положення стоячи;
- б) з різних положень і з будь-якого місця, звідки видно ціль або ділянку місцевості, на якій очікується поява супротивника;
- в) з автомобіля, де є боеприпаси;
- г) тільки із-за дерева.

85. Чи повинен дотримуватися стрілець техніки безпеки при стрільбі:

- а) так;
- б) ні;
- в) тільки коли скупчення людей;
- г) тільки у ночі.

86. Для стрільби з пістолета необхідно вибирати таке місце, яке:

- а) зручне для стрільби;
- б) добре овітлюється;
- в) дозволяє бачити порушника;
- г) забезпечує найкращий огляд й обстріл, укриває стрільця від спостереження й вогню супротивника й дозволяє зручно виконувати прийоми стрільби.

87. Для успішного виконання вогневих завдань стрілець повинен:

- а) досконало володіти прийомами стрільби з пістолета;
- б) знати техніку поводження зі зброєю;
- в) знати технічні показники зброї;
- г) розбирати та збирати зброю.

88. стрілець приготується до стрільби:

- а) по команді або самостійно;
- б) якщо побачив ціль;
- в) якщо піднят червоний прапор;
- г) якщо отримав патрони.

89. Приготування до стрільби включає:

- а) прицілювання;
- б) спуск курка;
- в) відпускання спускового гачка;
- г) прийняття положення для стрільби й зарядження зброї.

90. Для тимчасового припинення стрільби подається команда:

- а) «Стій» ;
- б) «Відбій» ;
- в) «Відпочивай» ;
- г) «Заряджай».

91. При стрільбі по цілі, яка рухається під кутом до напрямку стрільби, точку прицілювання необхідно:

- а) вибирати поперед цілі й на такій відстані від неї, щоб за час польоту кулі ціль пересунулася на цю відстань;
- б) вимірювати відстані до цілі;
- в) знати з якою швидкістю летить куля;
- г) доповісти керівнику.

ДОДАТКИ

Додаток 1 ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ ОХОРОНЦЯ [29]

1. Загальні положення

1.1. Дана посадова інструкція визначає функціональні обов'язки, права і відповідальність охоронця.

1.2. Охоронець відноситься до категорії технічних виконавців.

1.3. Охоронець призначається на посаду і звільняється від посади в установленому порядку чинним трудовим законодавством наказом директора підприємства за поданням начальника служби безпеки.

1.4. Посадове підпорядкування:

1.4.1.	Пряме підпорядкування	начальнику служби безпеки
1.4.2.	Додаткове підпорядкування	Директору підприємства
1.4.3.	Віддає розпорядження	—
1.4.4.	Працівника заміщає	Особа, що призначається наказом директора підприємства
1.4.5.	Працівник заміщає	—

2. Кваліфікаційні вимоги до охоронця:

2.1.	Освіта*	початкова професійна, спеціальна підготовка по встановленій програмі
2.2.	досвід роботи	не менш 1 року
2.3.	знання	Закони й інші нормативно-правові акти України, що регламентують охоронну діяльність. Інструкції, накази, інші нормативні документи, що регламентують організацію роботи з охорони об'єкта і матеріальних цінностей. Специфіку і структуру підприємства і режим роботи його підрозділів. Інструкцію з пропускового режиму. Зразки пропусків, товарно-транспортних накладних і інших пропускових документів. Підписи посадових осіб, що мають право давати розпорядження на ввіз і вивіз (винесення) товарно-матеріальних цінностей. Правила перевірок вантажів, що вивозяться. Порядок затримання осіб, що вчинили розкрадання,

		<p>оформлення на них матеріалів. Правила користування технічними засобами охоронно-пожежної сигналізації. Порядок прийому під охорону відособлених приміщень, реагування на спрацьовування сигналізації. Місця розташування первинних засобів пожежогасіння і зв'язку, порядок користування ними. Правила внутрішнього трудового розпорядку й інструкцію про пропускний режим на об'єкті, що охороняється. Правила огляду речей і особистого огляду, виробництва адміністративного затримання, оформлення матеріалів на правопорушників, застосування зброї, радіозасобів і переговорних пристроїв. Загальні принципи надання першої медичної допомоги. Правила і норми охорони праці, техніки безпеки і протипожежного захисту.</p>
2.4.	навички	знання охоронно-пожежної сигналізації, роботи з собаками, надання першої медичної допомоги.
2.5.	додаткові вимоги	стаж роботи за профілем

3. Документи, які регламентують діяльність охоронця

3.1. Зовнішні документи:

Законодавчі і нормативні акти стосовно роботи, що виконується.

3.2. Внутрішні документи:

Статут підприємства, Накази і розпорядження директора підприємства (начальника служби безпеки; Положення про службу безпеки, бюро пропусків, Посадова інструкція охоронця, Правила внутрішнього трудового розпорядку.

4. Посадові обов'язки охоронця

Охоронець:

4.1. Несе службу по охороні об'єктів і матеріальних цінностей.

4.2. Здійснює перевірку документів у осіб, що проходять на об'єкт (що виходять з об'єкту), що охороняється і контроль за ввезенням і вивозом (винесенням) матеріальних цінностей.

4.3. Проводить огляд речей, а також особистий огляд робітників та службовців.

4.4. Здійснює контроль за роботою встановлених на підприємстві приладів охоронної й охоронно-пожежної сигналізації.

4.5. Повідомляє про їхнє спрацьовування начальнику караулу (сторожової групи), черговому по об'єкту, а при необхідності - в орган внутрішніх справ або в пожежну частину.

4.6. З'ясовує причини спрацьовування сигналізації і вживає заходів до затримання порушників або ліквідації пожежі.

4.7. Приймає під охорону від матеріально відповідальних осіб обладнані сигналізацією відособлені приміщення.

4.8. При оголошенні тривоги на об'єкті, що охороняється, перекриває контрольно-пропускний пункт, випуск (впускання) з об'єкту (на об'єкт) всіх осіб проводить тільки з дозволу начальника сторожової групи (чергового по об'єкту).

4.9. Скоює дії по попередженню і припиненню правопорушень на об'єктах, що охороняються.

4.10. Здійснює затримання осіб, що намагаються незаконно вивезти (винести) матеріальні цінності з об'єкту, що охороняється, або підозрюваних у здійсненні правопорушень, і супровід їх у караульне приміщення або відділення міліції.

4.11. Контролює роботу приладів охоронної й охоронно-пожежної сигналізації, встановлених на об'єктах, що охороняються.

4.12. Використовує при несенні служби караульних собак.

5. Права охоронця

Охоронець має право:

5.1. Діяти від імені відділу, представляти інтереси підприємства у взаємовідносинах з іншими структурними підрозділами підприємства, організаціями й органами державної влади.

5.2. Здійснювати взаємодії з керівниками (співробітниками) усіх (окремих) структурних підрозділів підприємства.

5.3. Знайомитися з проектами рішень керівництва підприємства, що стосуються діяльності очоленого ним структурного підрозділу.

5.4. Вносити на розгляд керівництва пропозиції по поліпшенню діяльності підприємства і очоленого ним структурного підрозділу зокрема.

5.5. Брати участь у підготовці проектів наказів, інструкцій, указівок, а також кошторисів, договорів і інших документів, зв'язаних з діяльністю структурного підрозділу.

5.6. У межах своєї компетенції підписувати і візувати документи.

5.7. Самостійно вести переписування зі структурними підрозділами підприємства, а також іншими організаціями з питань, що входять у його компетенцію.

5.8. Подавати пропозиції директору підприємства про залучення до матеріальної і дисциплінарної відповідальності посадових осіб очоленого ним структурного підрозділу за результатами перевірок.

6. Відповідальність охоронця

Охоронець відповідає:

6.1. За неналежне виконання або невиконання своїх посадових

обов'язків, передбачених даною посадовою інструкцією, - у межах, визначених чинним трудовим законодавством України.

6.2. За правопорушення, здійснені в процесі виконання своєї діяльності, - в межах, визначених чинним адміністративним, кримінальним і цивільним законодавством України.

6.3. За причинені матеріальні втрати - в межах, визначених чинним трудовим і цивільним законодавством України.

7. Умови роботи охоронця

Режим роботи охоронця визначається згідно з Правилами внутрішнього трудового розпорядку, встановленими на підприємстві.

8. Умови оплати праці охоронця

Умови оплати праці охоронця визначаються згідно з Положенням про оплату праці персоналу.

9. Кінцеві положення

9.1. Дана Посадова інструкція складена в двох екземплярах, один із яких зберігається у Підприємства, інший – у працівника.

9.2. Задачі, Обов'язки, Права і Відповідальність можуть бути уточнені відповідно до зміни Структури, Задач і Функцій структурного підрозділу і робочого місця.

9.3. Зміни і доповнення в дану Посадову інструкцію вносяться наказом генерального директора підприємства.

Керівник структурного підрозділу		
	(підпис)	(прізвище, ініціали)
УЗГОДЖЕНО:		
Начальник юридичного відділу		
(підпис)	(прізвище, ініціали)	
00.00.0000		
З інструкцією ознайомлений:		
	(підпис)	(прізвище, ініціали)
	00.00.00	

Додаток 2
ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ
СТРІЛЬЦЯ ЗАГОНУ ВОЄНІЗОВАНОЇ ОХОРОНИ СЛУЖБИ
АВІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Стрілець загону воєнізованої охорони служби авіаційної безпеки (далі - стрілець) Товариства з обмеженою відповідальністю «Міжнародний аеропорт «ДНІПРОПЕТРОВСЬК» (далі – підприємство, ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК») за категорією посади є робочим.

1.2. Стрілець безпосередньо підпорядковується начальнику команди караулу з охорони ПС та об'єктів та начальнику караулу воєнізованої охорони загону воєнізованої охорони служби авіаційної безпеки, а в їх відсутності – посадовій особі, яка їх замінює.

1.3. Стрілець ЗВОХОР САБ призначається на посаду і звільняється з посади наказом Генерального директора ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК» за поданням начальника САБ, за узгодженням з ЗГД з АБ.

1.4. На період відсутності стрільця (відрядження, відпустка, тимчасова непрацездатність, тощо) його обов'язки (за погодженням з начальником служби авіаційної безпеки) виконує інший стрілець чи начальник команди караулу з охорони ПС та об'єктів.

1.5. Стрілець у своїй роботі керується:

- Повітряним кодекс України;
- Законом України «Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації»;
- Наказом Державіаслужби України «Про затвердження Правил організації охорони повітряних суден та об'єктів на авіапідприємствах цивільної авіації України»;
- Наказом Державіаслужби України «Про затвердження Положення про службу авіаційної безпеки авіаційного суб'єкта»;
- Програмою авіаційної безпеки аеропорту;
- Програмою адаптації персоналу служби авіаційної безпеки ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»;
- Положенням про службу авіаційної безпеки ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»;
- Правилами застосування та заходами безпеки при поводженні з револьвером «Safari РФ 440» калібр 4мм. для особового складу загону ВОХОР САБ ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»;
- Інструкцією про порядок організації та забезпечення пропускового і внутрішнього об'єктового режиму в ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»;
- Інструкцією «Про порядок взаємодії служби авіаційної безпеки ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК» з органами прикордонного та митного контролю ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»»;

- Інструкцією «Про порядок дій персоналу міжнародного аеропорту «Дніпропетровськ» у разі надходження інформації про можливий АНВ»;
- Технологією ведення внутрішньо аеропортового радіотелефонного зв'язку та фразеологією радіообміну в повсякденній виробничій діяльності ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»;
- Інструкцією про порядок організації та здійснення охорони повітряних суден та об'єктів в ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»;
- Процедурою «Експлуатація аеродрому Дніпропетровськ в умовах низької видимості»;
- Процедурою по діям персоналу структурних підрозділів ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК» та сторонніх організацій на пероні в складних метеорологічних умовах;
 - керівними документами ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»;
 - правилами внутрішнього трудового розпорядку;
 - наказами і розпорядженнями керівництва підприємства;
 - Кодексом корпоративної етики співробітників ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»;
 - правилами пожежної безпеки України;
 - інструкціями з охорони праці;
 - Інструкцією з охорони праці №2 стрільця ЗВОХОР САБ;
 - даною посадовою інструкцією.

1.6. Стрільцю встановлюється режим роботи за змінами, згідно умов колективного договору.

2. ЗАВДАННЯ ТА ОБОВ'ЯЗКИ

2.7. Основною задачею стрільця є охорона ПС та об'єктів ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК», їх захист від актів незаконного втручання.

2.8. Стрільць відповідно до покладених на нього завдань зобов'язаний:

2.8.1. Заступаючи на пост, якісно виконувати обов'язки по забезпеченню авіаційної безпеки згідно покладених завдань та особливостей поста.

2.8.2. У присутності начальника команди караулу з охорони ПС та об'єктів і змінного стрільця, особисто оглянути і перевірити наявність і справність усього, що підлягає прийманню під охорону.

2.8.3. Перевірити справність охоронної, пожежної сигналізації, стан технічних засобів телефонного та радіозв'язку і первинних засобів пожежогасіння.

2.8.4. Охороняти свій пост, нічим не відволікатися, не залишати пост, поки не буде знятий з посту.

2.8.5. За наявності тренувального засобу – револьвера «Safari РФ 440», виконувати вимоги з правил застосування та заходів безпеки, завжди мати його готовим до дії в кобурі на форменому одязі, не залишати без нагляду, в шафах, сумках і т.п., не передавати іншим особам.

2.8.6. Не допускати до посту осіб без підтвердження необхідності знаходження на території поста для виконання службових обов'язків.

2.8.7. Знати маршрути прямування патрульного наряду, а також його пізнавальні знаки і сигнали.

2.8.8. Уміти користуватися засобами зв'язку, що знаходяться на посту, і первинними засобами пожежогасіння.

2.8.9. Повинен викликати начальника караулу при виявленні несправності в огороженні (на посту) і при всякого роду порушеннях порядку поблизу від посту або на сусідньому посту.

2.8.10. У випадку виникнення пожежі на посту або поблизу від нього – негайно доповісти про це встановленим порядком у вартове приміщення і не припиняючи спостереження за об'єктом, що охороняється, вжити заходи до її гасіння.

2.8.11. Про кожний нещасний випадок на посту - об'єкті, що охороняється, негайно доповідати начальнику караулу та начальнику команди караулу з охорони ПС та об'єктів загону ВОХОР САБ.

2.8.12. Доповідати про ситуації на посту, що можуть призвести до нещасного випадку при подальшій охороні повітряних суден та об'єктів.

2.8.13. Відповідати на питання тільки начальника караулу, начальника команди караулу з охорони ПС та об'єктів та осіб, що прибули для перевірки постової служби, за наявності письмового дозволу на проведення опитування або перевірки та за узгодженням начальника караулу та начальника САБ.

2.8.14. Всіх осіб, що наближаються до меж посту, або забороненої зони, стрілець зупиняє окриком: «Стій, хто йде?», «Стій, назад!» або «Стій, обминути вправо (вліво)!».

2.8.15. Якщо на окрик стрільця «Стій хто йде», слідує відповідь «Йде начальник караулу», стрілець дозволяє начальнику караулу наблизитися до посту, а осіб слідуючих із ним, зупиняє. В умовах поганого обзору (туман, темний час), якщо це необхідно, стрілець вимагає від особи, що наближається до посту освітити своє обличчя, переконавшись, що названий дійсно є начальником караулу, стрілець допускає його на пост.

2.8.16. Стрільця має право зняти або змінити з посту тільки начальник караулу, у випадку фізичної неможливості начальника караулу виконувати свої обов'язки, зняття або зміну стрільця робить начальник команди караулу з охорони ПС та об'єктів або начальник САБ, а в його відсутність – посадова особа, що його замінює.

2.8.17. Обов'язки стрільця стосовно умов охорони повітряних суден та об'єктів вказуються в таблиці постів.

2.8.18. Стрілець, який звільнився за рішенням начальника караулу, використовується у складі патрульного наряду, або для супроводу відвідувачів.

2.8.19. Виконувати роботи у складі АРК:

- огорожувати та позначати місця АП, організувати пропуск та

контроль доступу до місця АП, охорону особистих речей, багажу, пошти та вантажу, які зняти з ПС, бортових засобів реєстрації польотної інформації. До місця виконання своїх функцій стрілець виїжджає у складі наземної пошуково-рятувальної групи (НПРГ).

Стрільцю на посту забороняється:

- спати, приймати від будь-кого і передавати будь-які предмети, речовини, вживати спиртні напої, діставати без необхідності із кобури револьвер.

2.9. Стрілець відповідно з покладеним на нього завданням зобов'язаний:

2.9.1. Заступаючи на пост повинен бути одягнений в формений одяг, взуття, головний убір встановленого зразка та мати чистий охайний вигляд.

2.9.2. Мати поверх форменого одяга спеціальну перепустку на вхід до контрольованої зони.

2.9.3. Дотримуватись Кодексу корпоративної етики співробітників ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК».

2.9.4. Дотримуватися виконавчої та трудової дисципліни, знати і виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку, правила, норми і інструкції з охорони праці, виробничої санітарії і протипожежної безпеки.

2.9.5. Повинен пройти інструктаж з охорони праці та протипожежної безпеки і засвідчити ознайомлення з ними особистим підписом.

2.9.6. Доповідати про ситуації на посту, що можуть призвести до нещасного випадку при подальшій охороні повітряних суден та об'єктів.

2.9.7. Постійно вдосконалювати свій професійний рівень, знання наказів, інструкцій та положень ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК», пройти навчання в сертифікованому учбовому закладі з АБ.

2.9.8. Виконувати тільки ту роботу, що входить до складу посадових обов'язків і за яку він проінструктований та розписався в журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці.

2.9.9. Дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території підприємства.

2.9.10. При виході на льотне поле, зобов'язаний постійно проявляти візуальну та радіо обачність:

- контролювати навколишнє середовище на льотному полі;
- бути пильним і настороженим;
- бачити, чути, помічати і зважувати небезпечні фактори з метою запобігання наближення чи зіткнення зі штучними та природними перешкодами для забезпечення успішного виконання завдань та безпеки польотів;
- огляд простору льотного поля вести навкруги.

2. ПРАВА

2.10. Стрілець має право:

2.10.1. Отримувати всю необхідну інформацію, в тому числі і

конфіденційну, для здійснення своїх службових обов'язків.

2.10.2. Особисто перевіряти наявність і справність усього, що підлягає прийманню під охорону.

2.10.3. Не допускати до посту осіб без підтвердження необхідності знаходження на посту для виконання службових обов'язків.

2.10.4. Всіх осіб, що наближаються до меж поста, або забороненої зони, стрілець має право зупинити окриком: «Стій, хто йде?», «Стій, назад!» або «Стій, обминути вправо (вліво)!».

2.10.5. За наявності тренувального засобу – револьвера «Safari РФ 440», завжди мати його готовим до дії в кобурі та використовувати його за призначенням.

2.10.6. Вимагати від керівництва забезпечення організаційно-технічних та санітарно-гігієнічних умов необхідних для здійснення службових обов'язків.

2.10.7. Вносити на розгляд безпосередньому керівництву пропозиції щодо вдосконалення якості роботи та її технології, поліпшення умов на робочому місці.

2.10.8. Повідомляти безпосередньому керівництву про всі недоліки, які було виявлено у процесі діяльності, вносити пропозиції щодо їх усунення.

2.11. **Недоторканність стрільця на посту полягає:**

2.11.1. В особливій охороні законом його прав і особистої гідності.

2.11.2. Співробітники ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК» і сторонніх організацій беззаперечно повинні виконувати вимоги стрільця, обумовлені його службою на посту, посадовою інструкцією та вимогами на авіаційну безпеку по охороні повітряних суден та об'єктів, внутрішнього об'єктового режиму.

2.11.3. Стрільцеві надається право застосовувати револьвер у випадках, зазначених в інструкції «Про правила застосування та заходи безпеки при поводженні з тренувальним засобом - револьвером «Safari РФ 440», калібр 4 мм., особового складу загону ВОХОР САБ ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК».

3. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

3.7. Стрілець несе відповідальність за порушення чинного законодавства, в частині, що його стосується:

- Повітряного кодексу України.
- Закону України «Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації».
- Наказу Державіаслужби України «Про затвердження Положення про службу авіаційної безпеки авіаційного суб'єкта».

3.8. Стрілець несе відповідальність за розкрадання майна або його знищення, у результаті чого був нанесений матеріальний збиток ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК», якщо це виникло з його вини.

3.9. Стрілець відповідає за:

- Невиконання наказів та розпоряджень Генерального директора, ЗГД з АБ, начальника САБ.

– Неналежне виконання дійсної посадової інструкції, невживання або невчасне вживання заходів передбачених посадовими обов'язками стрільця загону ВОХОР САБ ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК».

– Неякісне виконання покладених на нього функцій і посадових обов'язків по охороні повітряних суден та об'єктів.

– Невиконання вимог інструкції «Про порядок організації та забезпечення попускового та внутрішнього об'єктового режиму ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК».

– Порушення правил застосування та заходів безпеки при поводженні з тренувальним засобом-револьвером «Safari РФ 440».

– Порушення «Технології ведення внутрішньо аеропортового радіотелефонного зв'язку та фразеології радіообміну в повсякденній виробничій діяльності».

– Несвоєчасне прибуття на роботу або залишення її без дозволу.

– Порушення трудової дисципліни, норм і правил внутрішнього трудового розпорядку, охорони праці, виробничої санітарії, авіаційної та пожежної безпеки.

– За збереження службової, корпоративної та комерційної таємниці, і несанкціоноване використання або поширення (розголошення) такої інформації за межами підрозділу.

4. ПОВИНЕН ЗНАТИ

4.7. Стрілець повинен знати в частині, що його стосується:

– Програму авіаційної безпеки аеропорту
– Положення про службу авіаційної безпеки ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»

– Правила застосування та заходи безпеки при поводженні з револьвером «Safari РФ 440» калібр 4мм. для особового складу загону ВОХОР САБ ТОВ «МА»ДНІПРОПЕТРОВСЬК».

– Інструкцію про порядок організації та забезпечення попускового та внутрішнього об'єктового режиму ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК».

– Інструкцію про порядок організації та здійснення охорони повітряних суден та об'єктів в ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК».

– «Технологію ведення внутрішньо аеропортового радіотелефонного зв'язку та фразеологію радіообміну в повсякденній виробничій діяльності»

4.8. Стрілець повинен знати згідно з посадовими обов'язками:

– Документацію з охорони ПС та об'єктів і роботи контрольно-пропускних пунктів.

– Інструкції, що встановлюють порядок охорони об'єкта, доступу та допуску осіб.

– Технічні характеристики та правила використання охоронної сигналізації, засобів зв'язку, спостережних приладів.

- Технічні можливості і порядок експлуатації пожежно-рятувального устаткування і індивідуального захисту.
- Територію об'єкта, особливості периметрової огорожі, що охороняється, систему попереджувальних сигналів.
- Спеціальні знаки на перепустках та документації.
- Правила використання та застосування вогнепальної зброї.
- Порядок адміністративного затримання, особистого огляду, огляд речей і вилучення речей та документів.
- Оформлення матеріалів на осіб, що скоїли адміністративні правопорушення.
- Місця розташування сусідніх нарядів охорони, порядок та способи встановлення зв'язку з ними.
- Правила внутрішнього трудового розпорядку.
- Дії працівників ЗВОХОП САБ на випадок виникнення АП/НС.
- Правила пожежної безпеки і норми, правила та інструкції з охорони праці, техніки безпеки на посту, виробничої санітарії та безпеки польотів.

4.9. Стрілець повинен своєчасно ознайомлюватись з усіма документами, які регламентують його діяльність та засвідчувати ознайомлення з ними особистим підписом.

5. КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ

5.7. На посаду стрільця призначається особа, яка відповідає таким основним вимогам:

- наявність громадянства України;
- вік від 18 (від 21 – для виконання функцій, пов'язаних з використанням зброї) до 50 років на день прийняття до САБ;
- повна загальна середня освіта та професійно-технічна освіта без вимог до стажу роботи або повна загальна середня освіта та професійна підготовка згідно з вимогами до охорони об'єктів з питань авіаційної безпеки;
- пройшли службу у Збройних Силах України або в інших військових формуваннях;
- здатність за станом здоров'я виконувати покладені на нього задачі і функції.

6. ВЗАЄМОВІДНОСИНИ (ЗВ'ЯЗКИ) ЗА ПОСАДОЮ

6.7.3 метою виконання покладених функцій і посадових обов'язків стрілець взаємодіє з:

- начальником караулу воєнізованої охорони ЗВОХОП САБ, начальником команди караулу з охорони ПС та об'єктів, начальником САБ для отримання інформації щодо завдань з охорони об'єктів, дотримання внутрішньооб'єктового режиму та їх виконання;
- співробітниками правоохоронних органів у випадках порушення порядку у контрольованих та не контрольованих територіях.

Начальник САБ

П. Г. Іваненко

Додаток 3
ІНСТРУКЦІЯ
«ПРАВИЛА ЗАСТОСУВАННЯ ТА ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ
ПРИ ПОВОДЖЕННІ З РЕВОЛЬВЕРОМ «SAFARI РФ 440»,
КАЛІБР 4 ММ. ДЛЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЗАГОНУ ВОХОР САБ»

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1.1. Сфера застосування

Ця Інструкція встановлює єдині правила застосування та заходи безпеки при поводженні з револьвером «Safari РФ 440» (надалі Револьвер), калібр 4 мм. особовим складом загону ВОХОР САБ.

Вимоги цієї Інструкції поширюються на всіх без винятку співробітників загону ВОХОР САБ, які несуть службу на постах з виданим їм Револьвером.

1.2. Терміни, визначення, позначення та скорочення

1.2.1. У дійсній Інструкції терміни мають такі визначення:

Караул – озброєний підрозділ охорони служби авіаційної безпеки ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК», відряджений для виконання завдання з метою охорони повітряних суден, об'єктів та інших матеріальних цінностей аеропорту.

Караульний – працівник підрозділу охорони служби авіаційної безпеки аеропорту, який входить до складу варти.

Контрольно-пропускний пункт – будинок або приміщення з відповідним інженерно-технічним обладнанням, що призначене для санкціонованого доступу осіб і транспорту в зони обмеженого доступу аеропорту, а також виходу (виїзду) з цих зон.

Наряд – один або декілька стрільців підрозділу охорони служби авіаційної безпеки, які виконують завдання щодо охорони повітряних суден та об'єктів аеропорту, а також здійснюють (у разі необхідності) супроводження пасажирів і вантажів в контрольованій зоні аеропорту.

Підрозділ охорони служби авіаційної безпеки ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК» - загін воєнізованої охорони, який відповідно до чинного законодавства має право охорони повітряних суден, об'єктів та матеріальних цінностей аеропорту, а також для підтримання необхідного пропускного та внутрішнього об'єктового режиму.

Пост – усе доручене для охорони чатовому, а також місце або ділянка місцевості, на якій він виконує свої обов'язки. До постів також належать об'єкти та ділянки місцевості, що охороняє варта, на яких встановлено технічні засоби охорони або є вартові собаки.

Стрілець - озброєний караульний, який виконує завдання щодо охорони дорученого йому поста.

1.2.2. В дійсній інструкції застосовуються наступні скорочення:

Револьвер «SAFARI РФ 440» - револьвер типу «Flobert» («Флобера») калібру 4 мм

ЗВОХОР САБ – загін воєнізованої охорони САБ

КПП – контрольно-пропускний пункт

САБ – служба авіаційної безпеки

ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК» – ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «МІЖНАРОДНИЙ АЕРОПОРТ «ДНІПРОПЕТРОВСЬК»

2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

2.1. Тренувальний засіб – Револьвер, призначений для несення служби на постах, охорони повітряних суден та об'єктів, патрулювання контрольованої зони ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК», а також відлякування птахів і тварин на аеродромі без права полювання. Револьвер призначений для стрільби набоями бокового запалювання типу «Flobert» («Флобера») калібру 4 мм. Відповідно до висновка № 1981 від 06.03.2008р., Харківського НДІ судових експертиз, даний револьвер по криміналістичній класифікації не відноситься до категорії вогнепальної зброї.

Видача револьвера і набоїв до нього проводиться особовому складу загону ВОХОР САБ, який заступає в наряд по охороні повітряних суден та об'єктів ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК». В інших випадках тільки за вказівкою начальника караулу ВОХОР САБ.

2.2. Револьвер та набої до нього видаються (приймаються) черговим начальником караулу після перевірки технічного стану револьвера та особистого контролю за зарядженням, розрядженням і чищенням, після запису в журнал прийому-видачі револьвера «Safari РФ 440» та набоїв до нього (Додаток №1), розписів одержувача і короткого інструктажу з правил поводження і застосування револьвера.

2.3. Забороняється видавати револьвер і набої до нього особовому складу ЗВОХОР САБ, що не засвоїли ці правила і не здали залік на їх знання.

2.4. Відповідальність за дотримання порядку прийому-видачі револьверів та набоїв до них особовому складу ЗВОХОР САБ, який заступає в наряд, порядку носіння, проведення відповідних інструктажів, збереження револьверів та набоїв до них у черговому приміщенні ЗВОХОРСАБ, відповідності наявності фактичної чисельності револьверів та набоїв до них обліковим даним несе черговий начальник караулу та начальник САБ.

3. ПРИСТРІЙ ТА ПРИНЦИП РОБОТИ РЕВОЛЬВЕРА «SAFARI РФ 440», КАЛІБР 4 ММ

3.1. Револьвер складається з корпусу, ствола, поворотного барабана, ударно-спускового механізму. Барабан має дев'ять зарядних камер, центральний екстрактор і може обертатися навколо вісі екстрактора. На ручці закріплені дві накладки – ліва і права.

3.2. Курок може зводитися натисканням вказівного пальця на

спусковий гачок, при цьому одночасно відбувається поворот барабана на одну позицію, і в кінцевій фазі цього руху відбувається спуск курка. Курок також може зводитися безпосередньо натисканням на шпичку курка. У цьому випадку під час пострілу потрібно менше зусилля на спусковий гачок.

4. ЗАСТОСУВАННЯ РЕВОЛЬВЕРА «SAFARI РФ 440», КАЛІБР 4ММ

4.1. Застосування револьвера дозволяється в таких випадках:

- при наближенні особи (осіб) до поста (об'єкта), що охороняється, стрілець попереджає окриком: «Стій хто йде?», якщо особа не виконує цієї вимоги, стрілець негайно викликає начальника караулу по радіозв'язку і попереджує окриком: «Стій, стріляти буду!», і робить попереджувальний постріл угору. Якщо порушник навіть після попереджувального постріла не зупиняється і намагається проникнути на пост (перетнути заборонну зону), стрілець повинен затримати порушника - застосовує проти нього револьвер, але не завдаючи загрози його життю.

- при затриманні особи, яка робить збройний опір або скоїла злочин на території охороняемого об'єкту ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК», або захопленого на місці злочину, коли іншими засобами затримати його виявилось не можливим.

4.2. стрілець застосовує револьвер без попередження у випадку явного озброєного нападу на нього або на об'єкт, що охороняється.

4.3. У інших випадках застосування револьвера є крайньою мірою і припускається тільки тоді, коли всі інші вжиті заходи виявилися безуспішними. Стріляти можна в напрямку, безпечному для навколишніх людей, повітряних суден, резервуарів із паливом та іншими пожежно-вибуховонебезпечними речовинами.

4.4. Забороняється застосовувати револьвер у відношенні:

- дітей і підлітків, за винятком випадків збройного нападу;
- вагітних жінок і осіб, що мають при собі дітей;
- осіб, що порушують суспільний порядок;

4.5. Про застосування револьвера негайно доповідається начальнику караулу, який повинен особисто прибути на місце події, встановити обставини і правомірність застосування револьвера, матеріали доповіді начальнику САБ

4.6. За незаконне застосування револьвера, перевищення службових повноважень, у результаті чого був нанесений майновий збиток ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК» або життю та здоров'ю особи громадянина, стрілець відповідає відповідно до чинного законодавства України.

5. ЗАРЯДЖАННЯ, РОЗРЯДЖАННЯ, СТРІЛЬБА З РЕВОЛЬВЕРА

5.1. Заряджання і розряджання револьвера проводиться в спеціально встановленому місці в черговому приміщенні ЗВОХОП САБ, обладнаному

кулеулавлювачем, під спостереженням начальника караулу або начальника команди караулу.

5.2. На стрільбищах (у тирі) заряджання і розрядження револьвера проводиться під спостереженням керівника стрільб.

5.3. **Заряджання.** Під час заряджання револьвера, ствол повинен бути спрямований в кулеулавлювач або униз. Перемістивши вперед клявішу засувки барабана, розташовану на лівій стороні револьвера, відкрити барабан і відвести його вліво. Вставити набої в зарядні камори, повернути барабан у попереднє положення.

5.4. Стрільба.

5.4.1. Навести револьвер на ціль.

5.4.2. Взведення курком: звести курок великим пальцем руки, що тримає револьвер до клацання. Потім плавно натиснути вказівним пальцем на спусковий гачок до пострілу.

5.4.3. Взведення спусковим гачком: надавити на спусковий гачок вказівним пальцем до пострілу.

5.4.4. У обох випадках обертання барабана відбувається самостійно. Таким чином, можна зробити всі дев'ять пострілів, натискаючи на спусковий гачок плавно, без ривків фалангою вказівного пальця, не упускаючи ціль із прицілу. При різкому натисканні на спусковий гачок збивається прицілювання, що може стати причиною невлучання в ціль.

5.5. **Розряджання.** Під час розряджання ствол повинен бути спрямований у кулеулавлювач або униз. Перемістивши вперед клявішу засувки барабана, розташовану на лівій стороні револьвера, відкрити барабан і відвести його вліво. Дістати відстріляні набої з зарядних камор, повернути барабан у попереднє положення. Здати відстріляні набої начальнику караулу.

6. НА СТРІЛЬБИЩІ

6.1. *Забороняється :*

- заряджати револьвер набоями до команди керівника стрільб або до сигналу «вогонь»;
- направляти револьвер на людей, убік або тил стрільбища, незалежно від того заряджений він або ні;
- залишати будь-де заряджений револьвер або передавати його іншим особам;
- залишати на вогневій позиції (місця для стрільб) револьвер без команди керівника стрільб;
- залишати револьвер у вартовому приміщенні, у помешканні для чищення зброї без нагляду.

Попередження!

Робити стрільби в місцях, не пристосованих для цих цілей і без спеціального дозволу, ***забороняється.***

7. ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ

.1. Будь-яка зброя, незважаючи на наявність у ній різних захисних пристроїв, являє собою небезпеку для життя і здоров'я людей при легковажному поводженні з нею.

ЗАВЖДИ ВВАЖАЙТЕ РЕВОЛЬВЕР ЗАРЯДЖЕНИМ І ГОТОВИМ ДО ПОСТРІЛУ!!!

- Забороняється користуватись набоями, не призначеними до даного револьвера.

- Палець класти на спусковий гачок треба тільки після наведення револьвера на ціль.

- Щоразу, коли револьвер береться в руки, обов'язково перевіряється – чи заряджений він.

- Забороняється залишати заряджений револьвер без нагляду.

- Забороняється носити револьвер у кишені або за поясом. Завжди треба використовувати спеціальну кобуру.

- Револьвер має «бойовий вихлоп» порохових газів між барабаном і стволом, тому необхідно стежити, щоб у зоні розльоту вихлопу не знаходилися люди.

- Якщо під час пострілу відбулася осічка, тримати револьвер потрібно спрямованим у безпечну сторону протягом 30 секунд, і тільки потім відкрити барабан.

- Забороняється використовувати старі, ушкоджені набої, або ті, що дали осічку.

- Забороняється використовувати несправний револьвер, вносити в конструкцію револьвера будь-які механічні зміни.

- В разі виявлення несправності револьвера негайно доповісти начальнику варти.

- Ремонт револьвера необхідно проводити в ремонтній майстерні, що має право займатися даним видом діяльності.

8. ПОРЯДОК НОСІННЯ РЕВОЛЬВЕРА

8.1. Револьвер, отриманий для виконання посадових обов'язків на посту, охороні повітряних суден та об'єктів ТОВ «МА «ДНІПРОПЕТРОВСЬК», патрулюванню контрольованої зони, носить у кобурі на поясному ремені на форменному одязі, в зимових умовах – поверх зимової куртки.

8.2. Забороняється носити револьвер у кишенях одягу, сумках, валізах та інших непристосованих місцях.

Додаток 4

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ОСОБИСТОГО ОХОРОНЦЯ

Охоронець – складна професія, для якої необхідна не тільки відмінна фізична та спеціальна підготовка, чітке аналітичне мислення, інтуїція, а й відповідні моральні якості. Це люди, які готові ризикувати своїм життям заради клієнта.

Професійне завдання охоронця – охорона і захист життя, яка вимагає максимальної пильності, але разом з цим він залишається тінню клієнта, не лізе вперед, не привертає до себе зайвої уваги. Навчені охоронці постійно продумують сценарії своїх власних дій у разі непередбачених ситуацій з охорони і захисту клієнта.

Особиста охорона:

Спектр обов'язків охоронця досить широкий:

- повна і якісна організація особистої безпеки та охорони клієнта;
- супровід;
- перевірка захищеності місць постійного перебування;
- контроль ситуації на місцях постійного перебування клієнта, оперативне реагування на зміни;
- перевірка безпеки використовуваних маршрутів , оперативне реагування на зміни;
- перевірка (зачистка) та забезпечення безпеки нових для клієнта місць перебування , оцінка обстановки;
- обмеження доступу до клієнта;
- ретельна перевірка осіб, наближених до клієнта;
- блокування вразливих місць з метою убезпечити клієнта від можливих ризиків;
- Особиста охорона: оцінка ситуації.

Особиста охорона припускає ряд дій , спрямованих на організацію безпеки клієнта :

- Попереднє вивчення оперативної обстановки в оточенні клієнта.
- Побудова оптимальної концепції забезпечення безпеки та охорони з урахуванням виявлених потенційних (реальних) ризиків.
- Формування команди особистої охорони. Кількісний склад команди визначається виходячи з рівня загрози особі, яку охороняють.
- Співробітники забезпечені засобами захисту та професійними засобами зв'язку.
- Скоординована підтримка команди швидкого реагування, зв'язок з якою здійснюється за допомогою центральної станції моніторингу.

Послуги з організації особистої безпеки клієнта можуть бути разовими, регулярними (нерегулярними), на постійній основі. Професійний аналіз життя і діяльності клієнта допоможе визначити ступінь ризику і сформулювати пакет необхідних послуг для забезпечення особистої охорони.

Додаток 5 ІНСТРУКЦІЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ ДЛЯ ОХОРОНЦЯ

Загальні вимоги безпеки.

1. До роботи охоронцем допускаються особи, що досягли 18-літнього віку, які пройшли медогляд, інструктаж з техніки безпеки: вступний і на робочому місці і допущені до виконання вищевказаної роботи.
2. На роботі охоронець зобов'язаний дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку.
3. Приходити на роботу в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння, а також вживати вищеназване в робочий час категорично забороняється.
4. Курити дозволяється тільки в спеціально обладнаних місцях.
5. Охоронець повинний уміти зробити першу (домедичну) допомогу при поразці електрострумом, переломах, забитих місцях, обмороженнях тощо.
6. Охоронець повинний дотримувати правила особистої гігієни при виконанні робіт.
7. У випадку травмування чи нездужання варто сповістити про це свого начальника і звернутися в медпункт.
8. Недотримання інструкцій з охорони праці є порушенням трудової і виробничої дисципліни. Особи, що порушили вимоги інструкції, несуть відповідальність у дисциплінарному і карному порядку, у залежності від характеру і наслідків порушень.

Вимоги безпеки перед початком роботи.

1. Перевірити справність автоворот (шляхом їхнього відкриття і закриття) і стопорних пристроїв на них, естакаду для огляду транспорту, турнікет.
2. Переконавшись в наявності і справності засобів зв'язку, що попереджають знаків, приладів охоронної і пожежної сигналізації на складах і майстерень, засобів пожежегасіння.
3. Перевірити огороження й охоронне висвітлення території.
4. Обійти маршрут руху на охоронюваній території, при необхідності посипати піском слизькі ділянки.
5. Перевірити наявність і працездатність допоміжних засобів (ліхтар та ін.).
6. Переконавшись в укомплектованості медичної аптечки.
7. Про виявлені при прийомі чергування несправностях охоронно-пожежної сигналізації, телефонної, радіозв'язку і засобів пожежегасіння, зробити запис у книзі прийому чергування і докласти для вживання заходів старшому чи охоронцю начальнику охорони.

Вимога безпеки під час роботи.

1. Обхід території робити по строго зазначеному в схемі маршруту.
2. У вечірній і нічний час доби обов'язково користатися електрофонарями.

3. При обході території дотримувати міри особистої безпеки на небезпечних ділянках маршруту.

4. Не відкривати електрошкафи та щити, не ставати на обірвані дроти та не доторкатися до них.

5. Огляд транспорту робити тільки після повної його зупинки тільки за допомогою естакад, у винятковому випадку за допомогою сходів з гаками на кінцях.

6. При огляді не ставати на колеса, підніжки й інші випадкові предмети.

7. При заведеному двигуні не заходити вперед машини.

8. При перевірці документів, огляді транспорту, особистому огляді, бути гранично уважним і обережної.

9. Ворота відкривати тільки після зупинки транспорту і повного його огляду.

10. При відкриванні воріт вручну, закривати по черзі кожен стулку на опорні гаки.

11. Особливу обережність дотримувати при відкритті воріт під час сильних поривів вітру.

12. Не стояти в створі воріт при проїзді транспорту.

13. Закривати ворота тільки після повного проїзду транспорту.

14. Пропуск на територію і назад робітників, службовців підприємства і відвідувачів через ворота категорично забороняється.

15. Не допускати людей у зону дії автоматичних воріт.

Вимоги безпеки по закінченні роботи.

1. По закінченні чергування по охороні об'єкта що змінюється і заступає на чергування охоронець обходять об'єкт, візуально визначаючи цілісність дверей, вікон, відкритих площадок, включення і справність засобів сигналізації, пожежегасіння.

2. Робити перевірку наявності документації, спецсредств, засобів зв'язку відповідно до опису і їхня справність.

3. Охоронець, що заступає, уточнює в старшого чи охоронця начальника охорони особливості несення служби на поточні добу. Про здачу (прийомі) чергування, отриманих зауваженнях охоронець робить запис установленого зразка в журналі прийому-здачі чергування.

Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях.

1. При раптовому зникненні ел. висвітлення необхідно обережно пересуватися в темряві, використовуючи додаткові засоби висвітлення.

2. При виникненні пожежі викликати пожежну охорону по телефоні і приступити до гасіння наявними засобами, дотримуючи всі правила техніки безпеки.

3. При нещасливому випадку винести потерпілого в безпечну зону і зробити першу доврачебную допомогу [41].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141). URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України Про охоронну діяльність від 22.03.2012 № 4616-VI URL: https://kodeksy.com.ua/pro_ohoronnu_diyalnist.htm.
3. Вайнштейн Л.М. Оружие – пистолет. Учебно-методическое пособие по стрельбе из пистолета. М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство АСТ», 2002. 37 с.
4. Вогнева підготовка в питаннях та відповідях: навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни вогнева підготовка / Авторі-укладачі: О. Ю. Конєв, О. І. Ульянов, О. Т. Ніколаєв, О. С. Геращенко, В. С. Трояновський, Є. Ф. Бахчеван. Одеса: ОДУВС, 2017. 161с.
5. Вогнева підготовка працівника Національної поліції України: навчальний посібник / С. М. Банах, І. С. Винярчук, Ю. Р. Йосипів, М. Д. Курляк, К. О. Маліновська та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 408 с.
6. Вогнева підготовка: навч.-метод. посіб. / Жбанчик А.В. та ін. Дніпро: ДДУВС, 2017. 149 с.
7. Вогнепальні поранення кінцівок. Методичні рекомендації / Бур'янов О. А., Страфун С. С., Шлапак І. П., Лакша А. М., Галушко О. А., Ярмолюк Ю. О., Мазевич В. Б., Лиходій В. В. Київ, 2015 URL : <https://studfile.net/preview/5769962/>.
8. Гаврик С.Ю., Черников А. И. Совершенствование огневой подготовки полицейских. *Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України: зб. матеріалів I міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 трав. 2016 р.)*. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. С. 111–116.
9. Голик В. А., Зубченко Л. В., Зубченко Л. В. Ефективність професійної підготовки курсантів через використання імітаційних засобів навчання. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: зб. наук. пр.* Харків: ХНУВС, 2019. С. 276-279.
10. Горшуков, В. П. Спецназ МВД будет чаще тренироваться на пейнтбольных полях. URL: <http://ria.ru/interview/20091231/202473232.html#13725046218754>.
11. Гурський В.Є., Лефтеров В.О. Професійно-психологічний розвиток працівників спецпідрозділів поліції імітаційними засобами : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. 164 с.
12. Гурський В.Є. Використання пейнтболу, страйкболу та лазерних тирів для розвитку професійно важливих якостей працівників спецпідрозділів МВС. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. №5 (42). С.224-229.

13. Довідник з вогневої підготовки/ уклад. О. М. Бокій, О. С. Геращенко, Д. В. Лісовий та ін. Одеса : ОДУВС, 2011. 94 с.

14. Єрмоменко Е. А. Організація занять з бойового хортингу, тактичної, вогневої та фізичної підготовки співробітників органів внутрішніх справ. *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ірпінь, 14–15 липня 2020 р.)*. Ірпінь, 2020. С. 415–427.

15. Ильин М.А., Корытцев И.В., Сидоров Г.И. Универсальный мультимедийный стрелковый тренажер. URL : https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/6552/1/MRF_2011_T1_ch1s2-115-117.pdf.

16. Использование слабой руки в боевой стрельбе из пистолета URL: http://www.shooting-ua.com/arm-books/arm_book_4.htm.

17. Інструкція з охорони праці для охоронця <http://trudova-ohrana.ru/primery-dokumentov/prikladi-nstrukcj-z-ohoroni-prac-ukrankskoju/5070-nstrukcja-z-ohoroni-prac-dlja-ohoroncja.html>.

18. Казначеев Д. Г., Лопаева О. М. Особливості формування психологічної стійкості і готовності працівників поліції у процесі навчання з вогневої підготовки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. №4. С. 82–85.

19. Карпенко О. М. Особливості психологічної підготовки курсантів на вогневі підготовці під час стрільб. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України*: зб. наук. пр. Харків : ХНУВС, 2020. С. 154-156.

20. Кофанов А.В., Назаров В.В. Визначення відстані пострілу при стрільбі з газових пістолетів і револьверів: Метод.рекоменд. Київ : Знання України, 2008. 59 с.

21. Краткий обзор четырех популярных стрелковых стоек URL: https://zbroya.info/ru/blog/14946_kratkii-obzor-chetyrekh-populiarnykh-strelkovykh-stoek/

22. Логачев М. Г. Правові та психологічні аспекти застосування поліцією вогнепальної зброї: навчальний посібник. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2018. 232 с.

23. Методичні рекомендації щодо використання страйкбольного та пейнтбольного обладнання в системі службової підготовки працівників органів внутрішніх справ: лист Департаменту кадрового забезпечення МВС України від 28 берез. 2013 р. №5093/Лк.

24. Навчання поліцейських на початковому етапі вогневої підготовки : методичні рекомендації / кол. авт.; за заг. ред. к.ю.н., доц. Поливанюка В.Д. Дніпро : ДДУВС, 2019. 52 с.

25. Наточій А. Д. Особливості вогневої підготовки поліцейських. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. Харків: ХНУВС, 2020. С.182-183

26. Носков О. С., Семиглазов А. Г. Страйкбол на заняттях по тактико-

специальной подготовке с сотрудниками государственной защиты. *Вестник Уфимского юридического института МВД России*. 2014. № 4(66). С. 97-101.

27. Освітньо-професійна програма 262 Правоохоронна діяльність першого (бакалаврського) ріння вищої освіти. Дніпро: ДДУВС, 2020. URL : <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/nmc/op/approved/N-262-bak-2020.pdf>.

28. Пейнтбол. Полное руководство / Редакторы-сост. Д. Литтл, К. Вонг. Пер. с англ. Т. Дороницовой. М.: ФАИРПРЕСС, 2005. 256 с.

29. Посадова інструкція охоронця. URL: <http://trudova-ohrana.ru/primery-dokumentov/zrazki-posadovih-nstrukcj/3654-posadova-nstrukcja-ohoroncja.html>.

30. Семенюк В. І., Лавров О. Ю., Гришин М. В., Руденко М. М., Кравчук А. М. Комплексний підхід до навчання вогневій підготовці з використанням інноваційних технологій. *Системи озброєння і військова техніка*. 2015. №1. С. 186-190.

31. Скрипченко І.Т., Маркечко К.А., Скрипченко О.Т. З досвіду використання інтерактивних методів навчання у ЗВО МВД при викладанні дисциплін професійного спрямування. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки таспорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України*: тези IV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19 листопада 2020 р.) Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. Київ : НУОУ, 2020. С.114-115.

32. Скрипченко І.Т., Скрипченко О.Т. Використання страйкболу в підготовці майбутніх провоохоронців у спеціалізованих ЗВО. *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки таспорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України*: тези IV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19 листопада 2020 р.) Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. Київ : НУОУ, 2020. С.118-119.

33. Скрипченко О.Т. Особливості навчання майбутніх правоохоронців основам вогневої підготовки. *Матеріали III Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки і спорту у збройних силах України, правоохоронних органах, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції»* (21-22 листопада 2019 р, Київ). Київ.2019. С.265-267.

34. Скрипченко О.Т. Термінологічний словник з дисципліни «Вогнева підготовка». Дніпро: ТОВ ВКФ «Візіон», 2020. 64 с.

35. Тимофєєв В. П. Особливості підготовки до занять з вогневої підготовки майбутніх поліцейських. *Підготовка поліцейських в умовах*

реформування системи МВС Ук раїни: зб. наук. пр. Харків: ХНУВС, 2020. С. 271-272.

36. Травматичний пістолет «Форт-17Р». URL: <http://www.travmatik.com/uk/2012/07/travmatichnij-pistolet-fort-17r/>.

37. Тробиук В. І. Використання інтерактивних методів навчання на заняттях з вогневої підготовки. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Педагогіка. 2015. № 5.

38. Халиков А.А. К вопросу о применении страйкбола на занятиях по огневой подготовке с сотрудниками органов внутренних дел. *Вестник Уфимского юридического института МВД России*. 2016. № 2 (72). С. 71-75.

39. 6 проверенных приемов совмещения фонаря и оружия в темноте. URL: <https://070.com.ua/articles/6-proverennyh-priemov-sovmeshenija-fonarja-i-oruzhija-v-temnote/>.

40. STVOL. URL: <https://stvol.ua/ua/catalog/gazovye/>.

41. Інструкція з охорони праці для охоронця. URL: <http://trudova-ohrana.ru/primery-dokumentov/prikladi-nstrukcj-z-ohoroni-prac-ukranskoju/5070-nstrukcja-z-ohoroni-prac-dlja-ohoroncja.html>.

Для нотаток

Навчальне видання

**Скрипченко Ірина Тарасівна
Скрипченко Олександр Тарасович
Маркечко Каріна Альбертівна**

ВОГНЕВА ПІДГОТОВКА ПРАВООХОРОНЦЯ

Навчальний посібник

Редактори, оригінал-макет:
Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуга

Редактор *Н. В. Леонова*

Підп. до друку 30.03.2022. Формат 60x84/16. Друк – цифровий, RISO.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 7,25. Обл.-вид. арк. 7,50.
Тираж – 50 прим. Зам. 06/22-нп

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018